

Aden MALINSAZ
190401905

MEDENİ HUKUK 2. SINIF DERS NOTLARI
CİLT-3-

MEDENİ HUKUK CİLT 3 SAYFA 1-315 ARASI ÖZETİDİR.

KİTABIN EN BAŞINDAN EVLAT EDİNME YOLUYLA SOYBAĞININ
KURULMASI KONUSUNA KADAR OLAN KISIMDIR. YAZ TATİLİNDE
ÖZETİ TAMAMLAYACAĞIM.

CHR-07092

Ad Soyad

Adres

Tel

e.posta

AİLE HUKUKUNUN KONUSU

Aile Hukuku; Medeni Hukukun kişiler arası ilişkilerini düzenleyen kısmıdır. Aile ilişkisi, insanlara karşı doğduğu anda başlar.

Evliliğin nasıl kurulduğu, devamında hangi hükümlere tabi olacağı ve nasıl sona ereceği aile hukukunun uğraştığı sorunlardır.

Aile hukuku vesayet teşkilatının da nasıl işleyeceğini de düzenler.

AİLE KAVRAMI

Günümüzün en yaygın aile tipi çekirdek (küçük) ailedir. Çekirdek ailede anne, baba ve evlenmemiş çocuklar vardır.

Eskiden geniş (büyük) aile tipi daha yaygındı.

TOPLUMDA AİLENİN ÖNEMİ

Toplumu oluşturan ailedir. Aile, toplumu yönlendirmede birer araçtır. Aile, hayat boyu devam eden, değişikliklerden etkilenen.

ANAYASA'DA AİLE HUKUKUNA İLİŞKİN ESASLAR

1. Anayasa'nın 41. maddesi

Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır...

2. Anayasa'nın 10. maddesi

Herkes, dil, din, ırk... cinsiyet ayrımı gözetmeksizin konumunda eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür...

3. Anayasa'nın 20. maddesi

Herkes... aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatı ve aile hayatının gizliliğine dokunulmaz.

AİLE HUKUKUNUN ÖZELLİKLERİ

1. İlişki Tiplerinin Sınırlı Sayıda (Numerus clausus) Olması

İnsanın kurumsal ilişkileri sınırlı şekilde konunda öngörülmüştür. Fertler, bazı ilişkileri kurup kurmamakta serbesttirler. Mesela evlenmeye serî konun zorlamaz, ama evlenirse kişi, evliliğe ait kurallara uyumak zorundadır.

2. Geniş Ölçüde Emredici Kurallara Dayanma

Aile hukukunda yer alan kuralların çoğunluğu emredici niteliktedir. Bunun sebebi aile birliğini, toplum düzenini ve aile fertlerini korumaktır.

3. Çocukları ve Zayıfları Koruma

Aile hukuku, çocukları anne babalarına karşı ve vesayet altındaki kişileri vasi ve vesayet makamına karşı korumaktadır.

Koruma amacıyla bazı kişilerin özgürlüklerinin kısıtlanması da aynı amaçla yöneliktir.

4. Devletin Müdahalesi

Devlet, kişinin özgürlüklerine saygı gösterir ama yine de müdahale eder, düzenler. Evlenme yası olmadan kişilerin evlenememesi, evlenmenin yetkili memur önünde yapılması, çocukların korunması vs. devletin kuralları ve müdahalesidir.

5. Şetle Bağlılık

Evlenmenin yapılması, son bulması, evlat edinme, soybağının reddi, kısıtlama, vasi atama vs. işlemlerde hakim'in izin veya kararı gerekir. Yani devlet, bunların yapılmasında bir şetli anar.

6. Hakim'in Taktir Yetkisi

Aile hukukunda hakların ve yükümlülüklerin içerikleri genellikle kesin bir açıklık göstermez. Her olaya uygun düzenleme ve çözüm, taktir hakkına dayanarak hakim bulur.

Aile Hukuku İlişkileri ve Aile Hukuku Hakkının Özelliği

a) Aile Hukuku İlişkileri

İki bölüme ayrılır. Birinci bölümde kişiler arasındaki ilişkileri yer alır. Buna "saf aile hukuku ilişkileri" denir. İkinci bölümde ise aile hukuku içindeki malvarlığını ilgilendiren ilişkiler yer alır. "Karma aile hukuku ilişkileri" veya "aile hukuku malvarlığı ilişkileri" denir.

Nişanlama

Fülitik mal rejimi

Evlendirme

Gocuk mallarının idaresi

Boşanma

Karma aile hukuku ilişkileri

Velayet, vesayet, saybaşı

Boşanmanın kişisel sonuçları

Saf Aile Hukuku İlişkileri

NOT : Aile hukuku ilişkilerinin büyük çoğunluğu devamlı hukuki ilişkidir.

b) Aile Hukuku Hakkı

Eşlerin evlenmeden doğan hakları, anne babanın velayet hakkı, vadinin ve kaygının hakları, nafaka hakları, gocukların ana babalarına karşı hakkı gibi haklardır. Yani aile hukuku ilişkilerinden doğan haklardır.

Bu haklar kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardır. Yani devredilemez. Mirasçılara geçmez.

NOT : Aile hukukunun özelliği sebebiyle, bozucu yenilik doğuran hakların kullanılmasında (boşanma, evlatlıktan red gibi) dava yoluyla olur.

NOT : Aile hukuku ilişkilerinden doğan bir şeyin yapılması veya yapılmamasına ilişkin talepler nitelikleri itibarıyla borçlar hukukuna tabi değildirler. Ancak aile hukukundan doğan nafaka verme borcu Borçlar Kanunu kurallarına tabidir.

TÜRK AİLE HUKUKUNUN DEVRİMCİ KARAKTERİ

Türk aile hukukunda devrim 1926 Medeni Kanun ile başlamıştır. Medeni Kanun aileyi dinin etkisinden sıkartmıştır. En devrimci yan budur.

Medeni Kanun evliliğin geçerlilik şartı olarak evlenme imamının önünde yapılmasını öngörmüş ve dinî nikahı yasaklamış, geçersiz saymıştır. Sadece dinî nikah ile evli olduğunu belirterek yapılan birleşmeler konunun evlilik dışı hayat ortaklığıdır. Burada doğan çocuklar ise evlilik dışında doğmuş sayılır.

1926 Medeni Kanun ile;

- Gök kadını evlilik yasaklamıştır. Evli iken yapılan ikinci evlenme mutlak batıldır.
- Boşanma belli kurallara ve usullere bağlanmış, mahkeme dışı boşanma kalmıştır.
- Eşler arasında eşitlik sağlanmıştır.
- Vesayet kurumu bir bütünlük içinde düzenlenmiş ve devletin yetin denetimini sağlamıştır.
- Bir davada hakemlik bağımsız mahkemelere tanınmıştır.

EVLİLİK

Kanunla belirtilmiş olan şekillerce uyularak yapılan bir hukukî işlemle bir kadın ve bir erkeğin oluşturdukları birliğe **evlilik** denir.

Hayat arkadaşlığı ve dâimî nitelikli evlilik sayılmaz. Evlilik birliği aile hukukunun temel konusudur. Evlilik ; ölüm, iptal veya boşanma ile son bulur.

NOT: Evlilik birliğinin meydana gelmesi evlenme işleminin tamamlanması ile olur. Evlenme ise bazı şekillere ve geçerlik şartlarına bağlı bir işlemdir. Fakat genel olarak evlenmeden önce bir ön aşamadan geçilir. Tarafların karşılıklı evlenme vaadiyle oluşan bu aşamaya **nişanlılık** denir. Nişanlılık ilişkisi, nişanbama adı verilen hukukî bir işlemle kurulur.

NİŞANLILIK

Evlenmek isteyenlerin evlenmeden önce geçirdiği aşamadır. Medeni Kanununun 2. nişanlılığı hukukî bir işlem olarak kabul etmiştir. **Nişanbama** kadının erkeğin karşılıklı evlenme vaadinde bulunduğu hukukî bir işlemdir. **Nişanlılık** ise bu işlem sonucu içine girilen durumdur.

NİŞANLANMANIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Nişanlanma, evlenme vaadidir. Bu vadenin oluşturduğu hukukî işlemin niteliği ile ilgili üç farklı görüş vardır:

1. Önsözleşme Görüşü

Nişanbama evlenme vaadiyle olduğu için nişanlanma ; evlenmenin yapılması barınmaz değildir. Nişanlanma, Borçlar Kanununun önsözleşmeye ilişkin kurallarına tabi olmaz. Yani bu görüşe göre nişanlandıysan evleneceksin.

2. Karar Görüşü: Bu görüş, nişanlamada iki iradenin varlığını ve bunların birbirine uygunluğunu kabul etmekte fakat karşılıklı olmadığını iddia etmektedir. Bu görüşe göre sözleşmelerde iradeler karşılıklı ve aynı yöndedir. Oysa nişanlamada taraf iradeleri aynı yöndedir. İradeler birleşince, aynı yönde olunca nişanlanma meydana gelir. Bu şekilde kurulan işlem ise sözleşme değil karardır.

3. Sözleşme Gönüşü: Bu görüşe göre nişanlanma, erkek-kadın arasında karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile kurulan bir sözleşmedir. Aile hukukuna bağlı bir sözleşmedir. Nişanlanma, bağımsız bir aile hukuku sözleşmesidir.

NIŞANLANMANIN KURUCU UNSURLARI

a) Karşılıklı Etkleme Vaadi: Nişanlanmanın olabilmesi için iki tarafın karşılıklı etkeme vaadinde bulunması gerekir.

Etkeme vaadi sözlü, yazılı veya bu yâdteki bir davranışla da olabilir. Karşılıklı etkeme vaadini nişanlıların kendisinin yapması gerekir. Yani temsil yoluyla nişanlanma olmaz.

Örnek: Ahmet, uzun zamandır evlenmek istiyor. Arkadaşı Buse bunu bildiği için Ahmet'in beğenebileceği bir arkadaşı olan Şevgi'ye Ahmet'in haberi olmadan evlilik teklif ederek buradaki nişanlanma olmaz. Ahmet, Buse'ye yetki verse de olmaz.

Ancak Ahmet, Şevgi'yle evlenmek istediğini Buse aracılığıyla söylese nişanlanma olur. Burada temsil değil, bir haberci vardır.

Temsilci kendi iradesini aktarır ancak haberci nişanlanmak isteyen kişinin iradesini hiç değiştirmeden aktarır.

NOT: Den ciddi olmayan bir üslupla birine evlilik teklif ettiysen ve karşı taraf bunu anlamazsa, ciddi bir vaad saymakta haklı ise hapi yuttun çünkü artık nişanlısın.

Şaka yapan taraf nişanı bazabilir ama sonuçlarına da katlanır.

b) Vaad Edenlerin Farklı Cinsiyetten Olması: Nişanlanan kişiler karşı cinsten olmak zorundadır. Tarflardan biri cinsiyet değiştirirse nişanlanma kendiliğinden geçersiz olur.

NIŞANLANMANIN GEÇERLİK ŞARTLARI VE HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

Nişanlanmanın geçerliliği:

- a) Tarafların ehil olmasına
 - b) Emredici hukuk kurallarına
 - c) Ahlak, adaba aykırı olmamasına
 - d) Muvazaalı olmamasına
 - e) Evlenmenin imkânsız olmamasına
- Bunlar nişanlanmanın geçerlik şartlarıdır.

NOT: Geçerlik şartlarından birinin veya bir kaçının bulunmaması, nişanlanmanın hükümsüzlüğü ile sonuçlanır.

1. Nişanlanma Ehliyetinin Kanunda Özel Olarak Düzenlenmemiş Olması

Tam ehliyetli bir nişanlanmayı yapabilirler. Tam ehliyetsizlerin yapacağı nişanlanmalar kesin hükümsüzdür.

Nişanlanma, kişiye sıki sıkiya bağlıdır. Temsil yasağı vardır. Darhoşken yani ayırt etme gücünü geçici kaybetmişken yaptığı nişanlanmada kişi sonradan nişanı kabul ederse nişanlanmış sayılır. Kabul etmezse nişanlanma kesin hükümsüz olur.

Sınırlı ehliyetsizler için yani ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar için durum şöyledir: "Nişanlanma, yasal temsilcilerin rızası olmadıkça küşüğü ya da kısıtlılığı bağlamaz." (Medeni Kanun 118/2)

NOT: Kemal Gözler'e göre sınırlı ehliyetsizin yaptığı nişanlanma geçerlidir. Ancak nişanın baskılması durumunda sınırlı ehliyetsiz bunun malî sonuçlarına katlanmaz.

Sınırlı ehliyetsiz velayet altındaysa yasal temsilci ana-babadır. Rızayı da ana-baba gösterir.

Sınırlı ehliyetsiz vesayet altındaysa yasal temsilci vasîdir. Rızayı vasînin göstermesi gerekir. Nişanlanmada sınırlı ehliyetsizin artan yararı var ama vasî buna yine de izin vermiyorsa sulh mahkemesine şikayette bulunur. Gerebinse kendisine kayyım atar ve kayyım izin verebilir.

NOT: Yasal temsilcinin rızası ile birlikte sınırlı ehliyetsiz nişanlanmanın malî sonuçlarına katlanır.

2. Nişanlanmanın Emredici Hukuk Kurallarına, Ahlak ve Edeba Aykırı Olmaması ve Erkenmenin İmkânsız Olmaması

Burada evlenme engeli bulunanların nişanlanması ve bir kişinin aynı zamanda binden fazla kişiyle nişanlanmasına daha çok rastlanır.

Evlenme engeli olan hüsnîlığın (dayı - yeğen gibi) olması	} durumlarında yapılan nişanlar kesin hükümsüzdür.
Akıl hastalığının olması	
Evlütlük ilişkisinin olması	
Normalde evli olunması	

Bir kişi aynı anda ikinci nişanlılığı birlikte yürütmek üzere ikinci defa nişanlanmış ise ikinci nişanlanma ahlâka aykırılığı sebebiyle hükümsüzdür.

3. Muvazaalı Nişanlanmalar

Gerçekte nişanlanmadıkları halde, erkekle kadının nişanlandığını beyan etmeleri, kendilerini nişanlı gibi göstermelerini kesin hükümsüzdür.

4. İrade Beyanındaki Sakatlıklar

Taraflardan biri, gerçekte nişanlanmayı istemediği halde, evlenme vaadinde bulunmuşsa irade sakatlığı vardır.

Kişinin iradesi yanıltma, korkutma veya hile ile sakatlanmışsa nişanı bozma için haklı bir sebebi vardır.

NİŞANLANMANIN ŞARTA YA DA SÜREYE BAĞLANMASI

Nişanlanma geçerlilik şartlarını taşıyorsa şarta veya süreye bağlanabilir. Örneğin Ayşe ile Ferhat birbirini seviyor ve nişanlanmak istiyorlar. İkisi de tam hül ehliyetine sahiptir. Ayşe, nişanlanması için Ferhat'la sigarayı bırakma şartı koyabilir veya 2 ay sonra nişanlanırsınız diyebilir.

Ancak Ayşe'nin koyduğu şartların ahlaka, adaba, kişilik haklarına uygun olması gerekir.

VAADE UYGUN DAVRANMA HÜKÜMLÜLÜĞÜ

Nişanlanan çiftler, karşılıklı evlenme vaadinde bulunurlar. Bu yüzden her iki taraf da bu vaade uygun davranmakla yükümlüdürler. Bu yükümlülüğün kapsamına evlenmeyi engelleyecek davranışlardan kaçınmak, evlenmeyi gerçekleştirmek ve sadakat vardır.

1. Evlenmeyi Gerçekleştirme Yükümlülüğü; İki tarafın da nişanlanmadaki amacı ve yükümlülüğü evlenmektir. Taraflardan biri evlenmeden kaçınırsa kesinlikle zorlanmaz.

Medeni Kanun 119/1'e göre "Nişanlılık, evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermez." şeklindedir. Kanun koyucu tarafların özgür iradelerine çok önem veriyor.

Nişanlanma boş ilişkiyi değil, bir güven ilişkisidir. Evlenme için önce mücahade yapılır sonra özgür iradeler yetkili memur önünde açıklanır.

Haklı bir sebeple nişanı bozan taraf, karşı taraftan tazminat talep edebilir.

2. Sadakat Yükümlülüğü; Taraflar nişanlılık süresince birbirlerine karşı sadakatle yükümlüdürler. Evlenmeyi vaad etmiş yani nişanlanmış kişi bu süreyi olumsuz etkileyecek davranışlardan kaçınmalıdır.

Sadakat yükümlülüğü; dürüstlük kuralından, ırf ve âdetten kaynaklanır. Taraflardan biri sadakat yükümlülüğüne aykırı davranırsa diğeri nişanı bozabilir ve tazminat isteme hakkına sahiptir.

Örnek: Serkan ile Melike nişanlanmıştır. Ancak ilerleyen zaman içinde Serkan başka bir kızla yakınlaşma başlamış, bu sebeple de Melike nişanı bozmuştur. Serkan, dürüstlük ve ırf-âdet kuralına aykırı davranmıştır. Melike tazminat isteme hakkına sahiptir.

3. Nişanlıların Medenî Kanun Anlamında Yakın Olması

Medenî Kanun sadece iki yerde bir kişinin yakınının korkutulmasını ve onlara karşı suç işlenmesini müeyyideye (yasaltırma) bağlamıştır.

Medenî Kanun 151 şayetdir: "Kendisinin veya yakınından birinin hayatı, sağlığı veya namus ve onuru ya da malî ve ahlî bir tehlike ile korkutularak evlenmeye razı edilmiş eş, evlenmenin iptalini dava edebilir."

Örnek: Serdar, Serpil'i çok sevmekte ancak Serpil Serdarı sevmemektedir. Serdar, Serpil'in kendisi ile evlenmesi için kendisini, annesini, babasını vs. hayatıyla, ölüme tehdit etmiş ve Serpil'e zorla da olsa evlenmiştir.

Bu durumda Serpil evlenmenin iptalini isteyebilir.

Medenî Kanun 510'da ise "Mirasçı, miras bırakan veya miras bırakanın yakınına karşı ağır bir suç işlemişse, o kişiyi mirastan çıkarabilir."

Örnek: Ahmet'in, Hakan, Onur ve Gamze adında üç çocuğu vardır. Hakan, kendisi onur ile kavga etmiş ve Onur'u felç bırakmıştır. (Öldürebilir de) Bu durumda Ahmet, Onur'u mirasçılıktan çıkarabilir.

NOT: Medenî Kanun 151 ve 510 maddelerinde geçen yakınlar ifadesinin kapsamına nişanlı olarlar da girer.

4. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Manevî Tazminat İsteyebilme

Nişanlılardan birinin haksız fiil sonucu ölmesi halinde, sağ kalan nişanlı öldüren kişiye karşı TBK 50'deki şartlar gerçekleşmişse "destekten yoksun kalma tazminatı" davasını açabilir. Tabiki sağ olan nişanlı manevî tazminat da isteyebilir.

Örnek: Serhat ile Pınar tanışmış, birbirlerini sevmiş ve nişanlanmışlardır. Serhat bankaya para çekmeye gittiğinde birisi tarafından öldürülmüştür. Katil olan kişiden Pınar manevî tazminat ve destekten yoksun kalma tazminatı isteyebilir.

5. Tanıklıktan ve Hakimlikten Kaçınma Hakkı

Nişanlılardan biri, diğerinin davalı veya davacı olduğu bir davada, nişanlılardan birinin tanık olduğu bir ceza davasında tanıklık yapmaktan kaçınabilir. Çünkü nişanlılar yakın sayılır.

Örnek: Meliha ile Ali nişanlıdır. Parkta gezerken Ali ile önceden husumetli olan Berk ile karşılaşmışlardır. Berk bir şey yapmadığı halde Ali, Berke saldırmış ve ona zarar vermiştir. O gün tek tanığı ise Meliha'dır.

Berk, Ali'den davacı olduğunda Meliha'nın dayın şahidi olduğunu belirtmiş ve şahit olarak yazdırmıştır.

Bu durumda Ali ile Meliha yakın sayıldığı için Meliha, şahitlikten kaçınma hakkına sahiptir.

Nişanlılardan biri diğer ile ilgili davada hakimlikten ya da hakemlikten kaçınabilir. Diğer taraf sırf bu sebeple hakimi ya da hakemi reddedebilir.

Örnek: Bize önceki örnekte Meliha şahit olmasaydı, davaya bakan hakim olsaydı Berk Meliha'nın hakimliğini reddedebilirdi. Meliha Ali'nin nişanlısı, yakını olduğu için adil karar veremezdi.

NİŞANLILIĞIN SONA ERMESİ

Nişanlilik aşağıdaki hallerde sona erer:

1. Evlenme
2. Tarafların anlaşması
3. Bozucu şartın gerçekleşmesi
4. Evlenmenin imkansızlaşması
5. Kesin bir evlenme engelini meydana gelmesi
6. Nişanı bozma

1. Fırlenme: Nişanlılar birbirleriyle evlenirse nişanlılık biter, evlilik başlar. Nişanlılardan biri, başka bir kimseyle evlenirse yine nişanlılık biter.

Örnek: Ayşe ile Murat birbirlerini sevmektedirler. Nişanlıdır. Bir yıl süren nişanlılığın ardından evlenmişler ve nişanlılık halleri son bulmuştur. Bu örnekte Ayşe ile Murat tartışmış olsun. Ayşe sırf inat olsun diye Erol ile evlenmiştir. Bu durumda Ayşe ile Murat'ın nişanlılığı son bulur. Ancak Ayşe, nişanı bozan taraf olarak bunun sonuçlarına da katılmak zorundadır.

2. Tarafların Anlaşması: Taraflar karşılıklı anlaşarak aralarındaki hukuki ilişkiye son verebilirler. İkisi de anlaşarak nişana son verdiğyse burada nişanı bozma yoktur. Yani birbirlerinden maddi ve manevi tazminat isteyemezler. Ancak taraflar hediyelerin geri verilmesini isteyebilirler.

Örnek: Pelin ile Emre nişanlıdır. Nişanlılık süreleri biraz uzun sürünce aralarında tartışma çıkmış ve karşılıklı anlaşarak nişana son vermişlerdir. Taraflar birbirlerinden maddi ve manevi tazminat isteyemezler. Ancak Emre, Pelin'e hediye ettiği altın bürü ve geri isteyebilir.

3. Bozucu Şartın Gerçekleşmesi Bozucu şartla bağlı nişanlanmada, nişanlılık bastan itibaren bir şartla bağlanmıştır. Nişanlanmada şartların kanımlandığı yani sözleşmenin yapıldığı an ile şartın gerçekleştiği an normal nişanlılığın genel hükümleri geçerlidir.

Nişanı haksız sebeple bozan taraf Medenî Kanun 120'den doğan haklarını kullanır. Taraflar birbirlerine verdiği hediyeleri geri isteyebilir.

Örnek: Adem ile Suzan birbirlerini sevmektedirler. Suzan uyuşturucu müptelasıdır. Adem ile Suzan nişanlanmadan önce aralarında sözleşme yapmışlardır. Sözleşmeye göre Suzan bir daha uyuşturucu kullanmayacak ve kullanırsa yaptıkları nişan sona erecektir. Ardından 6 ay geçtikten sonra Suzan tekrar uyuşturucu kullanmıştır. Bu durumda haksız sebeple nişanı bozan Adem, Medenî Kanun 120'den doğan haklarını kullanmıştır. Suzan'a verdiği altın bürü ve diğer hediyeleri isteyebilir.

4. Evlenmenin İnterferasyonu (Özellikle ölüm)

Nişanlılardan biri **ölünür** nişanlılık sona erer. Nişanlılardan birinin **gayıplığına** karar verilirse nişanlılık yine sona erer. Nişanlılardan birinin **cinsiyet değiştirmesi** de nişanlılığı sona erdirir.

Ancak nişanlılardan birinin cinsi görevlerini yerine getiremeyecek şekilde yarabılması, sakatlanması, hastalanması, ameliyat geçirmesi nişanlılığı **sona erdirmez** ama karşı tarafa nişanı bozması için **haklı bir sebep** oluşturabilir.

Örnek: Temel, usta bir denizcidir. Fadime ile nişanlıdır. Bir gün Temel, denize açılmış ve o gece büyük bir fırtına olmuştur. Bugünden sonra Temel'den bir daha haber alınamamıştır. Temel, ölüm tehlikesi altında kalmıştır. Kararın verilebilmesi için 1 yıl beklemesi belresi 6 ay' da ibn süresi toplam bir buçuk yıl geçmesi gereklidir.

Gayıplik kararı alındıktan sonra Temel ile Fadime'nin nişanlılığı da biter. Temel'in cesedi bulunsaydı veya Temel cinsiyet değiştirseydi nişanlılık yine son bulurdu.

Örnek: Hatice ile Erdem nişanlıdır. Hatice'nin ailesinde genetik olarak kanser hastalığı vardır. Nişanlılık süresinde Hatice rahatsızlanmış ve rahim kanseri olduğu anlaşılmıştır. Hatice, hayatı için ameliyat olmuş ve rahmi alınmıştır.

Bu durumda nişanlılık son bulmaz ama ileride çocuk sahibi olmak isteyen Erdem için nişanı bozma sebebi olabilir.

5. Kesin Bir Evlenme Engelinin Meydana Gelmesi

Nişanlılardan birinin kesin bir evlenme engelini sonradan ortaya çıkması nişanlılığı kendiliğinden sona erdirir. Akıl hastalığı veya keder çıkması gibi.

Örnek: Serpil ile Serdar nişanlıdır. Nişanlılık süresinde Serdar, çok zor günler geçirmiş ve akıl sağlığını kaybetmiştir. Bu durumda nişanlılık kendiliğinden sona erer.

Serpil ile Serdar kardeş olsaydı ve keder oluklarını nişanlılık süresinde öğrensekdi nişanlılık yine son bulurdu.

6. Nişanı Bozma (Tek taraflı sona erdime): Nişanlılardan birisi, nişanlılık ilişkisine tek taraflı bir şekilde açıklaması ile son verebilir. Aklık veya örtülü bir şekilde açıklaması ile son verebilir.

Yani örtülü irade ile kast edilen "Nişanı bozuyor musun?" sorusunda sessiz kalmak, adres bırakmadan başka bir yere gitmesi, ziyaretleri kesmesi veya konuşmaması olabilir.

Nişanlılardan birinin haklı sebebi varsa nişanı bozabilir. Ancak haklı bir sebep olmasa bile tarafların nişanı bozma hakkı vardır. Ancak haklı bir sebep olmadan nişanı bozan taraf evlenme vadedini ihlal etmiş olur. Haklı bir sebep olmadan nişanı bozan taraf tazminatla yükümlüdür.

NOT: Ajirt etme gücüne sahip olan küçükler ve kısıtlılar, nişanı yasal temsilcinin rızası olmadan bozabilir. Bu durumda yasal temsilcinin nişanı bozma yetkisinin olmadığı anlaşılar.

Nişan bozuktuktan sonra bundan dönmek mümkün değildir. Nişan bozulunca tarafların birbirlerine bağlılıkları kalmaz. Taraflar sonradan yeniden nişanlanabilir.

Örnek: Birkan ile Süde iki nişanlı ergin kişidir. Süde tüm ailelerine rağmen Birkan ile buluşmamış, görüşmemiş ve "Nişanı bozulan mı?" gibi sorulara hiç cevap vermemiştir. Yani nişanı zihnen bitirmiş ama bunu sesli olarak ifade etmemiştir. Örtülü olarak davranışları nişanı bozma yönündedir. Bu durumda Süde nişanı bozmuştur. Haklı bir sebep varsa sorun yok ama haklı bir sebep olmadan Süde nişanı bozduysa Birkan'a tazminatla idemekle yükümlüdür.

Örnek: Ömer 20 yaşında Nida ise 117 yaşındadır. Bu ikisi nişanlanmışlardır. Bir süre sonra Ömer ile Nida'nın babaları tartışmıştır. Bunun üzerine Nida'nın babası nişanı bozabilir mi?

Hayır, bozamaz. Ajirt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlı bir nişanı kendisi bozar. Nişanlama veya bozma devredilemez, miras bırakılmaz, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır.

NOT : Nişan, haklı bir sebeple bozulduysa karşı taraf, kusurlu denden tazminat isteyebilir. Ancak haklı bir sebep ile nişan bozulduysa (kumara başlama, hastalık vs.) tazminat talep edemez.

Sebebin haklı mı haksız mı olmasına hakim karar verir. Hakim de karar verirken sosyoekonomik durum ve çevreyi meslek ve mevkilere vs. bakar.

Örnek : Ailesi ve kendisi muhafazakar olan Abdullah, Şerap adlı bir kıza sarmıştır. Şerap ve ailesi ise muhafazakar değildir. Şerap her yaz tatile gitmekte ve bikini giymektedir. Abdullah, bunu bilerek Şerap ile nişanlanmıştır.

Nişanlılık sürecinde "Şerap benim aileme, çevremeye uygun davranmıyor ve bikini giyiyor." diye kendini haklı sebebe dayandırmaz. Şerap'ın bu şekilde giyindiğini önceden biliyordu. Dürüstlük kuralına aykırıdır.

NIŞANIN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

* Nişanlılık, evlilik ile sona ermişse artık evlilik hükümleri uygulanır.

* Nişanlılık ölüm veya gıybetle sona ermişse nişanının verbest kalması, vahiyyelerin geri verilmesi dışında sonuç doğurmaz.

* Nişanın haksız olarak bozulması maddi ve manevi tazminata yol açabilir.

1. Maddi Tazminat

Medeni Kanun 120'ye göre "Nişanlılardan biri haklı bir sebep olmadan nişanı bozarsa veya taraflardan birinin kusuru sebebiyle bozulduğu takdirde, kusuru olan taraf diğer tarafa dürüstlük kuralı gereğince, yaptığı harcamalar ve katlandığı maddi fedakarlıklar karşılığında uygun bir tazminat vermekle yükümlü olur.

Tazminat istemeye hakkı olan tarafın ana-babası da yaptığı harcamalar karşılığında tazminat isteyebilir.

NOT : Nişanın bozulmasında kusuru olan taraf ve haklı bir sebep olmadan nişanı bozan taraf maddi tazminatla yükümlüdür.

Maddi tazminat isteme hakkı devredilebilir ve miras yakıyla miraslılara geçebilir. Ancak manevi tazminat böyle değildir.

a) Nişanlıların Tazminat İsteme Hakkı: Tazminat ödemekle sorumlu olan taraf kusurlu olan veya haklı bir sebep olmadan nişanı bozan taraftır.

Önemli: Nişanın bozulmasını sebep olan haklı sebep hiçbir tarafın kusurunu dayandırmıyorsa kimse, diğerinden tazminat isteyemez.

Örnek: Büşra ile Zeki nişanlıdır. Zeki nişanlıktan sonra kumara başlamış ve tüm servetini kaybetmiştir. Bu durumda;

Büşra haklı sebep göstererek nişanı bozabilir.

Büşra, kusurlu olan Zekiden, maddi tazminat isteyebilir.

Çapıba, hediyeleşmeleri her iki taraf da birbirinden isteyebilir.

★ Ödenecek masraflar ve tazmin edilecek zararlar kusursuz olan nişanlının yaptığı masraflardır.

Kusursuz nişanlı, kusurlu taraftan evlenme amacıyla yaptığı masrafların tazminini ister.

Örnek: Ayça ile Ömer nişanlıdır. Ayça hafif meşrep bir kızdır ve Ömer bunu bilmemektedir. Ayça başka erkeklerle yakınlaşmış ve Ömer de nişanı haklı sebebe dayanarak bozmuştur. Bu durumda, Ömer, Ayça'dan;

- Evlenince oturmak için tuttuğu evin masraflarını

- Eşyaları almak için yaptığı masrafları

- Düğününü yapılması için diğer talimatlı masraflarını

- Aldığı altınların parasını

- Diğer yaptığı harcamaları

} talep edebilir.

Masrafların tazmin edilebilmesi için

1. Haramanın evlenileceğine güven duyulmuş yapılması

2. Harcamaların dürüstlük kuralına uygun yapılması

} gerekir.

Dişelim ki Ömer 80.000 TL harama yaptı. Ayça bu miktarı kabul edense sorun yoktur. Miktar da anlaşmazlırsa, kusursuz nişanlı diğerine dava açar.

Dava; sorumlu nişanlıya karşı açılır, ana babasına değil.

Ömer, Ayça'nın kusurunu ispatlarsa (video-fotoğraf kanıtları gibi) hakim Ayça'nın kusurunu kabulüne karar verirse tazminata hükmeder. Hakim, Ömer'in yaptığı tüm

hercemeğin tutarı kadar yani 80.000 TL kadar tazminata değil de daha azına da karar verebilir.

b) Üçüncü Kişilerin Tazminat İsteme Hakkı Medeni Kanun 120 sadece kusuru bulunmayan nişanlıya değil onun ana-babasına veya ana-babası gibi hareket eden kişilere de tazminat isteme hakkı tanımıştır.

Ana-babası gibi hareket eden derken şöyledir: "Mevlâ Gülcan'ın ana-babası vefat etmiş olan Gülcan'ı dayısı büyütmüş ve ona ana-babalık yapmış olsun. Gülcan nişanlı haklı sebeple bozarsa veya haklı sebep olmaksızın karşı taraf nişanlı bozarsa Gülcan'ın dayısının da ana-babası gibi hareket ettiği için tazminat isteme hakkı vardır. Gülcan'ın dayısı dürüstlük kuralı gereğesinde yaptıkları masrafları isteyebilir.

2. Manevi Tazminat

Nişanın haksız bozulması, bir haksız fiil oluşturur. Doğasıyla bu durum kişilik hakkının ihlalidir. Borçlar Kanunu 49/I'e göre "Kusurlu ve hakuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekte yükümlüdür."

Bu kanun maddesi uyarınca kusuru bulunmayan nişanlı, karşı taraftan manevi tazminat isteyebilir.

NOT: Meddi tazminattan farklı olarak manevi tazminatı sadece nişanlının kendisi isteyebilir. Ana-babalara veya onlar gibi hareket eden kişiler manevi tazminat isteyemez.

Manevi Tazminat İstemenin Şartları

a) Nişanlılık, bozma ile sona ermiş olmalıdır. Yani ölüm, gaiplik veya karşılıklı anlaşarak nişanlılık son bulursa manevi tazminat istenmez.

b) Tazminat isteyen nişanlının kişilik hakkı bir zarara uğramış olmalıdır. Bu zararın manevi tazminat istenmesini haklı kılacak ölçüde olması gerekir. Nişan bozulduğunda kusuru bulunmayan tarafın manevi tazminat istemeyi haklı gösterecek ölçüde acı ve ızdırabın olması gerekir.

Örnek: Çağdaş ile Şehriban nişanlanmıştı. Çağdaş çok sinirli, her şeye kızan bir kişidir. Bir gün Şehriban ve arkadaşları bir kafede otururken Çağdaş ile karşılaşmıştır. Çağdaş bir durumdan dolayı sinirlenmiş ve Şehriban'ı arkadaşlarının içinde dövmüştür.

Şehriban ise haklı bir sebebe (dayak) dayanarak nişanı bozmuştur. Böyle bir olayın arkadaşlarının önünde gerçekleşmesi Şehriban'ı küçük düşürmüştür. Burada Şehriban manevi tazminat isteyebilir.

Örnek: Çağdaş ile Şehriban örneğinde Çağdaş başka bir zaman, güzel ifadelerle kimseyle görmeyeceği bir yerde Şehriban ile olan nişanlılığını bitirseydi Şehriban'ın manevi tazminat isteme hakkı yoktu.

* Sonuç olarak: manevi tazminat istenebilmesi için kusuru olmayan nişanlının bu olaydan dolayı duyduğu acı ve ızdırabın tazminatı gerektirerek büyüklükte olmalıdır.

c) Davalının kusurlu olması gerekir. Manevi tazminat ödemesi gereken tarafın kusurlu olması gerekir. Manevi tazminat isteyen olan tarafın ya hiç kusuru olmayacak ya da kusuru diğerinden az olacaktır.

Manevi Tazminatın Tayini

Taraflar, manevi tazminat miktarında anlaşırса sorun yoktur. Anlaşma olmazsa manevi tazminat davası açılır. Davayı, manevi zarara uğrayan nişanlı açar.

Manevi tazminat istemi kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Yani sınırlı ehliyetlilerin (17 yaşındaki Ebru veya 25 yaşındaki kısıtlanmış Bekir) manevi tazminat isteyebilmesi için yasal temsilcilerin iznine ihtiyacı yoktur.

NOT: Serdar, Haticeyi çok sevmektedir. Nişanlıdır. Ancak Hatice haklı bir sebep olmadan nişanı bozmuştur. Hatice'den ayrılacağını anlayan Serdar ayırt etme gücünü yitirmiş, akıl sağlığını kaybetmiştir.

Bu durumda Serdar, kendisi dava açamayacağı için (böyle istisnai durumlarda) yasal temsiki manevi tazminat davasını açabilir.

Manevî tazminat davası eski nişanlıya karşı açılır. Tazminat olarak da uygun miktarda para istenebilir. Manevî tazminat olarak "evini bana versin" dıyemezsiniz.

NOT: Nişanlı, manevî tazminat talebini ibri sürmüş ve dlmüşse mirasçılara geçer

HEDİYELERİN GERİ VERİLMESİ

Nişanlılar, bağlılığı artırmak ve karşı tarafı memnun etmek için birbirlerine hediyeler verir. Medeni Kanun 122. maddede bunu özel olarak düzenlemiştir.

Buna göre, "Nişanlılık, evlenme dışında bir sebeple sönnerse nişanlıların birbirlerine vermiş olduğu veya ana-babanın karşı tarafa vermiş olduğu hediyeler geri istenebilir.

Hediyeler aynen veya mislen geri verilmiyorsa sebepsiz zenginleşme sayılır.

Hediye den kastedilen, ekonomik değeri olan her türlü kazandımadır. Nişan yüzüğü, mücevher, eşya, altın, para vs. bunlar hediyedir.

Hediyelerin Geri Verilmesini İstemenin Şartları

- Hediye, nişanlılık dolayısıyla verilmiş olmalıdır.
- Geri istenecek hediye nin alışılmışın dışında olması gerekir. (Halkim takdir eder.)
- Nişanlılık, evlilik dışında bir sebeple sönemiş olmalıdır.
- Geri vermeyi isteme hakkı nişanlının, ana-babanın veya onlar gibi hareket edenlerindir.

NOT: Medeni Kanun 123'e göre "Nişanlılığın sönmesinden doğan talep hakları sönma ermenin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar."

NOT: Hediyelerin verilmesinde kusur şartı aramaz. Yeri haklı sebep olmadan nişanlı bozucu taraf veya kusuru olan taraf da hediyelerin geri verilmesini talep edebilir.

Örnek Protik Çalışma

Hukuk Fakültesi birinci sınıf öğrencisi A, sınıf arkadaşı B'ye yıl sonunda yapılan bir partiye davet etmiş ve partide B'ye uzun süredir aşık olduğunu söylemiştir. Bu söylem üzerine B de A'ya karşı aynı duyguları taşıdığını itiraf etmiştir.

Ders yılı sonunda memleketine dönen A, yabb tanıştığı 16 yaşındaki C'ye aşık olmuş ve B'ye vermeyi tasarladığı yüzüğü C'ye vererek artık nişanlı sayılacaklarını bildirmiştir.

C de nişana güvenererek kendisine güzellik salonundan gelen yüksek ücretli iş teklifini reddeder.

Durumu B'ye nasıl açıklayacağını düşünen A, nişanlısı C'ye nişanlılıklarının bir süre gizlenmesi gerektiğinden bahsetmiş ve C de bunu kabul etmiştir. C'nin mali durumu iyi olan babası F, A'ya bir otomobil ve A'nın babası F'ye de bir altın sakmak hediye etmiştir.

Ailesinin yanına dönen A, önceden yazdığı bir mektupla kendisine uygun olabilecekleri bir kıza nişanlandırmaya yetki verdiği babası F'nin kendisi ile komşularının kızı D arasında söz kestğini öğrenmiştir.

Yeni ders yılı başında olayları öğrenen B, büyük bir üzüntüye kapılarak hastalanmıştır ve ikinci sınıfı derslerine kayıtlı işlemini bu sebeple zamanında yaptıramamıştır.

D'nin varlığını öğrenen C, A ile nişanlısı olmazmıdır ve A aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açmıştır. A'nın karısı ile durumunu öğrenen C'nin babası F, kızı C adına nişan sebebiyle bir tazminat davası açmıştır.

D ise A'nın babası F'ye dava açarak nişanbıma sebebiyle uğradığı zararların ödenmesini talep etmiştir.

SORULAR

Soru-1- A ile B arasında nişanlılık ilişkisi oluşmuş mudur?

Soru-2- A ile C arasındaki nişanlılık geçerli midir? Tarafının bu nişanı gizlemelerinin nişanbımanın geçerliliği bakımından önemi var mıdır?

Soru-3- A ile B arasında nişanın geçerli olduğunun kabulü halinde A ile C'nin nişanbıması bu nişanı ne şekilde etkiler.

Soru-4- a) A, C'den nişan yüzüğünün geri verilmesini talep edebilir mi?

b) F; A'dan otomobilin, F'den altın sakmanın indisini talep edebilir mi?

Soru-5- A ile D arasında nişanbıma meydana gelmiş midir?

Soru-6- B, A'ya karşı zararlarının tazmini için dava açabilir mi?

Soru-7- a) F tarafından A aleyhine tazminat davası açılabilmesi mümkün müdür? Cevabınız olumlu ise açılan bu davada F, neye dayanmaktadır?

b) C'nin açtığı maddi ve manevi tazminat davasının şartları nelerdir? C, bu davalar ile ilgili zararlarının giderilmesini isteyebilir?

Soru-8- D, tarafından açılan dava nişan ilişkisine dayanabilir mi? Cevabınızın olumlu olması ihtimalinde böyle bir davanın kazanılma şansı var mıdır?

CEVAPLAR

Cevap-1- B ile A arasında nişanlık ilişkisi oluşmamıştır. Nişanlama, karşılıklı evlenme vadiyle olur. Burada taraflar sözlü olarak sadece duygularını belirtmiştir. Birbirlerine evlenme vadiinde bulunmamışlardır.

Cevap-2 A ile C arasındaki nişanlama geçerlidir. Aksi söylenmediği için A'yı tam ehliyetli varsayıyoruz. C ise ayırt etme gücüne sahip sınırlı ehliyetsizdir. Sınırlı ehliyetsizlerin nişanlanması için yasal temsilciye ve ruhsatına ihtiyacı yoktur. Ayırt etme gücüne sahip oldukları için nişanlama geçerlidir.

Tarafların nişanlığı gizlenmenin, nişanın geçerliliği üzerinde etkisi yoktur. Gizlemek nişanı geçersiz yapmaz. Ancak ileride bir ihtilafın çıkması halinde nişanın varlığı veya yokluğunu ispat yönünden önemli rol oynar.

Cevap-3. A, burada dürüstlük kuralına, ahlaka ve adaba aykırı davranmış olur. A'nın C ile nişanlanması; B'nin A ile olan nişanını bozmak için haklı sebep oluşturur. Bu durumda B, A'ya karşı maddi ve manevi tazminat davası açabilir.

Cevap-4- a) A, C'den nişan yüzüğünü geri vermesini talep edebilir. Her ne kadar kusurlu olan A da olsa hediyeleşmelerin geri istenmesi kusura bakmaz. Yani nişanlılar kusurlu da olsa kusursuz da olsa hediyelerini geri isteyebilir.

b) E'nin maddi durumunun iyi olduğu belirtilmiştir. C'nin babası E hediyelerin geri verilmesini talep edebilir. Çünkü altın saat ve otomobil nişanlık sebebiyle verilmiştir. Alışılmadık dışında hediyelerdir. Nişanlık, evlilik dışında bir sebeple sona ermiştir. Hediyeleri geri isteme hakkı sadece nişanlılar değil aynı zamanda annesi, anne-babası veya anne-baba gibi hareket edenlerin de hakkı vardır.

Cevap-5- A ile D arasındaki nişanlanma geçersizdir. Çünkü nişanlanma, evlenme gibi haklar kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardır. Devredilemez veya boşanma bu konuda yetki verilemez.

A'nın babası F'nin yaptığı şey habercilikten farklıdır.

Cevap-6- B, A'ya karşı zararlarının tazmini için dava açamaz. En azından nişan sebebiyle açamaz çünkü aralarında nişan ilişkisi oluşmuştur. Karşılıklı evlenme vaadinde bulunmuşlardır.

Cevap-7- a) F tarafından A'ya sadece maddi tazminat davası açılabilir. Medeni Kanun 120, sadece kusursuz nişanlıya değil onun ana-babasına veya aılar gibi hareket edenlere de maddi tazminat isteme hakkı tanımıştır.

b) C'nin açtığı maddi ve manevi tazminat davasının şartları

- * A'nın kusurlu taraf olması veya kusurunun C'den fazla olması
- * C'nin haklı sebebe dayanarak nişanı bozması
- * Manevi tazminat isteyebilmesi için manevi tazminat talep edecek ölçüde ıdırabın duyulması gerekir. Metinde böyle bir bilgi yoktur.

Cevap-8- D, tarafından ailesiyle nişan ilişkisine dayanılarak. Çünkü taraflar karşılıklı evlenme vaadinde bulunmuşlar, bu temsiki aracılığıyla olmuştur. Oysa nişanlanma, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için yetkilendirme yapılmaz.

Cevabın olumlu olması ihtimalinde yani A ile D'nin nişanlı oluyorum kabul ettiklerinde D, kesinlikle bu davayı kazanır. A'nın B ile yotunması, C ile nişanlanması D'ye nişanı bozmak için haklı sebep verir. A dürüstlük kuralına, ahlaka ve adaba aykırı davranmıştır. D, hem maddi hem de duyduğu ıdırabın ölçüsüne göre manevi tazminat talebinde bulunabilir.

- EVLENME -

Evlilik, nişanlıların evlilik birliğini meydana getirmelerini sağlayan hukuki bir işlemdir.

Evlenmenin Hukuki Niteliği

Evlenmenin hukuki niteliğini açıklayan iki temel görüş bulunmaktadır:

Birinci görüş, evlenmenin bir aile hukuku sözleşmesi olduğudur. Bu görüşe göre evlenme, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun rıza beyanları ile meydana gelir.

İkinci görüş, tarafların evliliğin hükümlerini kararlaştırmakta, değiştirmekte serbest olmadıklarını, evlilik hükümlerinin konunda belirlediğini, tarafların işc. belirlenen bu hükümlere uyuma iradelerini açıklatıldığını savunur.

NOT: Evlenme, yetkili memurun sorusuna karşı tarafların olumlu cevap verdiği anda başlar.

Memurun iradesi tek taraflı değil, açıklayıcıdır.

EVLENMENİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ İÇİN ARANAN ŞARTLAR

* Taraflar, evlenme ehliyetine } sahip olmalıdır.
ayrıt etme gücüne }

* Evlenme yetkili memur önünde gerçekleşmeli ve tarafların evlenmeye bir engelinin olmaması gerekir.

1- EVLENME EHLİYETİ

Medeni Kanun evlenme için önce asgari bir yaş öngörmüştür. Bu yaşı altında olanlar evlenme ehliyetine sahip olamaz. Yasal temsilci izin verse bile evlenemezler.

Kanunda öngörülen yaşa gelmiş fakat ayrıt etme gücü olmayan kimselerin de evlenme ehliyeti yoktur.

Ayrıt etme gücüne sahip kısıtlılar ve evlenme yaşını geçmiş kısıtlılar (ergin olmayanlar) sınırlı bir evlenme ehliyetine sahiptir.

A) EVLENME YAŞI

1. Olğan Evlenme Yaşı Evlenme, hem bedeni hem de zihinsel olgunluğu gerektirir. Medeni Kanun 124/1'e göre "Erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadan evlenemez."

Bir kişi doğum gününü karşılayan on sekizinci yaş gününde 17 yaşını tamamlamış olur. Bu yaşın altında evlenebilmek için bazı şartlar ve hakim kararı gerekir.

2. Olğanüstü (İstisnai) Evlenme Yaşı Medeni Kanun 124/2'ye göre "Ancak hakim olğanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple 16 yaşını doldurmuş erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. İmkân oldukça karardan önce ayy-baba veya vasi dinlenir."

Medeni Kanun 124'e göre mahkemenin evlenmeye izin vermesi için şu şartlar gerekir:

- * Evlenmesine izin verilecek kadın veya erkeğin 16 yaşını doldurmuş olması gerekir.
- * Olğanüstü bir durumun ve pek önemli bir sebebin bulunması gerekir.
- * Karardan önce mümkünse yasal temsilcinin dinlenmesi gerekir.
- * Talepte bulunan kişinin yerleşim yerindeki dâile Mahkemeleri yetkilidir.

B) AYIRT ETME GÜCÜ

Medeni Kanun 125: "Ayırt etme gücü olmayanlar evlenemez." diyor. Bir kişi sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun ise kesinlikle evlenemez. Olur da evlenirse mutlak batıl olur.

Ama evlenme merasimi sırasında ayırt etme gücünden yoksun kaldys bu durum nispi batıl olur.

2. C) KİŞİLERİN EVLENME EHLİYETİ YÖNÜNDEN AYIRIMI

1. Evlenmeye Tam Ehliliyetliler 18 yaşını doldurmuş, ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan herkes tam evlenme ehliyetine sahiptir.

NOT: Medeni Kanun 12'ye göre erginliğine karar verilmiş olan kimse, ergin olmasına rağmen kanunun aradığı olağan evlenme yaşına bile ulaşmıyorsa evlenme hakkı doğmadığından evlenemez. Böyle bir kişinin evlenebilmesi için

* Yaş erginliğine ulaşmış olması veya 17 yaşını doldurmuş olması gerekir. Bu durumlarda kimseğin iznini almadan evlenebilir.

NOT: 15 yaşını dolduran küçük kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemeye ergin kılınabilir.

Örnek: Hakan 15 yaşını doldurmuş biridir. Babası, hapse düşmüş ve ailesinin yükünü Hakan üstlenmiştir. Hakan'ın velisi annesidir. Hakan'ın çalışması ve diğer işleri halletmesi için erginlik kararı alıyordur.

Hakan'ın isteği, annesinin rızasıyla Hakan ergin kılınmıştır. Hakan: "Nasıl olsa artık ergin biriyim, 18 yaşından evlenebilirim." diyemez. 17 yaşını doldurmuş olması gerekiyor.

2. Evlenmeye Tam Ehliliyetsizler Evlenme erginliğine erişmemiş olanlarla (mesela 15 yaşındaki kişi) beraber ayırt etme gücünden yoksun olanlar (30 yaşındaki akıl sağlığını kaybetmiş kişi) evlenemez.

Bunlar tam ehliyetsizlerdir. Yasal temsilci izin verse bile evlenemez.

3. Evlenmeye Sınırlı Ehliliyetsizler 17 yaşını doldurmuş olanlar ve ergin olan ama kısıtlı olduğu için velayet-vesayet altında bulunanlar sınırlı ehliyetsizlerdir.

Aynı durum olağanüstü evlenme yaşı olan 16 yaşını doldurmuş olanlar için de geçerlidir. Yani bunlar da sınırlı ehliyetsizlerdir.

NOT: Medeni Kanun 136: "Yasal temsilcinin rızası, yazılı ve noterden imzasının onaylanmış olması gerekir." Başvuru sırasında bu belge, diğer belgelerle beraber memura sunulur.

Yasal temsilci (veli veya vasi) sınırlı ehliyetsizin evlenmesine izin vermezse sınırlı ehliyetsiz mahkemeye başvurabilir. Hakim, yasal temsilciyi dinler. Eğer sınırlı ehliyetsizin üstün yararını görürse izin verir, yasal temsilciyi haklı görürse izin vermez.

Önek : Ali ile Ayşe birbirlerini seven iki genattır. İkisi de tam ehliyetli kimselerdir. Dolayısıyla bunların kimse den (hakim den - veliden - vasiden) evlenmek için izin almasına gerek yoktur.

Önek : Esra 13 yaşında, Bekir ise 20 yaşındadır. Esra ile Bekir birbirini sevmektedir ve evlenmek istemektedir. Ama bu imkansıdır. Çünkü Esra evlenmeye tam ehliyetlidir. Hakim ile evlenebilmesi için 16 yaşını doldurmuş olması gerekiyor. Yasal temsilci ile evlenebilmesi için 17 yaşını doldurmuş olması gerekir.

Önek : Ayıttetme gücü bulunmayan, evlenmeye tam ehliyetli olan 30 yaşındaki Berk zengindir. Ayrıca, Berk ile evlenmek istemektedir. Ancak ne olursa olsun bu imkansıdır.

Önek : Sevdâ 17 yaşını doldurmuş, Burak ise 18 yaşını doldurmuş genattır. Bu ikisinin evlenebilmesi için Sevdâ'nın yasal temsilcisinin noterden onaylı izni gerekiyor. Çünkü Sevdâ evlenmeye sınırlı ehliyetlidir.

Sevdâ 16 yaşını doldurmuş olsaydı yani olgunluğa evlenme yaşında olsaydı yine yasal temsilcisinin noterden imzası onaylı izni gerekirdi.

Önek : Nurten'in 28 yaşında bir oğlu vardır. Adı Polattır. Polat ağır zayırlığı, kumar veya alkol gibi alışkanlıkları sebebiyle kısıtlanmıştır. Polat'ın evlenebilmesi için annesi Nurten'in noterden imzası onaylı izni gerekiyor. Çünkü Polat sınırlı ehliyetlidir.

EYLENME ENGELLERİ

A) KESİN EYLENME ENGELLERİ

1. Hırsızlık
2. Önceki Evlilik
3. Akıl Hastalığı

HİRSIZLIK

Medeni Kanun b.1'e göre "Üstsoy ve altsoy arasında; kardeşler arasında; amca, dayı, hala, teyze, yeğen arasında evlenme yasaktır."

Yasay hırsızlığında evlenme yasası üçüncü derece ile sınırlanmıştır. Yani sadece kardeşler, hala, amca, dayı, teyze, yeğenler arasında evlenme yasaktır. Buna göre bir kişi halasının, amcasının, dayısının, yeğeninin altsoyu ile yani çocuğu ile evlenebilir.

NOT: Böyle yakın soy arasında evlenmenin yasal olması tıbbi ve ahlaki sebeplerden ötürüdür.

NOT: Ana-babası aynı kardeşler evlenemez. Sadece ana veya sadece babası aynı kardeşler de evlenemez.

Medeni Kanun 129 b.2'ye göre "Kayın hırsızlığını meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu ve altsoy arasında evlenme yasaktır."

Yani Ali ve Betül evli olsun. Sonra boşansınlar. Ali, Betül'ün annesiyle veya Betül, Ali'nin babasıyla evlenemez.

Medeni Kanun 129 b.3'e göre "Evlat edinen ile evlatlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve esi arasında evlenmek yasaktır."

Yani Alperen ve Ayşe çifti Buse'yi evlatlık alsın. Ayşe sonunda ölsün. Alperen ile Buse evlenemez. Alperen, Buse'yi evlatlık aldığı anda evli olmasa bile evlenemezler.

Buse'nin çocuğu ile Alperen'in kendisi veya Alperen'in çocuğu ile Buse'nin kendisi evlenemez.

ÖNCEKİ EVLİLİK

Medeni Kanun 180'a göre "Yeniden evlenmek isteyen kişi, önceki evliliğinin sona erdiğini ipot etmek zorundadır."

Medeni Kanun 145 b.1'e göre "Eşlerden birinin evlenme sırasında evli olması" mutlak butlan sebebi sayılmıştır.

Önceki evlenme ölümle sona ermişse yeniden evlenmek için ölüm kaydı belgesi evlendirme memuruna verilir.

Önceki evlenme boşanma veya butlanla sona erdiyse bunlara ilişkin kesintilmiş mahkeme ilamı ipot için yeterlidir.

Önceki eş garp ise sadece garplik kararı yeterli olmaz, evliliğin feshine ilişkin karar aldırarak zorundadır.

Örnek 1- Selaheddin ile Selma evlidir. Selaheddin ölmüştür. Aradan 5 yıl geçtikten sonra Selma, Haluk ile tanışmış ve evlenmek istemiştir. Bu durumda Selma, eski eşine ait ölüm kaydı belgesini evlendirme memuruna sunmak zorundadır. Yoksa evlenemez.

Örnek 2- Ahmet ile Leyla evlenmiş ve sonrasında boşanmıştır. Ahmet yeniden evlenmek istemiştir. Serap ile tanışmıştır. Ahmet yeniden evlenmek istediğinde boşanma ile ilgili mahkeme ilamı ipot için yeterli oluyor.

Örnek 3- Fadime ile Temel evlidir. Temel bir gün denize açılmış ve geri dönmemiştir. Tekresinin parçası bulunmuş ama Temel bulunamamıştır. Mahkeme süreciyle beraber bir buçuk yıl sonra Fadime garplik kararı almıştır.

Fadime garplik kararına dayanarak Dursun ile evlenmek istemiş ama bu durumda evlenemez. Çünkü Fadime'nin Temel ile olan evliliğinin feshine ilişkin karar aldırması gerekiyordu.

AKIL HASTALIĞI

Medenî Kanun 133'e göre "Akıl hastaları, evlenmelerinde tabbî bir vakıfca bulunmadığı, resmî sağlık raporuyla onaylanmadıkça evlenemezler."

NOT: Burada bahsedilen akıl hastalığı ayırt etme gücünü ortadan kaldırmayan akıl hastalığıdır. Zaten ayırt etme gücü olmasaydı hiç evlenemezdi.

Medenî Kanun 133'e göre evlenmek isteyen akıl hastaları belirtilen resmî sağlık raporunu başvuru belgelerine eklemelidir.

B) KESİN OLMAYAN EVLENME ENGELLERİ

1. Bekleme Süresi

2. Bazı Zuhurî Hastalıklar

Kesin evlenme engellerinden (Hısımlık - Önceki evlilik - akıl hastalığı) birinin olması evlenmeyi mutlak butlak hükümsüz hale getirir. Diğer kesin olmayan evlenme engelleri evlenmeyi etkilemez.

Evlenmeye niyetli kesin olmayan evlenme engellerinden birini gördüyse bu evliliği yapmaz. Ama bir şekilde evlenmek olursa bu evlilik geçerliliğini korur.

1. Bekleme Süresi

Medenî Kanun 132/1'e göre "Evlilik sona ermişse kadın, evliliğin sona erdiği günden itibaren 300 gün geçmedikçe evlenemez."

Bu hüküm saygısı karışıklığının önlenmesi için vardır.

NOT Koca ölse de ölüm tarihinden itibaren 300 gün süre vardır.

Evlilik başama veya iptal ile sona ermişse karının kesintiği anasından itibaren 300 günlük süre vardır.

Bu 300 günlük süre iki şekilde kaldırılır.

1. Kadının gebe olmadığı anlaşılsa
 2. Kadri eski kocasıyla yeniden evlenirse
- } soybağı karışmayacağı için
300 günlük süre engeli olmaz.

2. Bazı Bulaşıcı Hastalıklar

Medeni Kanun sadece akıl hastalığını evlenme engeli olarak görmüştür. Ancak Umumi Hıfzısıhha Kanunu bazı bulaşıcı hastalıkları evlenme engeli olarak görmüştür.

Buna göre frengi
bel soğukluğu
yumuşak şanker
cüzam

} bu hastalıkların iyileştiği veya geçme
tehlikesinin bulunmadığı hekim raporu ile
belgelenmelidir. Yoksa Umumi Hıfzısıhha Kanununa
göre evlenme engeli sayılır.

★ Cinsî iktidarsızlık ve kısırlık evlenme engeli olarak belirtilmemiştir.

EVLENMENİN ŞEKİL ŞARTLARI

Evlenme Töreninden Önceki Şekil Şartları	Evlenme Töreni Sırasında Şekil Şartları	Evlenme Töreni Sonrası Şekil Şartları
- Başvuru ve yapılabilecek yer - Başvurunun incelenmesi ve itiraz - Evlenmeye izin belgesi	- Evlenme memuru önünde - İlk tonik huzurunda - Vakıftan değil şahsen - Bunun için tahsis edilmiş yer	- Aile cüzdanının verilmesi - Nüfusa bildirme - Aile kütüğüne tescil - Savcılığa bildirme

Evlendirme Töreninden Önceki Yetkililer

1. Başvuru ve Başvurunun Yapılacağı Yer Kadın veya erkeğin birinin oturduğu yerdeki evlendirme memurluğuna birlikte başvuru ile olur.

Yerleşim yeri değişiyor, oturduğu yer diyor

Yeni iki nişanlı 10 günlük tatile girsin. Tatile gittiği yerde de başvuru yapabilir, orada evlenebilirler.

NOT: Evlendirme Yönetmeliği 17'ye göre evlilik için başvuru vekil ile yapılabilir. Vekalet belgesinde bu işin yetkilendirildiği açık olarak yazmalıdır.

★ Evlendirme başvurusunda bulunanların biri veya ikisi okuma yazma bilmiyorsa imza yerine sağ el işaret parmağın izi veya varsa kendi adlarının yazılı olduğu mühür ayrıca basarlar.

★ Sağır ve dilsizler, kendine özgü işaretlerle başvuruda bulunurlar. Okuma yazma biliyorlarsa yazı ile de başvuruda bulunabilirler.

NOT: Başvuru belgesine Medeni Kanun 136'ya göre eklenerek belgeler.

- Nüfus cüzdanı ve nüfus kayıt noyası

- Evlenmeye engel hastalığının olmadığı belirlenmiş sağlık kurulu raporu

- Birden çok evlenecekleri için önceki evliliğin bitteliğini gösteren belge

- Küçük veya kısıtlıların yasal temsilcinin imzası onaylanmış izni

Soru? Evlendirme memuru kim olabilir?

- Belediye Başkanı

- Görevli memur

- Köylerde muhtar

Soru: Eskiden biri yabancı uyruklu ise evlendirmeye yetkililer kimlerdir?

Cevap: 1. İl Belediye Evlendirme Memuru

2. İlçe Belediye Evlendirme Memuru

3. Nüfus Müdürleri

* Yurtdışında evlenecek Türkler için Türkiye'den bir evlendirme memuru kâğıdı da yurtdışına gidecek değil elbet. Yurtdışında evlenecek Türkler için evlendirme yetkisi konsoloslara ve başkonsoloslara verilmiştir.

NOT : Berk ile Jone yurtdışında yabancı memur önünde evlendiyse geçerli olur mu? Evliliklerinde bir butlan sebebi yoksa, Maleni Konum uygunsa geçerlidir. Berk'in yapacağı iş şudur: Evlendirme memurundan bir belgeyi alır, 30 gün içinde Türk Konsoloslukuna götürür. Türk Konsolosluğu da bunu nüfus memurluğuna bildirir.

2. Başvurunun İncelemesi ve İtiraz : Evlendirme memuru kendisine verilen evlenme beyannamesini, nüfus cüzdan fotokopilerini, nüfus kayıt d'negini vs. inceler. Evlendirme memuru

- Dilekçenin usulüne uygun doldurulup imza edilip edilmediğini
- Belgeler arasında uyumsuzluk olup olmadığını
- Sınırlı ehliyetli için yasal temsilcinin imzası onaylanmış iznini

kontrol eder. Eksik varsa tamamlatır. Her şey tamamısa evlenmenin yapılacağı gün ve saati bildirir.

* Belgelerde taksit veya usulsüzlük varsa reddeder. Mesela 17 yaşındaki Ayşe ile 20 yaşındaki Betir evlilik için başvurmuşlardır. Belgeler arasında Ayşe'nin yasal temsilcisinin imzası onaylanmış izni yoktur. Bu durumda memur bu başvuruyu reddeder. Farklı bir şekilde Ahmet ve Süheyla tem. ehliyetlidir. Evlenmek için başvurmuşlardır. Ancak memur evrakları incelediğinde bunların evlenmeye engel teşkil edecek akraba olduğunu fark etmiş ve başvuruyu reddetmiştir.

Evlendirme memuru bir başvuruyu reddederse taraflardan her biri buna mahkeme yoluyla itiraz edebilir.

Evlendirme memurunun reddetme sebebi mutlak butlan değilse mahkeme incelemeyi evrak d'zerinden yapar. Çekilmesi zor yargı kuralları uygular. Davaya asılmasına gerek yoktur.

Evlendirme memurunun reddetme sebebi mutlak butlan ise basit yargılamaya usuliyet yeni dava açılarak incelenir.

NOT : Başvurunun reddine itiraz, başvurunun yapıldığı yerdeki Aile Mahkemesidir. Red kararına karşı itiraz 6 ay içinde yapılmalıdır.

NOT : Evlendirme Yönetmeliğinin 24. maddesi ilgililere itiraz hakkı sunmuştur. 25. madde ise savcılara itiraz etme imkânı vermiştir.

3. Evlenmeye İzin Belgesi Evlenme memuru evlenmeye izin gerekli şartların sağlandığını kanıtlayarak getirirse veya mahkeme memurun red kararını kaldırması üzerine evlenecek olanlara izin belgesi verilir.

Bu belge ile itirazlar 6 ay içinde hiçbirşeyi bir evlendirme memurunun önünde evlenebilirler. 6 ay geçerse bütün işlemleri yeniden yapmak zorunda kalırlar.

EVLENME TÖRENİ SIRASINDAKİ ŞEKİL ŞARTLARI

Evlenme töreni, evlenme için tahsis edilmiş yerde yapılır. Ancak tarafın istediği üzerine memura uygun göndüğü başka yerde de yapılabilir. Evlendirme Yönetmeliği 26. maddede

- Yerleşim yerinde
 - Özel bina veya salonlarda
 - Şehrin izniyle çeşitli yerlerinde
 - Başhekimin izniyle hastanelerde
- ve diğer uygun yerlerde evlenme yapılabilir.

* Evlendirme memuru önünde iki tanık huzurunda, tarafın bizzat hazır bulunmasıyla tören aheni olarak yapılır.

Vakıf ile evlenme yapılmaz. Evlenme kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Evlendirme memuru nikahı kıyar, evlenme kitliğini tanıklara ve evleneceklerimize imzalatır. Kendisi de imzalatılarak tarih ve saat kıyar.

NOT : Sağır ve dilsizler okuma yazma biliyorsa yazarak; bilmiyorsa kendilerine has işaret diliyle beyanlarını verir.

Tanıklara gelince, evlenecek kişileri tanıması şarttır. Tanıklar önünde evlenmenin serbestçe yapıldığını ve evlenecekleri tanıdığını, onları kimliklerinin doğru olduğunu beyan eder.

NOT: Bir evlendirme memuru kendi görev alanının dışında konuma uygun bir evlendirme yaparsa geçerli olur.

EVLENME TÖRENİNDEN SONRAKİ ŞEKİL ŞARTLARI

1. Aile (Evlenme) Cüzatının Verilmesi: Nikah kıyılıncı memur bir evlenme cüzatı verir. Bu cüzatı evlenmenin yapılmış olduğunu dair bebedir.

2. Evlenmenin Nüfus İdaresine Bildirilmesi ve Aile Kütüğüne Tescil: Memur bir tutanak ile bir ay içinde, bulunduğu yerdeki nüfus idaresine evlenmeyi bildirir. Bu yükümlülük, yurtdışında konsolosluklara aittir.

Evlendirme memurunun tutanağını ilahî nüfus memuru, kadını kocasının nüfusuna geçirir ve evlenme tutanağının bir örneğini merkez arşivine yollar.

3. Savcılığa Bildirme: Nüfus idaresi, evlenmede bir mütakı buton sebebi olduğunu anlaşırsa gerekli işlemleri yine yapar ama durumu savcılığa bildirir.

4. Özel Olarak Dini Evlenme: Resmi nikah yapılmadan dinî nikah olmaz. Sadece dinî nikahlı evlenme yokluğunda sakattır. Kurucu unsur olan memur yoktur.

EVLENMENİN ŞEKİL ŞARTLARINA UYULMAMASININ SONUÇLARI

Evlendirme memurunun yokluğu } evlenmenin yokluğu ile sonuçlanır. Diğer şekil
 Memur dışında irade açıklanmamak } şartlarına uyulmаса bu durum evlenmenin geçerliliğine
 etki etmez.

EVLENMENİN YOKLUĞU

Evlenmenin kurucu unsurları yoksa yokluktan söz edilebilir.

★ Evlenme;

- Aynı cins kişiler arasında yapılmamışsa
 - Evlendirme memuru önünde yapılmamışsa (serttest irade)
 - İki taraf memur önünde aynı anda hazır değilse
 - Eskiden biri evlendikten sonra cinsiyet değişmişse
- } yokluk vardır.

EVLENMENİN YOKLUĞUNUN SONUÇLARI

İbki olan bir evlenme, haktan itibaren hukuk için kendiliğinden hükümsüzdür. Aynı bir dava açılmasına gerek yoktur. Sadece yokluk olup olmadığı süptelyse "yokluğun tespiti" davası açılabilir.

Hakim yokluğu fark ederse reşen nazara alır. Yeni evlenmenin yokluğunu gören hakim tarafı boşaymaz.

(Aşağıdaki soru 1891'de yürürlüğe giren 1896'da yürürlükten çıkan konudur.)

Soru? Geçerli olmayan bir evlilik nasıl geçerli hale gelir?

1. Kişilerin bir evlenme engelini bulunmaması
2. Çocuklarının olması
3. Kadın ve erkeğin nüfus idaresine başvuru formunu imzalatılarak başvurmaları gerekir.

Geçerli sayılan evlilik, geçmişte etkili değildir. Geçerli olduğu andan itibaren hüküm ifade eder.

EVLENMENİN BUTLANI

Kurucu unsurlarında (evlendirme memuru ve idumli serbest irade) eksiklik bulunmayan bir evliliğin geçerlilik şartlarında bir eksiklik varsa butlan olur. Yani geçersiz olarak kurulmuş bir evliliğin mahkeme ile sona erdirilmesidir.

Ömek: Ayşe, evlenme sırasında zaten evli olan Mehmet ile evlenmiştir. (Mutlak Butlan)
Serkan, evlilik sırasında sarhoşturduyken eşine gücünü geçici olarak kaybetmiştir. (Nispi Butlan)

Butlan

Mutlak Butlan

Nispi Butlan

Davayı savcı veya ilgililer açabilir.	Fark	Sadece ilgili eş ve yasal temsilci dava açabilir.
Her zaman dava açılabilir.	Fark	Hak düşürücü süreye bağlanmıştır. (6 ay 5 yıl)
Evlenme hakim kararıyla sona erer.	Ortak	Evlenme hakim kararıyla sona erer.
Evlenmenin iptaline ilişkin karar geçmişte etkilemez.	Ortak	Evlenmenin iptaline ilişkin karar geçmişte etkilemez.
Sebepleri konusunda tek tek sayılmıştır.	Ortak	Sebepleri konusunda tek tek sayılmıştır.

MUTLAK BUTLAN

Evlenmenin mutlak butlanı Medeni Kanun 145'te sayılan sebeplerden biri sebebiyle hakim kararıyla iptal edilmesidir.

Evlenmenin mutlak butlanı kendiliğinden hüküm doğurmaz. Davanın açılması şarttır.
(Medeni Kanun 145'te sayılan sebeplerden biri sebebiyle)

Medeni Kanun 145: Aşağıdaki hallerde evlenme mutlak butlana tabiidir:

1. Eşlerden birinin evlenme sırasında evli bulunması
2. Eşlerden birinin evlenme sırasında ayırt etme gücünden sürekli yoksun olması
3. Eşlerden birinde evlenmeye engel olarak derecede akıl hastalığının bulunması
4. Eşler arasında evlenmeye engel olarak derecede hisimliliğin bulunması

NOT: Yargıtaya göre muvazaalı evlenmeler geçerlidir. İptal edilemez. Ancak hakkın kötüye kullanılması durumu olduğu için muvazaanın varılması istenen esas amaç kazandırılmaz, evlilik devam eder.

NOT : Eşlerden biri garpse ve diğer eş sadece garpilik kararı almakla yetinmişse yeniden evlenemez. Bununla birlikte ayrıca garp olan eş ile evliliğini mahkeme tarafından feshettirmesi gerekiyor.

Eğer bu durumdaki birisi önceki evliliğini feshettirmeden evlenirse yeni evlilik mülak butbala sakat olur.

NİSPİ BUTLAN

Nispi butlan sebepleri Medeni Kanun 148, 149, 150 ve 151. maddelerinde sıralanmıştır. Buna göre

Madde 148: Evlenme sırasında geçici bir sebeple ayırt etme gücünden yoksun olan eş evlenmenin iptalini dava edebilir.

Madde 149: Aşağıdaki durumlarda eşlerden biri evlenmenin iptalini dava edebilir:

1. Evlenmeyi istemediği halde yanlışlıkla evlenmeye razı olmuşsa
2. Eşiyi yapmayı kendisi için getirmes bir duruma sokacak nitelikte yanlışlıkla evlenmişse

Madde 150: Aşağıdaki durumlarda eşlerden biri evlenmenin iptalini dava edebilir:

1. Eşinin namus ve onuru hakkında akıllı olarak evlenmeye razı olmuşsa
2. Davasının ve alt sayısının sağlığı için ağır tehlike oluşturan bir hastalık kendisiinden gizlenmişse

Madde 151: Kendisinin veya yakınlarının hayat, sağlık, onur ve namusuna yönelik pekiyet ve ağır bir tehlike ile korkutulmuş evlenmeye razı edilmiş eş iptal isteyebilir.

NOT: Ayrıca Medeni Kanun 153'e göre "Kıskık veya kısıtlı, yasal temsilcinin izni olmadan evlenirse, izni alınmayan yasal temsilci evlenmenin iptalini dava edebilir.

Kısaca "ayırt etme gücünden geçici yoksunluk, yanlışlık-hata-korkutma gibi irade sakatlık bir, ağır tehlike oluşturan bir hastalığın gizlenmesi ve kısıtlı veya kıskıkları yasal temsilciden izinsiz evlenmesi" nispi butlan sebepleridir.

BUTLAN DAVALARI

Mutlak veya nispi butlan davası "boşanma yenilik doğuran davadır."
Çünkü verilen kararla hukuki bir durum yani evlilik sona eriyor.

Mutlak Butlan Davasının Tarafları: İlgili olan herkes veya Cumhuriyet savcisidir.

Mutlak butlanı gören savcı dava açmak zorundadır. İlgililerde ise böyle bir zorunluluk yoktur. İlgililer deken "maddi veya manevi menfaati olan herkes" kastedilmektedir.

AUTOPSİ İZİTİ

Davalı, her iki eştir. Eşlerden biri ölmüşse sağ eş ile ölen eşin mirasçısına ilgililer dava açar. Eşlerden her ikisi de ölmüşse her ikisinin mirasçısına torşu savcı veya ilgililer dava açar.

NOT: Mutlak butlanda batıl bir evlenme, dava açılmadan önce (ölüm, gırtlık, boşanma gibi sebeplerle) sonlanmışsa artık savcı dava açamaz. Ancak ilgililer her zaman açabilir.

NOT: Ayırt etme gücünün sonradan kazanılması veya akıl hastalığının iyileşmiş olması durumunda mutlak butlan davasını sadece hastalığı iyileşen eş açabilir.

Nispi Butlan Davasının Tarafları:

Davacı, iradesi sakat olan, aldatılan, karutulan, yanlış eş veya yasal temsilci dir. Dava hakkına sahip olan kişinin ölümü halinde önceden açılmış davayı mirasçılar devam ettirebilir. Davalı davayı eşlerden biri açmışsa diğer eştir. Yasal temsilci dava açmışsa her iki eştir.

Eşlerin Dava Hakkının Sona Ermesi

Nispi butlan davası açma hakkı azami 5 yıldır. 6 aylık sürenin başlangıcı ise şöyle oluyor:

Eş, yanlışlığını ve aldatıldığını öğrendikten sonra 6 ay içinde nispi butlan davası açar.
Korkuyorsa, korkunun etkisinin bittiği anda

Yasal Temsilcinin Dava Hakkının Sona Ermesi

Yasal temsilciden izin almadan evlenen kişi

1. 18 yaşını doldurmazsa

2. Kısıtlı olmaktan kurtulmazsa

3. Kadın gebe kalmışsa...

Yasal temsili nispi butlan davası açamaz.

(Medeni Kanun 153/2)

HER İKİ BUTLAN DAVASINDA DA YARGILAMA USULÜ

Görevli mahkeme aile mahkemesidir. Eşlerden birinin yerleşim yerindeki veya son altı ay birlikte oturdukları yerdeki aile mahkemesidir.

Her iki butlan davasında da boşanmaya ilişkin hükümler dânesemeye uygulanır.

BUTLAN DAVASININ SONUÇLARI

Batıl olan bir evlenme içinde ya da butlan kararı kesinleştikten sonra 300 gün içinde doğan çocuklar, evlilik içinde doğmuş sayılır.

★ Butlan kararıyla evlilik sona erdiği için baskılarıyla yeniden evlenebilirler.

★ Evlenme iptal edilince kadın, kızlık soyadını geri alır. Boşandığı kocasının soyadını taşımasında menfaat varsa ve eski kocasına bu durum zarar vermeyecekse hakimden bu soyadı taşıması için izin isteyebilir.

★ Mal rejiminin tasfiyesi, tazminat ve nafakada boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır.

Evlenmenin Butlanını Gerektirmeyen Haller

- Kadının 300 günlük bekleme süresinden önce evlenmesi
- Bazı şekil kurallarına uymama (Tutuklar yoksun mesele)
- Bazı bulaşıcı hastalıklar

ÖRNEK PRATİK GALIŞMA

Olay-1- Anne ve babasını bir trafik kazasında kaybeden bayan A 23.02.2010 tarihinde kesintişen mahkeme kararıyla vesayet altına alınmış, V de vasi olarak tayin edilmiştir.

19.08.2010 tarihinde 16 yaşını dolduran A, V'nin karşı çıkmasına rağmen 15.11.2010 tarihinde mahkemeye başvurarak 20 yaşındaki bay B ile evlenebilmesi için izin isteminde bulunmuştur.

Bir süre önce B'ye oy danışmanı atandığını öğrenen V, oy danışmanı D'ye ulaşarak durumu kendisine anlatmış ve D'nin bu evliliğe karşı olmasını sağlamıştır.

Bunun üzerine A ve B ile görüşen D, hiçbir şekilde B'nin evlenmesine rıza göstermeyeceğini açıklamıştır.

SORULAR

Soru-1- V ile D'nin karşı çıkmasına rağmen A ile B'nin evlenmesi mümkün müdür? Açıklayınız.

Soru-2- A'nın 19.08.2010 tarihinde 17 yaşını doldurduğunu varsayınız. Bu durumda birinci soruya verdiğiniz cevapta nasıl bir değişiklik olurdu? Evbarmenin hukuki niteliğini de dikkate alarak cevaplayınız.

CEVAPLAR

Cevap-1- 16 yaşını dolduran birinin evlenebilmesi için olağanüstü bir durum veya pek önemli bir sebep gerekiyor. Hakim de imkân varsa yasal temsilcisi dinlenerek hakim olayın durumuna göre yasal temsilcisinin dinlemeye de bilir.

A'nın anne ve babası ölmüş, düzenli bir hayat kurmak istemektedir. Hakim, olayın durumuna göre izin verebilir.

B'ye oy danışmanı atanmıştır. B'nin fiil ehliyeti "Sınırlı Ehliyetli"dir. Bir kişiye oy danışmanı atandığında, o kişinin tek başına yapamayacağı işler TMK 428'da sıralanmıştır. Bunun içinde evlilik yoktur. O yüzden B, oy danışmanı D'nin görüşüne gerek duymadan tek başına evlilik yapması mümkündür.

Kısacası hakim A'nın başvurusunu okunlu bulur ve A'ya izin verince A ile B evlenebilir.

Cevap-2. A, 19.08.2010 tarihinde 17 yaşını dolurmuş olsaydı olağanüstü bir sebepten veya pek önemli bir sebepten mahkemeye başvuramazdı.

Evlence, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Korumak, koruyucu, sınırlı ehliyetlilerin evlenebilmesi için yasal temsilcinin izni şart koşmuştur. Evlenme sırasında yasal temsilcinin imzalı noterle onaylanmış izin belgesinin memura sunulması gerekir. Memur bunu görmezse evliliği kurmaz.

A'nın vasisi V, haklı bir sebep olmadan A'ya izin vermiyorsa A mahkemeye başvurabilir, hakimden evlenmek için izin isteyebilir. Yasal temsilcinin izni olmadan A bir şekilde evlenirse bu evlilik rişpi butlanla sakat olur.

Olay-2-

Anne ve babasıyla birlikte oturduğu kasabadan "artist" olmak hevesiyle evden kaçıp İstanbul'a gelen 16 yaşındaki Safiye, tanıştığı ve kendisini "hemşehrisi" olarak tanıtan İbrahim adlı muhabbat fakihinin tuzağına düşer. Evlenme yaşı gelince kendisiyle evleneceğine söz veren İbrahim ile imam nikahı ile evlenir.

Nikahın ertesi günü çayına uyaştırucu atarak Safiye'yi bir randevu evinde birçok kişinin tecavüzüne maruz bırakan, onu fuhuşa zorlayan İbrahim

Soru-1. Safiye ile İbrahim'in imam nikahı geçerli midir?

Cevap-1. Evlenmenin kurucu unsurları iki tanedir:

(a) Geçerli, serbest, olumlu irade açıklaması.

(b) Resmi evlendirme memuru.

Yapılan imam nikahın kurucu unsurları eksiktir. Resmi evlendirme memuru yoktur. Bu sebeple evlilik, yalıtık hükümsüzdür. Yani hukuki anlamda bu evlilik hiç olmamıştır.

Öğ-3-

A ile B, evlendirme memurluğunu başvurarak evlenme işlemlerini başlatmışlar ve yetkili memur önünde evlenme ahdini gerçekleştirerek evlenmişlerdir. Bir süre sonra B'nin evlenme sırasında akıl hastası olduğunun ortaya çıkması üzerine A, evlenmenin iptalini karar verilmesi için dava açmıştır.

Bu davada B, akıl hastalığının tamamen iyileştiğini ve A ile olan evliliğinin bozulmasını istemediğini beyan etmiştir. Aile mahkemesinde yapılan yargılama neticesinde de davanın reddine karar verilmiştir.

İkiden fazla zaman içinde A, B'nin akıl hastalığının tekrarladığı gerekçeyle B'ye karşı boşanma davası açmış ve mahkeme, eşlerin boşanmasına karar vermiştir.

Bu karardan sonra A ile C evlenmiş. Fakat A'da frengi hastalığı vardır ve bunu C'den gizlemiştir.

Soru-1-

a) Evlenme sırasında mevcut olan akıl hastalığının evlenme ahdine etkisini, bu hastalığın temyiz kudreti üzerindeki olası tesirlerini de göz önüne alarak açıklayınız. Açılan iptal davasında B'nin tamamen iyileştiğini savunmasının bu dava bakımından bir etkisi var mıdır?

Cevap: Akıl hastaları "hastalığın evlenmeye engel olmadığına dair rapor" almaları şartıyla evlenebilir. Bu rapor olmadan yapılan evlenme mutlak iptal ile sakattır. B'nin hastalığı ayırt etme gücünden tamamen yoksun ettiyse bu mutlak iptal sebebidir.

Ancak ayırt etme gücünün sonradan kazanılması veya hastalığın sonradan iyileşmesi durumunda dava açma hakkı sadece hastalığı iyileşen eşe aittir. Bu sebeple biri dava açacaksa bu hak B'ye aittir. A'nın mutlak iptal davası açma hakkı yoktur.

b) A tarafından açılan boşanma davasında boşanma sebebini göz önünde bulundurarak, bu davada boşanmaya karar verilebilmesi için dikkate alınması gereken hususları açıklayınız.

Cevap: Akıl hastalığı, boşanmanın özel sebeplerindendir. Davanın açıldığı sırada bu hastalığın var olması, iyileşmeyeceğinin raporda tespit edilmiş olması ve bu hastalığın eşlerden en az biri için evliliği sürdürülemez kılması gerekmektedir.

Başanma davası, hak düşürücü süreye tabi değildir. Bu sebeple bunun dışında hastalığın var olması koşulu ile her zaman açılabilir.

ANILARIN AYRILMA 1380 - 12345678901234567890

Soru-2: A'nın hastalığını öğrendikten sonra öğrenen C'nin başvurabileceği hukukî yol var mıdır? C'nin başvurabileceği hukukî yol var ise bunun niteliğini ve kullanım şartlarını açıklayınız.

Cevap: Medeni Kanuna göre evlenmiş biri, evlenmeden önce kendisinde var olan ve devam eden, altsayu için tehlike oluşturan bir hastalığı diğerinden gizlediye bu, gizlenen eş için nispi bütün sebebidir. Frengi de altsayu için tehlike oluşturabilecek bir hastalıktır.

C'nin başvurabileceği hukukî yol vardır. A ile maktamesine nispi bütün davası açabilir. Bu durumda C davalı, A ise davalıdır. Olarak nispi bütün davaları hak düşürücü süreyle tabidir. Maksimum 5 yıl olmak üzere C, hastalığı öğrendikten sonra 6 ay içinde nispi bütün davası açabilir.

AYRILMA

EVLİLİĞİN SONA ERMESİ - ÖZEL OLARAK BOŞANMA

Bir evlilik şu hallerde sona erer.

- a) Ölüm
- b) Gaiplik
- c) Boşanma

Ölüm ve Gaiplik

Eşlerden birinin ölümü ile evlilik, kendiliğinden sona erer. Ölüm, daha çok miras hukukunu ilgilendirir.

Eşlerden biri için alınmış gaiplik kararı evliliği sona erdirmez. Bunun için ayrıca evliliğin feshini mahkemeden talep etmesi gerekir.

Eşlerden biri evlendikten sonra kaınen yasak olmasına rağmen bir şekilde cinsiyetini değiştirirse evlilik kendiliğinden sona bulur.

BOŞANMA

Eşler hayattayken, karında dâhililmiş bir sebebe dayanarak, eşlerden biri tarafından açılan dava sonucunda evliliğe hakim kararıyla son verilmesine boşanma denir.

Bu tanıma göre

- * Boşanma hakim kararıyla olur
- * Boşanma için eşlerden biri tarafından boşanma davası açılmış olmalıdır
- * Boşanma davası yazılı sebeplerden birine dayanmalıdır. (Örneğin kocam bana telefon almadı; kocam bana her gün hediye alıyor diye boşanma sebebi olamaz)
- * Geçerli bir evliliğin olması ve dava sırasında evliliğin devam ediyor olması gerekir.

BOŞANMA SEBEPLERİ

Özel Sebepler

1. Zina
2. Hayatı Kötü ve Pek Kötü
3. Durur Kurucu Davranış
3. Terk
4. Akıl Hastalığı
- 5- Küçük Düşüncü Sınırlama ve Hayırsız Hayat Dürme

Genel Sebepler

1. Eulilik Birliğinin Temelden Sarsılması
2. Eşlerin Aşılması
3. Ortak Hayatın Kuvulanması ya da Fikili Ayrılık

ÖZEL SEBEPLER

1. Zina

Medenî Kanun 161'de düzenlenmiştir. Kusura dayalı mutlak ve özel bir boşanma sebebidir. Zina, eulilik devam ederken eşlerden birinin karşı cins ile bilerek ve isteyerek cinsî münasebette bulunmasıdır.

Tecavüz zina değildir. Bilerek ve isteyerek olmaz. Tecavüz durumunda zina sebebiyle boşanma davası açılmaz. Ancak başka bir sebebe dayanarak eşlerin "eulilik birliğinin temelden sarsılması" sebebiyle boşanma davası açılabilir. Bu durumda mal rejiminin tasfiyesinde zinada uygulanan hükümler uygulanmaz.

NOT: Hakim eşler hakkında ayrılık kararı (en az 1 yıl - en fazla 3 yıl) verirse bu süre içinde karşı cinsle olan cinsî münasebet yine zina sayılır. Çünkü eulilik ayrılık kararıyla bitmemiş, ara verilmiştir.

★ Zinayı ispatlamak için deliller hukuka aykırı yollarla elde edilirse dikkate alınmaz.

Zinada Dava Hakkının Düşmesi

Medenî Kanun 161/2 iki hak düşürücü süre belirtmiştir

* Eşlerden birinin zinayı öğrenmesinden itibaren 6 aydır.

* Zina eden eşin zinasını 5 yıl için ne zaman öğrenmişse o andan itibaren 6 ay.

5 yıldan sonra zinaya dayalı dava nama hakkı biter. Örneğin eşlerden biri zinayı 5 yıllık sürenin dolmasına 2 ay kala öğrendiyse davayı iki ay içinde açmalıdır. Davayı bu sürede açmazsa hakkı biter.

Hakim bu hak düşürücü süreyi re'sen göz önüne alır. Bu süreden sonra zinaya dayalı değil omâ evlilik birliğinin temelden sarsılmasına dayalı dava açılabilir.

★ Zina yapan eşi, diğer eş affederse bundan sonra zinaya dayalı dava açma hakkı biter.

Kısaca zina davasını iki şey düşürür: Hak düşürücü süre ve af

2. Hayata Kast - Pek Kötü Muamele - Onur Kırıcı Davranış

Bu özel sebep Medeni Kanun 162/1'de düzenlenmiştir. Bu da yine mutlak, kusur dayalı ve özel bağanma sebepleridir.

Deni öldürecekim, demek hayata kast olmaz. Ama bu yolda fiili harekette bulunmak, veya yaralı eş için gerekeni yapmamak da hayata kast sayılır.

Dayak, cinsî mülahazelere zorlama, eve kapatmak, aç bırakmak pek fena muamele kapsamına girer.

Onura hakaret etmek, eüdenlatmek, arkadaşlarının arasında savunmak vb. onur kırıcı davranış kapsamına girer.

Dava Hakkının Düşmesi

Medeni Kanun 162/2 ve 3'e göre eşin bağanma sebebini öğrenmesinden itibaren 6 aydır. Her halde bağanma sebebini öğrenmeden itibaren 5 yıldır. Ayrıca affeden tarafın bu sebeple dava hakkı yoktur.

Örnek-1- Ferdi ile Ferhan evlenmişlerdir. Evliliklerinden sonra birbirlerine olan sevgi ve saygıları bitmiş, malesef Ferhan, Ferdi'yi aldatmıştır. Evliliklerinden itibaren 4 yıl 8 ay geçmiştir. Ferdi bu sürede Ferhan'ın kendisini aldatıldığını öğrenmiştir. Eğer Ferdi 4 ay içinde (5 yıl dâhilinde) dava açmazsa hak düşürücü süreye tabi olur. Bu süre içinde dava açmazsa zinaya dayalı dava açamaz.

Ayrıca Ferhan, Ferdi'yi bir daha aldatırsa, Ferhanın bunu öğrenmesinden itibaren 6 ay süresi vardır.

Örnek-2: Halit ile Betül evlidir. Aralarında geçen bir tartışmadan dolayı Halit, Betül'ü dövmek amacıyla üzerine arabu sürmüştür. Bu olaydan itibaren 6 ay içinde ve her şekilde 5 yıl içinde Betül boşanma davası açarsa Halit ile kusura dayalı mutlak ve özel sebepler boşanabilir.

Örnek: Pınar ile Mehmet birbirlerini severek evlenmiştir. Mehmet'in işleri zamanla kötüleşmiş ve maddi olarak çok muhtaç hale gelmiştir. Bu durum psikolojisinin bozulmasına sebep olmuştur. Mehmet, Pınar'ı sık sık dövmekte ve onu aşırıya kapıp ağlatmaktadır. Bu duruma daha fazla dayanamayan Pınar, Mehmet'e boşanma davası açmıştır.

Hakim burada M.K. 162/1'e göre karar vermiş. Pek kötü muamele sebebiyle boşanmaya hükmetmiştir. Mehmet'in davranışını mutlak, kusura dayalı ve özel boşanma sebebi olarak görmüştür.

3. Küçük Düşürücü Suç İşleme ve Hayıretsiz Hayat Sürme

Medeni Kanun 163'e göre "Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya hayıretsiz bir hayat sürerse boşanma davası açabilir."

İki sebep de: kusura dayalı, özel amaç nispi boşanma sebebidir.

NOT: Bir suçun küçük düşürücü olup olmadığını hakim toplumdaki anlayışa göre belirler. Genellikle dolandırıcılık, hırsızlık, bileli iflas, ırza geçme gibi davranışlar küçük düşürücüdür. Bunları yapan kişinin mahkum olup-olmaması önemli değildir.

NOT: Bende evi işletme, aygırlık, kumarbazlık, hayat kadınlığı yapma gibi davranışlar hayıretsiz yaşam sürme sayılır. Bir defalık yapılması bu maddeye dayanarak boşanma sebebi olmaz, tekrarlanması gerekir.

Örnek-1: Aylin ile Kemal ikisi de hırsızdır. Hırsızlık yapmak onlar için meslek haline gelmiştir. Bir gün Kemal, çaldığı paraları Aylin ile paylaşmış ve Aylin, Kemal'i şikayet etmiştir. Kemal tutuklanmıştır. Aylin, Kemal'den ayrılmak istemiş ve dava açmıştır. Bu durumda Aylin M.K. 163'teki küçük düşürücü suç işleme sebebine dayanarak boşanma davası açamaz. Başka bir sebebe dayanarak açabilir.

Örnek-2 : Ceylan ile Cemil sağıllıdır. Ceylan, Cemil'i tanıdığı kadarıyla iyi, dürüst, namuslu biri olarak görmüştür. Bu ikisi evlenmiştir. Ancak Cemil randevu evi işleten biridir. Euliliği öncesinde de, sonrasında da buna devam etmiştir. Bu durumu öğrenen Ceylanı M.K. 163'e dayanarak Cemil, hayâyetiniz hayat sürdüğü için boşanma davası açabilir.

Önemli NOT: Eşlerden biri küçük dışarıki suç işerse veya hayâyetiniz bir hayat sürerse bu durumun davacı eş için euliliği kurulmaz hale getirmesi gerekir. Bunu da hakim belirler.

Örneklerimizde M.K. 163 sebebiyle hakim Aylin-Kemal çiftini boşamaz ama Ceylan-Cemil çiftini boşar.

★ Bu konuda dava açma süresi yoktur. Her zaman açılabilir. Yani hak düşürücü süreye tabi değildir.

4. TERK → Özel-mutlak ve kusura dayalı boşanma sebebidir.

Madenî Kanun 164. maddeye göre "Eşlerden biri, eulilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemek maksadıyla diğerini terk ettiği yada haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmeyi takdirde ayrılık en az 6 ay sürmüş ve bu durum devam ediyorsa, hakim veya noter tarafından yapılan ihtar sonucuzsuz kalmışsa terk edilen eş boşanma davası açabilir. Diğerini ortak konuta terk etmeye zorlayan veya haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmelerini engelleyen eş de terk etmiş sayılır."

Yani terk için gereken şartlar:

Eulilik birliğinden doğan yükümlülükleri yerine getirmemek maksadı

Haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmeme

En az 6 ay sürmüş olma

Noter veya hakim tarafından ihtar yapılması ve sonucuzsuz kalması

Şartları
gerçekleşince
terk olur

NOT: İhtar 4 aydan önce yapılmaz. İhtardan sonra dava için de en az iki ay geçmesi gerekir.

Örnek : Davim ile İsmail birbirini sevmektedir. Evlenmişler ve Betir, Tuğba ve Fadime isimli çocukları olmuştur. Bir süre sonra İsmail'in işleri bozulmuş ve çalışmak için Suudi Arabistan'a gitmiştir. Çalışmak için gittiği süre iki yıldır. Bu süre yıl çalışmak için gittiğinden tek sebebi sayılmaz. Ancak İsmail işi bittikten sonra evine dönmemiş ve toplam 6 yıl geçmiştir.

Bu sebeple Davim için şartlar oluşmuştur. Bu şartlar şunlardır:

- 1) Haklı bir sebep olmadan eve gelmeme
- 2) Evlilik yükümlülüklerinden kurtulma amacı
- 3) En az 6 ay geçmesi
- 4) Mahkeme ya noterden ihtar (Davim'in ihtar yaptığı düşünülmeli)

Ardık, Davim, İsmail'e boşanma davası açabilir.

5- Akıl Hastalığı

Medeni Kanun 165'e göre "Eşlerden biri akıl hastası olursa ve bu durum ortak hayatı diğer eş için sürdürülemez hale getirirse hastalığın geçmesine imkan olmadığı resmi sağlık kuruluşu raporuyla tespit edilmesi şartıyla diğer eş, boşanma davası açabilir.

NOT : Akıl hastalığı, boşanma davası açıldığında süvar alınmalıdır. Aynı zamanda bu sebeple dava açmak için bir süre söz konusu değildir. Yani hak düşürücü bir süre yoktur.

Dava açılmasında tek engel; hastalığın iyileşebilir olmasıdır.

Örnek :

÷ BOŞANMANIN GENEL SEBEPLERİ ÷

1. Etilik Birliğinin Temelden Sarsılması:

Bu konu Medeni Kanun 166/1 ve 2'de düzenlenmiştir. Buna göre "Etilik birliği ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden bekenemeyecek derecede temelden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir."

Davayı açan taraf (davacı) daha kusurlu ise davayı davaya itiraz edebilir. Bu sebebin var olup olmadığını hakim takdir eder. Yani bu sebep nispi sebeptir.

Bu boşanma sebebi kusura dayalı değildir. Yani her iki eş de kusursuz olabilir.

NOT: Aşse, "Etilik birliğinin temelden sarsılması sebebiyle boşanma davası açmış olsun. Fşi Gibi ise Aşse'nin daha kusurlu olduğunu iddia ederse ve hakim buna kanaat getirirse davayı reddedebilir.

2. Eşlerin Boşanma Hüsusunda Anlaşmaları

Bu konu Medeni Kanun 166/3'te düzenlenmiştir. Buna göre "Etilik, en az bir yıl sürmüştür eşlerin birlikte boşanması veya bir eşin açtığı davayı diğerinin kabul etmesi halinde etilik birliği temelden sarsılmış sayılır."

Hakim, anlaşmalı boşanmada eşlerin iradelerini serbestçe açıklayıp açıklanmadığını anlamak için eşleri ya birlikte ya da ayrı ayrı bizzat dinlemelidir.

Eşler anlaşmalı boşanırsa bu anlaşmanın hakim tarafından uygun bulunması gerekir. Hakim uygun bulmazsa anlaşmayı değiştirebilir. Taraflar bu değişiklikleri kabul ederse anlaşmalı boşanma olur, ona kabul etmezlerse dava reddedilir.

Örnek: Fikri ile Şerhi evlenmiştir. Aradan 10 yıl geçmiştir. İki çocukları olmuş ve birtakım kazançlar elde etmişlerdir. Şerhi anlaşmalı olarak boşanmaya karar vermişlerdir. Kendileri aralarında çocukların Şerhi'de kalmasına ve tüm malvarlığının Şerhi'ye kalmasına karar vermişlerdir. Hakim Fikri ile Şerhi'yi ayrı ayrı bizzat dinlemiş ve anlaşmayı değiştirmiştir. Buna göre malvarlığının yarısını Fikri'ye vermiştir. Taraflar bu anlaşmayı kabul ederse anlaşmalı boşanma devam eder, ona kabul etmezlerse anlaşmalı boşanma davası reddedilecektir.

3- Ortak Hayatın Kurulmaması ya da Fikili Ayrılık

Bu konu Medeni Kanun 166/4'te düzenlenmiştir. Buna göre "Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle icarlanmış bulunan olmanın reddine karar verilmesi ve bu kararın tesinlettiği tarihten başlayarak 3 yıl geçmesi halinde ne sebeple olursa olsun ortak hayat kurulmamışsa evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir."

Yani bu maddeye dayanarak boşanmaya karar vermek için

1. Önceden açılmış bir boşanma davası olmalı ve bu dava reddedilmiş olmalı
2. Reddedilme tarihinden itibaren en az 3 yıl geçmeli
3. Bu üç yıl içinde taraflar ortak hayatı kurmamış/kurmamış olmalı.
4. En az üç yıl geçtikten sonra eşlerden biri dava açmış olmalı.

Örnek: Aliye ile Özcan nişanlıdır. Özcan muhafazakar bir ailenin oğludur. Aliye ise sürekli işli iken, uyuşturucu kullanan, hafif meşrep bir kızdır. Fakat Aliye kendini farklı tanıtmış ve Özcan'a bunu belli etmemiştir.

Giftler cutenmiş ve bir hafta sonra Aliye gerek yüzünü göstermeye başlamıştır. Bundan sonra yaşamant olumsuzluklar sebebiyle Özcan boşanma davası açmış ve 18.10.2013 tarihinde dava reddedilmiştir.

Ara sıra Özcan Aliyenin evine eşyalarını almak için gitmiştir. En az 18.10.2016 tarihine kadar da birlikte oturmamışlar, ortak yaşamamışlardır. Bu üç yıllık süre dolunca Özcan hemen Medeni Kanun 166/4'de dayanarak boşanma davası açmıştır.

Hakim ise evlilik birliğinin temelden sarsılıpına karar vermiştir.

BOŞANMA DAVASI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Davanın Konusu

Medeni Kanun 167'ye göre "Boşanma davası açmaya haklı olan eş dilerse boşanma dilerse ayrılık isteyebilir.

Ayşe, Mehmet'e karşı ayrılık istiyorsa hakim boşanma kararı veremez. Ancak Ayşe, Mehmet'ten boşanmak istiyorsa hakim tarafların barışma durumunu da değerlendirerek boşanmaya değil ayrılığa karar verebilir.

Yetkili ve Görevli Mahkeme

Boşanma ve ayrılık davasında yetkili ve görevli mahkeme

- Eşlerden birinin yerleşim yeri mahkemesi
- Son altı aydır birlikte oturdukları yer mahkemesi

Görevli mahkeme ise Aile Mahkemesi'dir. Ancak aile mahkemesi orada yoksa Asliye Hukuk Mahkemesi'dir.

Taraflar ve Davanın Ehliyeti

Taraflar eşlerin kendisidir. Boşanma davası açma hakkı kişiye aklı dikiye bağlı bir haktır. Mirasçılara geçmez. Ancak boşanma davası devam ederken davacı eş ölmüşse mirasçılar araba davayı devam ettirebilir.

NOT: Akıl hastası, ayırt etme gücü olmayan eş adına yasal temsilci boşanma davası açabilir. Örneğin Ali evlendikten sonra akıl hastası olmuştur. Gülsen ise eşinin akıl hastası olması sebebiyle zina etmişse, haysiyetsiz hayat sürüyorsa, Ali'ye işkence ediyor ve kötü davranıyorsa, Ali'nin canına kastetmişse yani boşanma sebeplerinden birini yapmışsa Ali'nin yasal temsilcisi (örneğin babası olsun) boşanma davası açabilir.

* Yasal temsilci anlaşmalı boşanma davası açamaz.

Başvı ve Ayrılık Davasında Uygulanacak Usul ve Alınacak Önlemler

Başvı ve Ayrılık davasında uygulanacak usuller M.K. 184'te, alınacak geçici önlemler ise M.K. 169'da düzenlenmiştir.

Hakim, duruma göre uygun gördüğü hallerde (tarafı vaktiyle vaktiyle varsa) önce barıştırma yoluna gider. Usul kuralına göre

1. Hakim taraflara yemin teklif edemez. (Zina yapmadığına dair yemin et diyemez.)
2. Tarafların ikrarı (asıkça söylemi) hakimı bağlamaz.
3. Hakim ortaya konulacak delilleri serbestçe takdir eder.
4. Hakim, taraflardan birinin isteği üzerine duruşmayı gizli yapabilir.
5. Akrabandaki başvıya dair arşivleri hakim soruşturmadıkça geçerli olmaz.

M.K.
184

a) Eşlerin Barınması ve Geçimi için Alınacak Önlemler

Davanın açılmasıyla eşlere ayrı yaşama hakkı doğar. Ortak konutta kimin kalacağına dair eşler anlaşmışsa sorun yoktur. Anlaşmazlığın hakim karar verir.

Dava devam ederken eşler hâlâ evlidir. Bu sebeple sorumlulukları devam etmektedir.

Dava açıldığında, eşlerden birinin geçiminde zorluk yaşadığı durumda hakim diğer eşin kökünde bulunmasına karar verir. Çalışan veya maddi durumu iyi olan eşin, maddi geliri olmayı veya çalışmaması eşi dava devam ettiği müddetçe yaptığı yardıma "tedbir nafakası" denir.

Nafaka miktarını hakim belirler. Önemli bir nokta ise şudur: "Tedbir nafakası başvı davasının açıldığı andan itibaren başlanmasıdır."

b) Eşler Arasındaki Malî İlişkilere Yönelik Önlemler:

Hakim dava sırasında eşlerin malîlarıyla ilgili olan önlemleri de alır. Ancak eşler bu konuda anlaşmışsa hakimın önlem almasına gerek yoktur.

c) Çocuklara İlişkin Alınacak Önlemler:

Dava sırasında genelde eşler ayrı yaşar. Çocukların hangi eşin yanında kalacağı, diğer eşin bunların geçimine nasıl kökünde bulunacağı (istinat nafakası) vs. hakim tarafından belirlenir.

AYRILIK KARARI VE SONUÇLARI

Hakim ayrılığa karar verirse ayrılık süresini de belirtir. Ayrılık süresi 1-3 yıl arası olmalıdır. Yani, bir yıldan az, 3'ten fazla olmaz.

Ayrılık kararı bir boşanma değildir. Evliliğin tatlı gibidir. Eşlerin birbirine karşı yükümlülükleri devam etmektedir.

Ayrılık süresi içinde kadın doğum yaparsa çocuk evlilik içinde doğmuş olur. Burada 6 ayda fazla bir süre ortak hayat kurulmaz. Ama eş, evi terk etmiş sayılmaz.

Hakim ayrılık süresince çalışmayan veya maddi durumu iyi olmayan eşe tedbir nafakası verilmesine karar verir.

Medeni Kanun 182/1'de ayrılık süresince çocukların kimde kalacağı düzenlenmiştir. Buna göre hakim imkan varsa ana-babaya veya vasiye diler. Fakat hakim onların gözetimine bağlı değildir. Hakim, çocukla ilgili karar verirken sadece çocuğun menfaatinin düşünür.

Hakim iki hususta karar verecektir.

Birinci husus: Hakim çocuğu hangi eşe bıraktıysa diğer eşin çocukların bakım ve eğitimi için ne kadar katkıda bulunacağıdır. Buna iştirak nafakası diyoruz.

İkinci husus ise çocuğun yanında olmayan eş ile çocuğun ilişkileridir. Hakim, çocuğun psikolojik, sosyal, eğitim vs. durumlarına göre kişisel ilişkiyi yasaklayabilir.

Örneğin hakim 2 yıl ayrılığa karar verdiğyse bu süre sonunda ayrılık kendiliğinden son bulur. Bu süre veya öncesinde eşler ortak hayatı tekrar kurarsa problem yoktur. Ortak hayat kurulamazsa her eş boşanma davası açabilir.

NOT: Ayrılık kararı süresince yapılmaz herobir (zina, vs.) boşanmada 982 hükmünde bulundurulur.

Örnek: Aslı ile Kerem evlidir. İki çocukları vardır. Kerem su tesisatçısı ve Aslı ise ev hanımıdır. Kerem ile Aslı boşanmak için karar vermişlerdir. Dava açmışlar ama hakimi çiftlerin boşanma ihtimalini göz önüne alarak 1 yıl 8 ay ayrılık kararı vermiştir.

Hakim çocukların durumunu değerlendirerek çocukların Aslı'da kalmasını karar vermiştir. Tedbir nafakası olarak 500 TL, iştirak nafakası olarak 1000 TL

Kerem'in vermesine hükmetmiştir. Kerem'in aylık geliri 5000 TL'dir. Hakim, ayrılık süresince çocukların, babaları Kerem ile kişisel ilişki kurmasına karar vermiştir. Ortak hayatın sürdürüldüğü evde Asli ve çocuklar kalacaktır.

Asli, boşanma davasını "önur kiracı oluncu ve söz" dâvayısıyla açmıştır. Ayrılık süresinde Kerem, başka bir kadınla birlikte olmuş ve onunla evli gibi yaşamaya başlamıştır. Bunu da sosyal psikoloji sitesinde paylaşmıştır.

Bunu öğrenen Asli bu sefer "zinâ" sebebiyle boşanmayı istemiştir. Hakim, zina ve önur kiracı oluncu ve söz sebebiyle Kerem ile Asli'yi boşamıştır.

BOŞANMA KARARI VE SONUÇLARI

Boşanma kararının kesinleşmesiyle evlilik sona erer. Boşanma kararı bazıca genetik doğuma bir karardır.

Boşanma kararını veren mahkemenin yazı işleri müdürü, kararın bir örneğini nüfus idaresine gönderir.

Boşanma Kararının Sonuçları

Eşler yönünden

Çocuklar yönünden

Malî yönünden

1) Boşanma Kararının Eşler Yönünden Sonuçları:

* Boşanma kararıyla eski eşler yeniden evlenebilir. Kadın 300 günlük iddet süresini beklemelidir. 300 gün dolmadan hamile olmadıysa bu süreyi beklemek zorunda değildir.

* Ayrıca eski eşler boşanmayla değil tekrar birbirleriyle evlenmek isterse iddet süresi beklenmez.

* **Malî Rejiminin Tasfiyesi** : Medeni Kanun 179'a göre : "Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır."

* **Evleneyle Kazanılan Kişisel Durumun Korunması ya da Değişmesi** Bu durum sadece kadın açısından düzenlenmiştir. Buna göre kadın, evlenmeden önceki soyadını geri alır. Evlenmeyle kazanılan kişisel durumdan kısıt erginlik, kayın hüsnüğü, vatanlılık ve soyaddır. Boşandıktan sonra da erginlik, kayın hüsnüğü, vatanlılık devam eder. Soyad için ise özel düzenleme getirilmiştir.

— Başınan kadın kural olarak kocasının soyadını taşıyamaz. Fıkenmeden önceki soyadına geri döner. Bu, ya kızlık ya da duluk soyadı olacaktır.

Ancak istisna durumbda kadın en son beşendiği kocasının soyadını taşıyabilir. Kadının menbaati varsa ve bu durum kocaya zarar vermeyecekse hakim, kocanın soyadını taşımaya izin verebilir.

* Eşlerin Miras Hukukundan Doğan Haklarının Sona Ermesi

Başınan eşler artık birbirlerine mirasçı olmaz. Yani ölüme bağlı tasarruflar kendiliğinden hükümsüz olur.

Ancak eşler, başınansa bile bir vasiyname ile mirasçı edildiyse eşler ayrılma bile vasiyethame gereği mirasçı olur.

NOT: Ali ile Fatma başınma afaimesindedir. Başınma davası devam ederken Ali vefat etmiştir. Ali davacıdır. Buna göre Ali'nin mirasçısı davaya devam edebilir. Fatma'nın daha kusurlu olduğunu ispat ederse Fatma mirasçı olamaz.

Ancak Anapara Mahkemesi sadece davasının mirasçısına tonunen davaya devam etme hakkını her iki eşin mirasçısına da tonınmasına karar vermiştir.

b) Başınma Kararının Çocuklar Yanından Sonuçları

Çocuklara ilişkin sonuçlar başınma ile kendiliğinden doğmaz. Hakim bunu re'sen düzenler.

* **Velayet:** Başınma ile çocuğun velyeti anaya veya babaya verilir. Ancak Jüğüfay birlikte velyet'e karşı çıkmamaktadır.

Bu konuda hakim imkan varsa ana-babayı, vasiyi veya velayet mahkemesi dinler. Ama onların görüşleri hakim için bağlayıcı değildir.

Çocuğun kime verileceği konusunda hakim in bakacağı tek şey çocuğun menfaati dir.

Soru? Ali velyet ayrılmış olsun. Çocuğu aliye de kalsın. Aliye d'ünce velyet Ali'ye geçer mi?

Cevap: Velyet doğrudan geçmez. Hakimin buna karar vermesi gerekiyor. Hakim, gerekirse çocuğu Ali'ye vermez ve çocuğu bir vasi de atayabilir.

* Çocuk Kişisel İlişki Kurulması:

Anayasa 41/2'ye göre "Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına gailce aykırı olmadıkça ana ve babasıyla kişisel ve abgırdan ilişki kurma ve sarsılma hakkına sahiptir."

Başanma ile ana ya da babadan birinin vebyeti biter ana çocukla kişisel ilişki kurma hakkı devam eder.

Bu ilişkiyi hakim düzenlemek zorundadır. Bu ilişkiyi düzenlerken hakim, mülküne anayı - babayı veya vasiyi diler ana hakim tüm onların sarsakı bağbyıcı değildir. Hakim için önemli olan çocuğun menfaatleridir.

Medeni Kanun 325/1'e göre "Olafanüti haller mevcutsa çocuğun menfaatine uygun dıftığı ölcüde çocukla kişisel ilişki kurma hakkı diğer kısıtlara dıllikle de hisimlaca fannabılır."

Örnek : Serdar ile Nilüfer evli ve bir çocuk sahibi çifttir. Bunlar anksanayınca dava açmışlar ve hakim başanma kararı vermiştir. Çocuğun menfaati gereği çocuk Nilüferde kalmıştır. Serdar ise sürekli sarhoş gezen, alkolik ve seure-sindekilere şiddet uygulayan, kumarbaz biridir.

Bu durumda Serdar, çocuk ile kişisel ilişki kurma talebinde bulunduğunda çocuğun menfaati gereği hakim buna izin veremeyebilir.

Ancak Serdar içinde gücünde, iyi ve normal biri olsaydı bu, Serdar'ın Anayasal hakkıydı.

Serdar'ın anne ve babası çocukla gale ilgilenmiş olsun. Bu durumda anne-baba harica dıüncü kişilerin de çocukla kişisel ilişki kurma hakkı vardı.

Aynı zamanda bu hakka akraba olmayan kişiler de sahiptir. Medeni Kanun 347/1'e göre "çocuğun bakım ve gasetimi bir süre kendisine birakılmış kişi" de bu hakka sahiptir. Bakıcı, yenge, anneanne, babanne vs. obabilir.

* Çocuk İştirak (Bakım) Nafakasının Başlanması :

Cocuğun bakımı velayeti olan ana veya babadadır. Velayeti olmayan taraf ise buna katkıda bulunur.

Aysel ile Bekir boşanmış ve bir de çocukları olsun. Velayet Aysel'dedir. Aysel ortabına gelire sahip, gelicesi biridir. Bekir de öyle. Boşandıktan sonra Aysel, iştirak nafakası talep etmese bile çocuğun menfaati gerekiyorsa hakim re'sen iştirak nafakasına karar verebilir.

İştirak nafakası, kararın kesinleşmesiyle ödenmeye başlanır ve çocuk ergin oluncaya kadar devam eder. Ancak çocuk ergin olmasına rağmen eğitime devam ediyorsa, eğitim sona erinceye kadar devam eder.

Çocuk ergin olduktan sonra yardıma muhtaç ise kendisi "yardım nafakası" isteyebilir.

* Aysel ile Bekir örneğinde çocuğunun adı Zehra olsun. Zehra 18 yaşını tamamlayıncaya kadar iştirak nafakası alır. Zehra liseyi bitirince tıp fakültesini okumursa en az 6 yıl daha iştirak nafakası alır.

Ama Zehra 18 yaşını doldurduktan sonra okumazsa almaz. Ancak Zehra ergin olduktan sonra yardıma muhtaç ise "yardım nafakası" isteyebilir.

c) Boşanmanın Mali Sonuçları :

- Boşanmanın mali sonuçları şunlardır :

1) Maddi Tazminat	} Kişinin talepte bulunması gerekir. Yoksa hakim re'sen tazminat ve yoksulluk nafakasına karar veremez. (İştirak nafakasına karar verebilir.)
2) Manevi Tazminat	
3) Nafaka (Yoksulluk nafakası)	

1. Maddi Tazminat

Bu konu Medeni Kanun 174/1'de düzenlenmiştir. Buna göre kusursuz veya daha az kusurlu olan taraf, diğer taraftan maddi tazminat isteyebilir. Tabi bunun da bazı şartları vardır :

- * Tazminatı isteyen eşin ya kusuru olmayacak ya da diğer eşten daha az olacak.
- * Davalı tarafın daha kusurlu olması gerekir.
- * Davasının mevcut veya beklenen menfaatinin zedelenmesi gerekir.

* Maddi Tazminat uygun miktarda olur. Yani bunu malvarlığına, kişilerin durumuna, kazancına bakarak hakim belirler.

2. Manevi Tazminat

Medeni Kanun 174/2'ye göre "Boşanmaya sebep olan olaylar ya da zandan kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan uygun miktarda bir tazminat isteyebilir." Tabi manevi tazminat için bazı şartlar vardır :

- * Davalının daha kusurlu olması gerekir.
- * Davasının kişilik hakkının zedelenmesi gerekir. Bu zedelenme manevi tazminatı hakkı göstererek derecede olmalıdır.

NOT : Manevi tazminat olarak sadece paraya karar verilebilir. "Uygun miktarda" dediği için miktarına hakim karar verir.

3- Yoksulluk Nafakası:

Medeni Kanun 175/1, "Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Bu nafakayı almanın da şartları vardır tabiki.

- * Yoksulluğa düşecek tarafın talepte bulunması gerekir.
- * Hakim re'sen karar veremez. (İstinaf nafakasında re'sen karar verilir.)
- * Nafakayı talep eden tarafın kusursuz veya daha az kusurlu olması gerekir.
- * Nafaka isteyen eşin yoksulluğa düşmesi gerekir.
- * Nafakanın, karşı tarafın ödeyebileceği oranda olması gerekir.

(Aylık 5000 TL geliri varsa 1500 TL olabilir ama aylık 200.000 TL geliri varsa 1500 TL az olur.)

NOT: Yoksulluk nafakasında görevli ve yetkili mahkeme nafaka alacaklısının yerleşim yerindeki aile mahkemesidir.

* Yoksulluk nafakası süresizdir. Yani nafakayı alan veya veren ölene kadar devam eder.

Ancak nafakayı alan taraf yeniden evlenirse artık nafaka almaz.

Maddi Tazminat	} Tarta (Sermaye)	} şekillerine olabilir.
Yoksulluk Nafakası		

Manevi Tazminat → Sadece para şeklinde ödenebilir.

Nafaka alanın veya verenin ölmesi	} durumlarında nafaka kendiliğinden sona erer.
Nafaka alanın yeniden evlenmesi	

Nafaka alanın evli olmadığı halde evliymiş gibi yaşaması

Yoksulluğun ortadan kalkması

Haysiyetsiz bir hayat sürme

} durumlarında ise nafaka hakim kararıyla sona erer.

★ Dava hakları, boşanma gerçekleştikten sonra 1 yıl geçince sona erer. (M.K. 178)
Bu hüküm maddi tazminat, manevi tazminat ve yoksulluk nafakası için geçerlidir.

Örnek Olay: Ahmet ile Ayşe birbirlerini severek evlenmiştir. Ahmet devlet memuru Ayşe ise ev hanımıdır. Bir de çocuğu olmuştur. Adı Dikra'dır. Dikra 3 yaşında bir kız çocuğudur. Evliliklerinin beşinci yılında şiddetli gerginlik sebebiyle boşanmışlar ve hakim Ahmet'i daha kusurlu bulmuştur. Dikra ise annesinde kalmaktadır.

Sorular.

Soru-1 - Ayşe'nin hangi şartlar altında hangi davaları açabileceğini açıklayınız.

Cevap-1 - Ayşe, dincelikle maddi durumu iyi değilse tedbir nafakası talep edebilir. Hakim bu nafakaya rağmen de karar verebilir. Ayşe istemediğini belirtmişse hakim veremez. Dikra için 18 yaşını dolduruncaya kadar istirak nafakası alabilir. Eğitimi bu yollarla sonra devam ediyorsa yardım nafakası isteyebilir.

Ahmet daha kusurcu olduğu için maddi ve manevi tazminat talep edebilir. Manevi tazminat talep etmesi için, tazminatı gerektirecek şekilde ruh halinin bozulması gerek. Maddi tazminat, beklenen kalmaz sebebiyle de açılabilir. Ayşe yoksulluğa düşmüş ise yoksulluk nafakası talep edebilir. Yoksulluk nafakasını hakim, karşı tarafın ödeyebileceği şekilde takdir eder.

Önet Olay 2

Ayşe, yaklaşık 3 aydır eşinin ortak konuta gelmemesi üzerine evlilik birliğinin temelden sarsıldığı iddiasıyla 26.01.2012 tarihinde boşanma davası açmıştır.

Mohkeme tarafından, davanın devamı sırasında tarafların ortak çocuğu Ceyda'nın anne yanında kalmasına ve dava tarihinden itibaren Ceyda için aylık 350 TL tedbir nafakası ödenmesine karar verilmiştir.

Ayşe, kendisi için tedbir nafakası istemediğini belirtmesine rağmen Ayşe'nin çalışmadığını ve gelirin de olmadığını dikkate alan mohkeme Ayşe için aylık 500 TL tedbir nafakası ödenmesini kararlaştırmıştır.

Yargılama devam ederken Ayşe'nin Derya isimli bir kız çocuğu olmuştur. Mohkeme tarafından dava tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Derya lehine aylık 250 TL tedbir nafakasına hükmedilmiştir.

Eşi Bekir ise Ceyda'nın iki ay sonra ergin olacağını, bu sebeple tedbir nafakası ödenmemesi gerektiğini, nafaka istemediğini belirtmesine rağmen Ayşe'de tedbir nafakası ödenmesine karar verilemeyeceğini, dava devam ederken doğan Derya lehine dava tarihinden itibaren tedbir nafakasına hükmedilmesinin isabetli olmadığını ileri sürmüştür.

Yargılama sonucunda boşanma kararı verilmiş ve Derya'nın velayeti annesi Ayşe'ye bırakılmıştır. Karar 19.11.2012 tarihinde kesinleşmiştir.

Dava sonra Ayşe 28.11.2013 tarihinde mohkemeye başvurarak yoksulluk nafakası ve maddi teminat istemiyle dava açmıştır. Bekir ise nafaka ve teminatın boşanma davası içinde istenebileceğini, boşanma kararının kesinleşmesinden sonra bu istemlerin ayrı bir dava konusu yapılamayacağını ileri sürmüştü ve davanın reddini istemiştir.

Sorular.

Soru-1- Bekir'in iddiası doğrultusunda Ceyda, Ayşe ve Derya lehine tedbir nafakasına hükmedilmesi isabetli midir? Açıklayınız.

Soru-2 Boşanma kararı ile birlikte, bu yolda bir istem olmasa dahi Ceyda ve Derya lehine istinak nafakasına hükmedilebilir mi? Açıklayınız.

Soru-3- Ayşe'nin istediği yoksulluk nafakası ve maddi teminat taleplerine karşı Bekir tarafından yapılan savunma isabetli midir? Bekir'in yerinde olsaydınız nasıl bir savunma yapardınız? Açıklayınız.

CEVAPLAR

Cevap-1- Hakim, boşanma veya ayrılık davasının açılmasından itibaren gerekli olan tedbirleri re'sen alır. Boşanma süresince gelir durumu iyi olmayan eşe ve çocuklara diğer eş uygun miktarda tedbir nafakası öder.

Olayda Ayşe'nin ve Ceyda'nın geliri yoktur. Barınma, yeme, içme gibi ihtiyaçlarını karşılamak için tedbir nafakasını hakim re'sen alabilir. Ceyda, dava açıldığı andan 18 yaşını doldurduğu ana kadar sınırlı olmak üzere tedbir nafakası alabilir.

Ancak Ayşe tedbir nafakasını istemediğini belirttiği için hakim tedbir nafakasına karar veremez. Dava sırasında doğan çocuk için de doğum tarihinden itibaren tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekir. Tam ve sağbın doğumb kişilik kazandır. Bu sebeple dava tarihinden itibaren değil, doğumdan itibaren tedbir nafakası verilmelidir.

Cevap-2- Çocuğun velayetine sahip olmayan Bekir'in, Ayşe'nin çocuklar için yaptığı harcamalara katkısı istirat nafakasıdır. Ayşe böyle bir istekte bulunmasa bile hakim re'sen istirat nafakası iddamesine karar verebilir.

İstirat nafakası boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren başlar. Tedbir nafakası da boşanma kesinleşince biter. İstirat nafakası çocuk 18 yaşını doldurduğu anda biter, ama çocukların eğitimi devam ediyorsa eğitim bitinceye kadar çocuk yardım nafakası isteyebilir.

Olayda Ceyda dava sırasında erginliğini kazandığı için istirat nafakası alamaz ama eğitimi devam ediyorsa yardım nafakası isteyebilir. Dava için ise hakim, talep olmasa bile Bekir'in gelimine uygun bir istirat nafakasına hükmeder.

Cevap-3- Yoksulluk nafakası, maddi ve manevi ta'minat davaları boşanma davası içinde de olabilir, boşanma kesinleştikten sonra 1 yıl içinde de ayrı olarak açılabilir. 1 yıllık zaman aşımı vardır yani.

Hakim tedbir ve istirat nafakasına re'sen karar verebilir ama yoksulluk nafakasına, maddi ve manevi ta'minat davasına re'sen karar veremez. Talep olması gerekir. B'nin savunması doğru değildir, çünkü bunlar boşanma davası kapsamında da istenebilir.

Olayda Ayşe'nin talebi 1 yıllık zaman aşımına uğramıştır. Bekir bunu iteri sürerek davanın reddini isteyebilir. Hakim zaman aşımını gerse bile bunu re'sen dikkate almaz. Bekir'in bunu iteri sürmesi gerekir.

İKİNCİ KISIM

EVLİLİĞİN GENEL HÜKÜMLERİ

EVLİLİK BİRLİĞİNDE EŞLERİN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. Genel Olarak

Medeni Kanun 185 çok önemlidir. Evlilik birliğinin enayesası niteliğindedir.

Medeni Kanun'un 185. maddesi şöyledir.

"Evleneyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitime ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler. Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar."

2. Evlilik Birliğinin ortak yönetimi:

Evlilik birliği eşitliğe, ortak görevlere ve karşılıklı saygıya dayalı hukuksal, ekonomik bir ortaklıktır. Bu birlik resmi evlenme ile başlar, boşanma kararının kesinleşmesine kadar devam eder.

Medeni Kanun 186/2'ye göre "Birliği eşler beraberce yönetirler." diyor.

Yani evin reisi erkek değildir.

3. Evlilik Birliğinin Doğrudan Hukuksal Sonuçları ve Eşlere Yüklendiği Hak ve Yükümler

Evlilik birliği eşlerin hukukten korunan kişiliğinin bir parçasıdır. Yani evlilik birliğine yönelik saldırılar kişilik hakkı ihlali oluşturmaz.

NOT: Mete ile Elif evli olsun. Mete, Elif'i Büşra ile aldatmış. Elif Büşra'ya karşı manevi tazminat talebinde bulunamaz.

Eşler, evlilik birliğinin mutluluğu için ne varsa, ne yapılması gerekiyorsa bunu ortaklaşa belirlemelidir.

Eşler, çocuklarının bakımına, eğitime ve gözetimine beraberce özen göstermelidir.

Eşlerin birbirine sadakatinden kasıt sadece cinsel değil; duygusal, düşünsel, ekonomik vs. her türlü sadakat kastedilir.

Eşlerin birbirlerine yardım yükümü vardır. Bu yardım maddi yardım olabileceği gibi manevi yardım da olabilir.

Eşlerin birbirlerine gelir, malvarlığı, bars, vs konularında bilgi verme yükümlülüğü vardır. Bu bilgiler verilmeyen ya da yanlış ya da yalancı kişilerden elde edilebilir.

KARININ SOYADI

Medeni Kanun 187 bu konuyu emredici bir hüküm ile düzenlemiştir. Bu madde aynen şöyledir:

“Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır, ancak evlendikten memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuru ile kocasının soyadının dışında önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir.”

Örnek: Ayşe Mert ve Murat Toskin evlenmiştir. Ayşe evlenme sırasında memura veya sonrasında nüfus idaresine başvuru yaparak ikizlik soyadı "Mert"i de kullanmıştır. Yani Ayşe Mert Toskin olmuştur. Ayşe'nin kocası ölmüş ve 5 yıl sonra Ayşe Harun Atılgen ile evlenmiştir. Ayşe yine yazılı başvuru ile soyadını kullanmak istemiştir.

Ayşe Mert Toskin Atılgen mi olur? Tabiki hayır. Ayşe Mert veya Toskin soyisimlerinden birini kullanabilir. Yani ya Ayşe Mert Atılgen olur ya da Ayşe Toskin Atılgen olur.

NOT: Yargıtay 2015 yılında verdiği karar ile kadın eşin evlilik birliği devam ederken bekârlık soyadını kullanabilmesini kabul etmiştir.

EVLİLİK KONUTU

Medeni Kanun 186/1'e göre "Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler." Evlilik konutu genelde yerleşim yeri niteliğine de sahiptir. Eşler ortak konutu belitleyemelerse hokiminden arabuluculuk isteyebilirler.

Evlilik konutu ortak konut belirlenmeden terk sebebiyle boşanmadan da tahsis edemez.

VATANDAŞLIK

Türk Vatandaşlık Kanunu 16/1'e göre "Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Bir Türk ile en az 3 yıl evlilik ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığı için başvuruda bulunabilir.

Türk vatandaşlığı için başvuruda bulunanlarda

- a - Aile birliği içinde yaşamaya
- b - Evlilik ile bağdaşmayacak faaliyetlerde bulunmaya
- c - Milli güvenlik ve kamu düzenine engel olacak durumun bulunmaması

Şartları

arasında

Başvurudan sonra Türk eş öldüyse yukarıdaki (a) şartı aranmaz.

Örnek : Sertao Angelina Jolie ile evlenmiştir. Evliliklerinden 3 yıl sonra Angelina, Türk vatandaşlığı için başvurmuştur. Ancak başvuruda bulunduğundan sonra Sertao ölmüştür. Bu durum Angelina'nın Türk vatandaşlığını kazanmasına engel teşkil etmez.

EŞLERİN EVLİLİK BİRLİĞİNİN GİDERLERİNE KATILMASI

Bu konu hem Medeni Kanun 185'te hem de 186/3'te düzenlenmiştir. Medeni Kanun 186/3'e göre "Eşler, birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar."

Bu yükümlülük evlenme ile başlar, evlilik bitinceye kadar devam eder.

Eşlerin birlik giderlerine katılışının tutarını belirlemedeki temel kriterler

- ailenin ihtiyaçları

- eşlerin ödeme gücü

- eşlerin yaşam şartları

Eşlerin katkısı sadece maddi olmayabilir. Çocuklara bakmak, ev işleriyle ilgilenmek, diğer eşini meşgule yardım etmek vs. şeklinde emek ile de katkı sağlanabilir.

Katkı alacakları 10 yıl içinde zaman aşımına uğrar. Evlilik birliği devam ettiği sürece zaman aşımı durur.

Giderlere katılma yükümlülüğü evlilik bitince sona erer.

EŞLERİN MESLEK VE İŞİ

Bu konu Medeni Kanun 192'de düzenlenmiştir. Bu madde aynen şöyledir:

Eşlerden her biri, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir. Ancak, meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde tutulur.

Eşlerin meslek ve iş seçimi konusunda aralarında veya örtülü anlaşmaları mümkündür. Eşler bu konuda anlaşamazlarsa hakime başvurur. Hakim ise uyarıda bulunur ve arabuluculuk yapar.

Evliliğin saadetini bozacak bir işte çalışışın eş boşanmaya sebep olabilir.

EŞLERİN HUKUKSAL İŞLEMLERİ

Medeni Kanun 193 aynen şöyle der: "Kununda aksine hüküm bulunmadıkça eşlerden her biri diğeri ve vâkufu kısıtlarda her türlü hukuki işlemi yapabilir."

* Kefalet Sözleşmesinde Eşin Rızası

TBK 584/L maddesi kefil sıfatıyla kefalet sözleşmesi yapma ehliyetini diğer eşin yazılı rızası ile sınırlamıştır. TBK 584/L aynen şöyledir:

Eşlerden biri, mahkemeye verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir. Bu rızanın sözleşmenin kurulmasından önce ya da en geç sözleşmenin kurulması sırasında verilmiş olması şarttır."

Eşin rızasının geçerlilik şartları şunlardır:

- ★ Kefil olmak isteyen kişi evli olmalıdır. Evli değilse zaten eşi de yoktur, rıza da gerekmez.
- ★ Kefil olmak isteyen evli kişi, sözleşmeyi kişisel borç altına girmek üzere kendine imzalamalı
- ★ Mahkemeye verilmiş bir ayrılık kararı olmamalı veya ayrı yaşama hakkı doğmamalıdır.
- ★ Rıza, yazılı şekilde gösterilmelidir.
- ★ Sözleşme kurulmadan önce veya kurulma sırasında izin olarak rıza verilmelidir.

* Aile Konutu Üzerindeki Tasarruflar

Madenî Kanun 194'e göre "Eşlerden biri, diğer eşin aile rızası bulunmadıkça aile konutuyla ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlamaz.

Haklı bir sebep olmadan eşlerden biri rıza göstermiyorsa diğer eş hakimden müdahale etmesini isteyebilir.

Aile konutu olarak kullanılan taşınmazın sahibi olmayan eş, tapu müdürlüğünden gerekli şerhin konulmasını isteyebilir. (Yani genellikle oturduğumuz ev katbımıza aittir. Ancak aramızda de tapuya şerh düşürebilir.)

Aile konutu kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş ev sahibine yapacağı bildirim ile kira sözleşmesinin tarafı olabilir. O zaman birlikte sorumlu durur. (Kültürümüzde kira sözleşmesini genellikle erkekler yapar. Ancak buna göre kadın da ev sahibine yapacağı bildirim ile sözleşmenin tarafı olabilir.)

- Aile konutunun fiilen eşler tarafından kullanılıyor olması gerekir.
- Aile konutu tek bir konuttur.
- Yozluk ev, gayri evi, dağ evi vs. gerçekte aile konutu olmaz. Süreklilik arz etmiyor.
- Ölüm, boşanma, evliliğin bitmesi durumunda taşınmaz, aile konutu özelliğini kaybeder.
- Eşler ortak kararda bir konutun aile konutu niteliğini sona erdirebilir.

Kira sözleşmesinin feshi	} gibi tasarruflar işlemlerde hak sahibi olmayan eşin rızası gerekir.
Aile konutunu devretme	
Aile konutu üzerindeki hakları sınırlama	

İstim	} rıza gerekmez.
Bağışlama	
Ana payı karşılığı yapı sözleşmesi	

* Eşler için getirilen bu sınırlama bir fiil ehliyeti sınırlaması değildir. Sadece tasarruf yetkisinin sınırlanmasıdır.

* Diğer Eşin İzni ve İzinin Verilmesinin Sonuçları

Medeni Kanun 184/1'e göre "Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası olmadıkça, aile konutuyla ilgili kira sözleşmesini feshedemez, değiştiremez ve hakları sınırlayamaz."

İzin sözlü veya yazılı olabilir. Açık olması yeterlidir. İzin verilmeden yapılan tapu ve diğer işlemleri geçersizdir.

Medeni Kanun 184/2'ye göre eşlerden biri rızayı sağlayamıyorsa veya diğer eş haklı bir sebep olmadan rıza vermiyorsa, hakim müdahalesini isteyebilir.

"Rızayı sağlayamıyorsa" dersen eşin komada olması, nerede olduğunu bilinememesi gibi sebepler gerekir.

Ali ile Ayşe evlidir. Oturdıkları evi, tapu kütüğüne aile konutu olarak şerh ettirmişlerdir. Ali evi dâvacı kişi ve iyi niyetli olan Bahri'ye satsa Ayşe'nin izni olmadığı için işlem geçersizdir.

Ancak "aile konutu" şerhi düşülmeseydi işlem geçerli olur. Bahri'nin iyi niyeti korunurdu.

EVLİLİK BİRLİĞİNİN TEMSİLİ

1. Yasal Düzenleme Medeni Kanun 186/2'ye göre "Birliği eşler beraberce yönetir." Medeni Kanun 188'e göre "Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyacı için, evlilik birliğini temsil eder."

Eşlerden biri hakim tarafından yetkili kılınırsa } sebeplerinden dolayı
Birliğin yararı bakımında, gecikmede satınca varsa } eşlerden sadece biri aileyi
Diğer eşin hastalığı veya başka bir yerde olması } temsil edebilir.

2. Hukuksal Nitelik Eşer evlilik birliğini temsil yetkisini kesinlikle devredemez. Çünkü bu, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır.

3. Ehliyet: Temsil yetkisinin eşin, tam fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Ayırt etme gücüne sahip kusurlu eşin temsil yetkisi yoktur.

4. Ailenin ihtiyacı Aile ihtiyacı hem eşlerin tüketim ve yapıtımına ortaklığına hemde çocuklarla ilgilenmeye yönelik bakım ve düzen ortaklığına ilişkin ihtiyacı kapsar.

5. Evlilik Birliğinin Temsil Türleri

a) Olağan Temsil Yetkisi Eşer günlük ve olağan işleri yapmaya tek başına yetkilidir. Marketten alışveriş yapmak, fırından etmek almak vs.

b) Olağanüstü Temsil Yetkisi Medeni Kanunun 188. maddeye göre eşlerden biri evlilik birliğini aşağıdaki hallerde tek başına temsil edebilir:

1. Bir eşin diğer eşe yetki vermesiyle

2. Haklı sebeplerle hakim tarafından eşlerden biri yetkili kılınırsa

3. Gecikmesinde satınca bulunan durumlarda

4. Diğer eşin hastalığı, başka bir yerde olması gibi sebeplerle rızasının alınamaması durumlarında eşlerden sadece biri evlilik birliğini temsil yetkisine sahiptir.

C. Sorumluluk : Eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen yani birlikte sorumlu
durlar. "Müteselsil" şifhî kökünden gelir ve "ünicikme olarak dayanışmalı" anlamına gelir.

Eşlerden her biri birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel
olarak sorumludur. Ancak temsil yetkisinin üçüncü kişilerce inkâr edilmeyecek şekilde aşılması
halinde eşler müteselsilen sorumlu olurlar.

Örnek-1- Metin ile Selma evlidir ikisi de sağlıklı ve tam ehliyetlidir. Ancak zamanla
Metin alkol, kumar gibi alışkanlıklar edinmiş ve ailenin ihtiyaçları için kazanan paraları
bu şekilde harcamaya başlamıştır.

Bu duruma atla fazla dayanamayan Selma, mahkemeye başvurarak evliliği
bitirğini tek başına temsil yetkisi istemiştir. Halki sebeplerin varlığını gören hakim ise
Selma'ya bu yetkiyi vermiştir.

Temsil yetkisinin alındığını bilmeyen hacice ve iyi niyetli Abdullah, isteği
üzerine Metin'e araba satmış ama borcunu ödemeni, parasını vermemiştir. Bu
durumda Abdullah, belgeleriyle beraber Metin'i icraya vermiştir. Herhangi bir malvarlığı
olmasa bile Selma ile Metin birlikte sorumlu olurlar. İcra, Metin'den almadığı
borcu Selma'dan alabilir.

EVLİLİK BİRLİĞİNİN KORUNMASI

Eşler görev ve yükümlülüklerini yerine getirmese veya önemli kararlarda uyusmazlığa düşerse hakimden müdahalede bulunmasını isteyebilirler. Hakim de gerekirse koruyucu önlemler alır.

Hakimin aldığı önlemler Medeni Kanun 195-201 maddelerinde sıralanmıştır.

*** Koruyucu Tedbirleri Almaya Yetkili ve Görevli Mahkeme** Yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir. Eşlerin yerleşim yeri farklı ise önce istemde bulunanın yerleşim yeri mahkemesi yetkili mahkemedir.

Önlemlerin değiştirilmesi, tanımlanması veya kaldırılması konusunda yetkili mahkeme bîlemler kararını veren mahkemedir.

Bu koruyucu önlemler başvurma veya ayrılık davası açılmış ise M.K. 168'a dayalı olarak geçici tedbirler ile sona erer.

Görevli mahkeme Aile Mahkemesidir. Orada yoksa Asliye Hukuk Mahkemesidir.

* Medeni Kanun 195'e dayalı Genel Koruma

Hakimin evlilik birliğine koruyucu amaçlı müdahalesi bakımından temel hüküm Medeni Kanunun 195 maddesidir. Bu hüküm şöyle söyler:

"Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyusmazlığa düşmesi halinde eşler, ayrı ayrı veya birlikte hakimin müdahalesini isteyebilirler.

Hakim, eşleri yükümlülükleri konusunda uyandır, onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızası ile uzman kişilerin yardımını isteyebilir.

Hakim, gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır."

Örnek Pelinlik Kürşat beş yıllık evlidirler. Kürşat aylık geliri 20-30 bin TL arası değişen bir esastır. Pelin ise ev hanımıdır. Pelin çocuklarına bakmakta ve elinden geldiğince de Kürşat'a yardımcı olmaktadır. Ancak Kürşat aylık gelirinin çoğunu içki ve kumara harcandıktan, eşini ve çocuklarını yoksul bırakmakta yeni evlilik birliğine sadakatsizlik yapmaktadır. Yükümlülüklerini yerine getirmemektedir.

Bu durumda sadece Pelin veya her iki eş hakimin müdahalesini isteyebilir. Hakim, önce eşleri uyandır ve uzlaştırmaya çalışır. Gerekirse de bir uzman yardımı

isteyebilir. Bizim örneğimizde durum zaman zaman yardımı gerektirir. Hakim, Kürşat'ın iaki ve kumar alışkanlıklarını yok etmek için psikologtan yardım isteyebilir.

Kürşat psikologtan yardım almaya başlamıştır. Ancak bir süre sonra yardımı reddetmiş ve psikologa gitmemiştir. Bu durumda hakim, Palin'in isteği üzerine, kanunda düzenlenen diğer ve daha ağır tedbirlere başvurur.

★ Eşlerin Evlilik Birliği Gözetimine İlişkin Parasal Katkısının Belirlenmesi

Medenî Kanun 196. maddenin şöyledir: "① Eşlerden birinin istemi üzerine hakim, ailenin geçimi için eşlerden her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler. ② Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması katkı miktarlarının belirlenmesinde dikkate alınır. ③ Bu katkılar geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir."

Örnek: Ayşen ile Bedirhan evlidir. Bedirhan konfeksiyon işiyle uğraşmakta ve Ayşen ise hem eşinin işine erde yardım etmekte hemde çocuklarına bakıp evde yemeğini yapmaktadır.

İki eşin arası bozulmuş ve boşanmaya karar vermişlerdir. Bedirhan "Nasıl olsa bütün işi ben yaptım, dükkân benim, sen nasıl bir parasal katkı sağladın ki" şeklinde Ayşen'e sözler söyleyerek her şey kendisinin kazandığını Ayşen'in evlilik birliğine katkı sağlamadığını iddi edemez. Bu durumda hakim;

- Ayşen'in Bedirhan'ın işine yardım etmesini
- Çocuklarına bakmasını
- Ev işlerini yapmasını

dikkate alarak Ayşen'in evlilik birliğine katkısını belirler.

★ Ortak Yaşama Ara Verilmesi

Medenî Kanunun 197. maddesi ortak yaşama ara verilmesini evliliği koruyucu bir tedbir olarak görmektedir. Medenî Kanunun 197. maddesi şöyledir:

"① Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişilik, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi birimde tehlikeye düşüyü süreci ayrı yaşama hakkına sahiptir. ② Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hakim, eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşin mallarının yönetimine ilişkin iddiaları alır. ③ Eşlerden biri haklı bir sebep olmaksızın diğerinin birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak hayatın başka bir sebeple olanaksız hale gelmesi halinde yukarıdaki

ötenlerde bulunabilir. ⁽⁴⁾ Eşlerin ergin olmayan çocukları varsa hakim ann ve baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlere göre gereken önlemleri alır. »

Örnek: Melike ile Mesut evlidir. Mesut aylık geliri 5000 TL olan Melike ile aylık geliri olmayan bir ev hanımıdır. İki çocukları vardır. Mesut'un işleri kötü gidiince psikolojisi bozulmuş, Melike'yi, çocuklarını sürekli dövmeğe başlamıştır.

Bu durumda Melike'nin kusur ve ailenin huzuru ciddi tehlike altındadır.

Melike, ayrı yaşam hakkına sahiptir. Melike'nin başvurusu üzerin hakim ayrı yaşamaya karar vermiştir. (Melike başvurusunda 3 ay, 8 ay, 1 yıl gibi bir süre belirtmemiştir.)

Hakim, ortak konutu Melike ve çocuklarının kullanımına karar vermiştir.

Haklı bir sebebe dayandığı için hakim, Mesut'un yapacağı parasal katkıyı da belirlemiş ve 2000 TL olarak karar vermiştir. Hakim, çocuklara ilişkin önlemleri talep olmasa bile re'sen alır. (Hakim, istirek nafakasını ve yoksulluk nafakasını toplam 2000 TL olarak belirlemişti.)

★ Borçlulara Yönelik Önlemler

Madeni Kanun 198 bize şöyle diyor: "Eşlerden biri, evliliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmese, hakim onun borçlularına, dâimiyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir."

Yani bu hükmün uygulanabilmesi için eşlerden birinin evlilik giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve üçüncü kişilerden alacağının olması gerekir.

Tabii yine diğer eşin de talepte bulunması gerekir.

M.K. 198'in konusu giderlere katılmayan eşin üçüncü kişilerden alacağıdır.

Örnek: Arif ve Devgi evlidir. Arif uzun zamandır evlilik birliğinin giderlerine katılmamaktadır. Kirayı vermiyor, alışveriş yapmıyor ve faturaları ödemiyor. Arif'in 5 arkadaşından alacağı vardır. Bunun üzerine Devgi mahkemeye başvuruyor.

Hakim, Arif'in evlilik giderlerine katılmadığını tespit ediyor ve Arif'e borçlu olan kişilere: "Önce borcunuzu bundan sonra Devgi'ye ödeyeceksiniz" şeklinde emrediyor.

Hakimin bu kararı Arif'i de yoksulluğa düşürmemelidir.

★ Evlilik Birliğini Koruyucu Ölen Olarak Eşin Belirli Bir Mahurlığı Üzerindeki Tasarruf Yetkisinin Sınırlanması

Eşin mali yükünden kurtulması Medeni Kanun 199 ile sağlanır. Bu hüküm aynı şekilde:

"Ailenin ekonomik varlığının korunması veya ailelik birliğinden doğan mali bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektiğinde; eşlerden birinin istemi üzerine hakim, belirleyeceği mahurlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak istemde bulunan eşin rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir."

Hakim bu durumda gerekli önlemleri alır.

Hakim, eşlerden birinin taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisini kaldırırca, re'sen durumun tapu kütüğüne şerh edilmesine karar verir.

Örnek: Hatice ile Salih evlidir. Evlendikten sonra ikisi çok çalışmış ve 10 tane taşınmazları, 8 tane taşıncıları almıştır. Salih bir süre sonra eşinden ayrılmak istemiş ama taşınmaz ve taşınmazlarını Hatice ile paylaşmak istememiştir. Başarısızdan önce Salih mallarını tek tek satmaya başlamış.

Durumun farkında olan Hatice ailenin ekonomik varlığının korunması için mahkemeye tasarruf yetkisinin kaldırılması talebinde bulunmuştur.

Durumu değerlendiren hakim belirlediği 5 taşınmaz ve 6 taşınmaz üzerindeki Salih'in tasarruf yetkisini kaldırmış ve Hatice'nin iznine tabi tutmuştur.

Hakim bu kararı verdikten sonra re'sen taşınmazlarda ilgili kararı tapu kütüğüne şerh ettirir.

NOT: Medeni Kanun 199 ile eşlerin birbirinden mal kaçırmayı engellenmek istenmiş ayrıca mali yükümlülüklerini yerine getirilmesini sağlamaya çalışmıştır.

Örnek: Hatice - Salih örneğinde ayrılma durumu olmasaydı Salih ailelik ile ilgili mali yükümlülüklerini yerine getirmeseydi. Taşınmazların kirada olduğunu da dışıyorduk. Bu durumda Hatice'nin başını su üzerine hakim dükkancının bir veya birkaçının tasarruf yetkisini Salih'ten alırdı ve Hatice'nin iznine tabi tutardı. Salih mali yükümlülüklerini yerine getirmiyor, bütün paraları garıncı ediyordu ama bunu engellemek ve mali yükümlülüğünü yerine getirmesini sağlamaktı. Bu durumu da hakim re'sen tapu kütüğüne şerh ettirirdi.

Eşlerin Temsil Yetkisinin Tamamen veya Kısmen Kaldırılması

Medeni Kanun 190, cümlük birliğinde eşlerin temsil yetkisine ilişkin olarak da koruyucu tedbirler öngörmektedir. Medeni Kanun 190 aşşağıdaki gibidir:

“⁽¹⁾ Eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa hakim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlandırabilir. İstemde bulunan eş, temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandırıldığını üçüncü kişilere sadece kişisel duyuru yoluyla bildirebilir.

⁽²⁾ Temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonucu doğurması, durumu hakim kararıyla ilân edilmesine bağlıdır.

Örnek: İbrahim ile Melek evlidir. Melek'in aylık 3000 TL, İbrahim'in ise aylık 5000 TL kazancı vardır. İbrahim olağan alışverişler yanında (su, sebze meyve vs.) gereksiz bir sürü harcama yapmaktadır. Bu durum ailenin gelirini azaltmaktadır. Bu alışverişlerinden İbrahim vazgeçmemiştir. İbrahim temsil yetkisini aşmıştır.

Melek'in istemi üzerine hakim İbrahim'in temsil yetkisini sınırlandırmıştır. Bu kararı hakim ilân ettiyse bu karardan sonra İbrahim'in üçüncü kişilere yaptığı abğönüştü alışverişler iyiniyetli üçüncü kişiyi korumaz. Ancak hakim ilân etmediyse İbrahim'in iyiniyetli üçüncü kişilere yaptığı abğönüştü alışverişler geçerlidir. (Melek kişisel duyuru yoluyla üçüncü kişiye temsil yetkisinin sınırlandırıldığını söylemişse yine geçersiz olur.)

Örnek: İbrahim ve Melek örneğinde İbrahim kısmen ayırtetme gücünü yitirmiş olsun. Yani etrafındaki her şeyi, ona alışveriş etmeyi, parayı vs. bilmiyor. Oysa Melek'in isteği üzerine hakim İbrahim'in temsil yetkisini tamamen kaldırır.

İbrahim, evinde cıyabarı olduğu halde seret imzalararak yeni çamaşır makinesi, buzdolabı, fırın alır. Bu durumda iyiniyetli üçüncü kişi korunur mu?

Melek, üçüncü kişiye İbrahim'in temsil yetkisinin kaldırıldığını duyurduğuna işten geçersiz olur, duyurmadiysa geçerli olur.

Hakim, temsil yetkisinin kaldırıldığını ilân etmişse geçersiz olur, ilân etmemişse iyiniyetli üçüncü kişi korunur.

Temsil yetkisi geri kaldırılır mı? Yeni kaldırılan yetki verilir mi?

Mekke - İbrahim örneklerinde

* İbrahim ağanıstı herşeyi yapmayı bırakırsa

* İbrahim'in ayırt etme gücü tam olursa

eslerden birinin istemi üzerine
yetki geri verilir İlk karar ilen edildiyse
ikinci karar da ilen edilir.

* Tedbirin Alınmasını Gerektiren Şartlarda Değişiklikler

Medeni Kanun 200'e göre "Kısmi değişiklikte hakim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse alınan önemi kaldırır."

Örnek: Ali ile Devgi evlidir. Ali bir müddet sonra bir hastalığa yakalanmış ve koşuşturma, yürüyememe hâle gelmiştir. Devgi'nin isteği üzerine hakim, Ali'nin temsil yetkisini kaldırabilir.

Ali zamanla iyileşmiş ve sağlığına kavuşmuştur. Bu sebeple eşlerden biri Ali veya Devgi'nin istemi üzerine temsil yetkisi kararında yeniden değişiklik yapılır veya önceki karar kaldırılır.

Önceki alınan karar ilen edildiyse sonraki karar da ilen edilir.

EVLİLİK BİRLİĞİNDE MAL REJİMLERİ

Mal rejimleri sınırlı sayı ve tiptedir. Bunlar

a) Edinilmiş mallara katılma rejimi (Yasal mal rejimi)	} Ocaklık Mal Rejimleri
b) Mal ayrılığı rejimi	
c) Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi	
d) Mal Ortaklığı Rejimi	

* Mal Rejimi Türleri

1. Yasal Mal-Rejimi - Sözleşmesel Mal Rejimi

Yasal mal rejimi, eşler farklı mal rejimlerinden birini seçmedikleri sürece haklarında uygulanacak olan sözleşmedir.

"Medeni Kanun" 202/1'e göre yasal mal rejimi edinilmiş mallara katılma rejimidir.

Sözleşmesel Mal Rejimi ise eşlerin kendi belirledikleri mal rejimi sözleşmesidir.

Ancak M.K. 202/2 ve 8'e göre eşler sadece kanunda belirtilen mal rejimlerinden birini seçebilirler. Yani kendileri kanunda olmayan bir mal rejimi sözleşmesi yapamazlar.

2- Olağan Mal Rejimi - Olağanüstü Mal Rejimi

Kanunun öngördüğü olağanüstü hallerde mal ayrılığı rejiminin doğrudan kanun tarafından veya hakim kararına dayalı olarak ve en azından eşlerden birinin iradesine karşı olarak mal rejimi olarak belirlendiği durumlarda olağanüstü mal rejimi vardır.

Edinilmiş mallara katılma rejimi, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı rejimleri ve eşlerce anlaşarak seçildiği durumlarda mal ayrılığı rejimi olağan mal rejimidir.

NOT : İflas durumunda ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür.

Borca batık veya haciz durumunda

Ortaklığın menfaatlerinin tehlikeye düşmesi

Ortaklık mallarında haklı sektepolmeden rıza göstermeme

Eşlerden birinin bilgi vermekten kaçınması

Sürekli ayırt etme gücünden yoksunluk

} durumlarında kendiliğinden değil hakim kararıyla mal ayrılığına geçilir.

Örnek: İş adamı Mesut Bey 2010 yılında evlenmiştir. Eşi Berru ile herhangi bir mal rejimi sözleşmesi yapmamıştır. Doğal olarak yasal mal rejimi yani edinilmiş mallara katılma rejimi benimsenmiş olur.

Mesut Bey evlendikten sonra eşinin emekleri ve parasıyla işlerini daha da büyümüş ve ülkenin tanınan iş adamı olmuştur. Ancak ülkede çıkan virüs sebebiyle Mesut Bey iflas etmiştir. Bu durumda Mesut ile Berru arasındaki mal rejimi hakim kararına gerek kalmadan mal ayrılığına dönüşür.

Mesut Bey,

Barınma bütçe veya hasar durumunda olsaydı,

Ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürseydi

Haklı sebep olmadan rıza göstermeseydi

Berru Hanım gerekli bilgiyi vermemiş olsaydı

Ayır etme gücünü sürekli olarak kaybetseydi

Berru Hanım'ın isteği üzerine

hakim kararıyla mal ayrılığına

göçülürdü. Böylece Berru'nun bende

malı güvenceye alınır. Yani kocası Berru'nun

ekonomik güvenliğini sağlar.

MAL REJİMİ SÖZLEŞMESİ

Eşler herhangi bir mal rejimi sözleşmesi yapmazlarsa yasal mal rejimi olan "edinilmiş mallara katılma rejimi"ni otomatik kabul etmiş sayılırlar.

Eğer eşler aralarında anlaşarak diğer seçimlik mal rejimlerinden birini

seçerlerse o mal rejimi uygulanır. Mal rejimine geçiş evlendikten sonra da olabilir.

Ancak burada belirtilen mal rejimlerinden başka bir mal rejimini seçemezler

Yani sınırlı sayı ilkesi vardır.

★ M.K. 204'e göre mal rejimi sözleşmesini ayır etme gücüne sahip kişiler yapabilir.

Küçükler ve kısıtlılar yasal temsilcilerinin rızasıyla almak zorundadırlar.

- Kendisine yasal danışman veya kayyım atanmış eş tek başına mal rejimi sözleşmesi yapabilir.

- Vebet altındaki ergin kişiler, ana-babasının izniyle mal rejimi sözleşmesi yapabilir.

- Eşlerden biri vasi konumundaysa, diğer eş mal rejimi sözleşmesi için kayyım gerekir.

Mal rejimi sözleşmesi noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır. Ancak taraflar evlenme başvurusu sırasında yaptıkları mal rejimini yazılı olarak da bildirebilirler. Bu sözleşme taraflarca imzalanmalıdır. Küçük veya kısıtlı da yasal temsilcinin imzalaması zorunludur.

Mal rejimi sözleşmesi evlenmeden önce veya evlendikten sonra yapılabilir. Eşler antlaşığı takdirde şart ve süreye bağlı olarak da yapılabilir.

Eşler antlaşarak her zaman mal rejimi sözleşmesine son verebilir.

Örnek: Hilal 16 yaşını doldurmuştur. Anne ve babasını bir trafik kazasında kaybetmiştir. Amcasının yanında kalmaktadır. Amcası da Hilal'i artık istememekte ve Hilal'in gideceği başka bir yer kalmamıştır. Bu arada Bekir ile tanışmıştır. Evlenmek istemektedir. Ancak yaş kısıtlılığı sebebiyle evlenemedikleri için Hilal, mahkemeye başvurmuş ve hakim de olgıya göre durumdan dolayı izin vermiştir. Bekir 20 yaşında tam ehliyetli biridir.

Bekir ile Hilal evlendiklerinde hiçbir mal rejimi sözleşmesi yapmamıştır. Bekir'in işleri kötü olduğunda Hilal'in anne-babasından kalan evini satmak istemiştir. Hilal buna karşı çıkmış ve Bekir ile evlendikten bir yıl sonra mal ayrılığı rejimine geçmeye karar vermişlerdir. Bunun için Hilal'in valisi amcasının izni ve vasesel makamının izni gerekmektedir.

OLAĞANÜSTÜ MAL REJİMİ

Olağanüstü mal rejimine geçiş yn eşlerden birinin talebi ile ya da konun gereği doğrudan kendiliğinden (iflas ile) olur.

Olağanüstü Mal Rejimi

Haklı Bir Sebep Dayalı Geçiş

* Eşlerden birinin talebi üzerine hakim kararıyla olur. Haklı bir sebebin olması gerekir. M. Kanunun verdiği haklı sebep örnekleri:

- a) Eşlerden biri borca batıkta
- b) Haczin durumunda
- c) Eşlerden birinin ortaklık mallarını tehlikeye düşürmesi
- d) Ortak mallarda gereken nazım haklı bir sebebe dayanmadan alınması
- e) Eşlerden birinin ortaklık mallarıyla ilgili bilgi vermemesi
- f) Eşlerden birinin yönetim gücünü sürekli olarak kaybetmesi

Konun Gereği Kendiliğinden Geçiş

* Eşlerden birinin iflasına karar verilmişse kendiliğinden mal ayrılığına geçilir.

durumlarında hakim mal ayrılığına karar verir.

NÖT: Medeni Kanun 210 uyarınca olağanüstü mal rejimine geçiş sağlanıp mal

ayrılığı rejimine geçebilirler. Medeni Kanun 210. maddesi şöyledir: Mal ortaklığını

kabul etmiş eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklı, haczin uygulanmasından zarara uğrarsa hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir. Alacaklının istemi her iki eşe de yöneltilir. Yetkili mahkeme borcunun yerleşim yeri mahkemesidir.

Örnek: Ali ve Ayşe çifti birlikte esnaflık yapmaktadır. Ali'nin Derdor'a

200.000 TL borcu vardır ve Ali ödememektedir. Derdor ise icra takibinde

bulunmaktadır. Ali ve Ayşe arasında mal ortaklığı olduğu için Ayşe borcu ödemediğinden icra yapılamamaktadır. Alacaklı olan Derdor ise zarara uğramamak için Ali ve Ayşe çiftinin mal ayrılığı rejimine dönüşmesini isteyebilir. Böylelikle Ali'nin ve Ayşe'nin malları ayrılır ve Derdor alacağını tahmin edebilir.

Unutmayalım ki mal ortaklığı rejiminde eşlerin itisi de malın bir bölümü üzerinde değil, tamamı üzerinde belirlenmiş olarak hak sahibidir.

NOT: Mal ayrılığına sebep olan durumun ortadan kalkması halinde eşlerden birinin istemi üzerine hakim, eski mal rejimine dönüşmesine karar verebilir.

Olaganüstü mal rejimi yürürlükte iken bile eşler anlaşarak yasal mal rejimine yani "edinilmiş malbra katılma rejimine" geçebilirler.

Medeni Kanun 210 uyarınca olağanüstü mal rejimine geçildiyse Medeni Kanun 211/1'e göre "Alacaklı tatmin edildiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine hakim mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir."

Örnek: Hatice ile Hakan çifti beraber bir şirket kurmuşlardır. Evlendiklerinde herhangi bir mal rejimini benimsememişler ve doğal olarak "edinilmiş malbra katılma rejimi" seçmiş olurlar. Şirketin yasal sahibi Hakan'dır. Hakan, Hatice'den gizli işler sevmektedir. Hatice'ye şirket, gelir ve giderler vs. hakkında hiç veya yeterli bilgi vermemektedir.

Hatice, Hakan'ın bilgi vermemesi üzerine mektupe başvurmuş ve mal ayrılığına geçilmesini istemiştir. Hakim'in de buna kararı vermesi üzerine geçmişlerdir. Bilgi vermemeye durumu ortadan kalkarsa, taraflar anlaşarak tekrardan hakim kararıyla yasal mal rejimine dönebilirler.

Hatice ve Hakan çifti evlenirken mal ortaklığı, mal ayrılığı gibi seçimlik mal rejimlerinden birini seçmişlerse sonradan anlaşarak yasal mal rejimine dönebilirler.

Bir önceki Ali ve Ayşe örneğinde çiftler Serdar ile konuşup en az 200.000 TL değerindeki evi teminat gösterir ve Serdar tatmin olursa, eşlerden birinin istemi üzerine hakim mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir.

MAL REJİMİNİN TASFİYESİNDE YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEME

Medeni Kanun 212'ye göre: "Mal ayrılığına geçildiği takdirde kanunda aksiine hüküm bulunmadıkça eşler arasında önceki mal rejiminin tasfiyesi bu rejime ilişkin hükümlere göre yapılır."

Medeni Kanun 214'te yetkili mahkeme söylenmiştir. Buna göre eşler veya mirasçılar arasında bir mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda aşağıdaki mahkemeler yetkilidir:

1. Mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi
2. Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hakim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda bu davalarda yetkili olan mahkeme
3. Diğer durumlarda oyalı eşin yerleşim yeri mahkemesi

ALACAKLILARIN KORUNMASI

Bu konu Medeni Kanun 213.maddede düzenlenmiştir. Bu madde aynen şöyledir:
 "Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının, dizenmeden haklarını alabilecekleri malı sorumluğuk dışı bırakmaz."

Kendisine böyle mallar geçmiş olan eş, borçlardan kişisel olarak sorumludur; ancak söz konusu malları borcu ödemeye yetmediğini ispat ettiği takdirde, bu ölçüde kendisini sorumluluktan kurtarabilir."

Örnek:

ENVANTER YAPILMASI

Envanter kelime anlamıyla gizelge demektir. Medenî Kanun 216'ya göre
 «^① Eşlerden her biri, diğerinden her zaman malbrarın envanterinin (gizelgesinin)
 resmi senette yapılmasını isteyebilir. ^② Bu envanter, malbrarın getirilmesinden başlayarak
 bir yıl içinde yapılmıssa aksi ispatlanmış olmadıkça bu envanterin doğru olduğu kabul edilir.»

EŞLER ARASINDAKİ BORGLAR VE BORÇ ERTELEMESİ

Medenî Kanun 217'ye göre: «Mal rejimi, eşler arasındaki borcun muaccel (öcek)
 olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcu yerine getirilmesi, borçlu eşi evlilik
 birliğini tehlikeye düşürerek derecede önemli güçlüklerle sokacaksa, bu eşi ödeme için
 süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa hakim istemde bulunan eşi güvence
 göstermekle yükümlü tutar.»

Örnek :

YASAL MAL REJİMİ OLARAK EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ

01.01.2020 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Öncesinde eşler arasındaki yasal mal rejimi 'mal ayrılığıdır'.

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE İTAK SAHİPLİĞİ İLİŞKİSİ

Medeni Kanun 218'e göre "Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar."

Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi

Edinilmiş Mallar

- ★ Eşlerin gelişmesinin karşılığı olan edinimler
- ★ Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardımı amacıyla kurulan birlik ve birliklerin yaptığı giderler edilen değerler.
- ★ Gelir gücünün kaybı nedeniyle alınan tazminatlar
- ★ Kişisel Malların Gelirleri
- ★ Edinilmiş malların yerine geçen değerler

Kişisel Mallar

- ★ Yalnız kişisel kullanıma yarayan eşyalar
- ★ Miras, gibi karşılıksız kazanımla elde edilen değerler.
- ★ Manevi tazminat alacakları
- ★ Kişisel mallar yerine geçen değerler.

Sözleşmesel Kişisel veya Edinilmiş Mallar

Medeni Kanun 221'e göre: "① Eşler mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle oluşan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler. ② Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler."

Yani bir öğretmenle ders anlatımı için malzemeleri, doktorun muayene malzemeleri, bir avukatın kütüphanesi veya bir mimarın çizim malzemeleri kişisel mal sayılabilir.

Etkenden önce alımın 5 dairesi varsa bunun gelirleri normalde evlendikten sonra edinilmiş mallara girer. Ama eşler arasında anlaşarak bu kişisel malların geliri olan edinilmiş malların, kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler.

İspat

Medeni Kanun 222'ye göre: ① Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kişi, iddiasını ispat etmekte yükümlüdür. ② Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onbin paylı mülkiyetinde sayılır. ③ Bir eşin bütün malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir. »

Örnek-1 Halide ile Bekir boşanmaya karar vermişlerdir. 2 yıllık evlidir. Bekir evlenmeden önce 20 bin TL'lik TV almış ve evlenince de ede kullanmaya başlamıştır. Boşanma sırasında Bekir TV'nin kendisine ait olduğunu iddia etmiş ama bunu ispatlayamamıştır. Delayısıyla hakim M.K 222/2'ye göre bu TV'yi eşlerin paylı mülkiyetinden saymıştır.

Örnek-2 Halide ile Bekir örneğinde Bekir'in evlenmeden önce bir evinin olduğunu varsayalım. Bekir -bu evi evlenmeden önce obliğini ispat edebilir. (Topa kutüğünden) Delayısıyla boşanma sırasında ev, paylı mülkiyetten sayılmaz.

NOT: Paylı mülkiyet, maddi olarak belirlenmiş olmayan bir şeyin tamamına, birden çok kişinin belirli paylarla malik olmasıdır.

YÖNETİM - YARARLANMA VE TASARRUF

Madeni Kanun 223/1'e göre: "Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malburla ile edinilmiş malburları yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir."

Madeni Kanun 223/2'ye göre: "Aksiine anlaşılmadıkça eşlerden biri, diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz."

Bu hüküm bir yetki sınırlamasıdır. Eşlerden biri paylı mülkiyet konusu malında diğer eşin izni olmadan tasarrufta bulunursa iyi niyetli üçüncü kişinin iyi niyeti korunmaz.

Ancak paylı mülkiyet konusu mal bir taşınmaz ise iyi niyet korur.

Örnek:

ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE KARŞI SORUMLULUK

Madeni Kanun 224'te düzenlenmiştir. Bu hüküm aynen şöyledir: "Eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur."

Örnek:

SONA ERME VE TASFİYE

Bu konu Medeni Kanun 225'te düzenlenmiştir. Aynı şeydir:

- « ① Mal rejimi eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona eren
② Mahkemeye evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi halinde mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer. »

Bu maddeye göre sona eren rejim edinilmiş mallara katılma rejimidir.

Yani « Edinilmiş mallara katılma rejimi hangi hallerde sona erer? » dersek

- a) Eşlerden birinin ölümü halinde (gaiplik de olabilir)
 - b) Eşlerin anlaşarak başka rejimi kabulüyle
 - c) Boşanma ile
 - d) Evliliğin iptali ile
 - e) Mahkemeye mal ayrılığına karar verilmesi durumunda
- durumlarında edinilmiş mallara katılma rejimi sona erer.

TASFİYE

a) Tasfiye Anlaşması ve Tasfiye Davası

Tasfiye davası genellik doğuran bir davadır. Edinilmiş mallara katılma rejimii ölüm dışında boşanma veya iptal davasının açıldığı gün sona erer. Ancak tasfiyenin yapılabilmesi için boşanma veya iptal kararının kesinleşmesi gerekir.

Eşlerden birinin ölümü halinde sağ kalan eş veya ölen eşin mirasçısı tasfiye davasını açabilirler. Boşanma veya evliliğin iptali durumlarında eşler birbirlerine veya her iki eş de öldüyse mirasçılar, diğer eşin mirasçılarına tasfiye davası açabilir.

Bu davanın açılması için zamanaşımı süresi yoktur. Görevli mahkeme aile mahkemesidir.

Tasfiyeye ilişkin durumlarda aşağıdaki mahkemeler yetkilidir:

1. Mal rejimi altında sona ermişse ölenin son yerleşim yeri mahkemesi

2. Boşanma, evliliğin iptaline veya hakim taraflardan mal ayrılığına karar verilmesi durumunda bu kararı veren, bu davalarda yetkili olan mahkeme

3. Diğer durumlarda aileli eşin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.

★ Medeni Kanun 226/1'e göre: "Her eşi, diğer eşte bulunan mallarını geri alır." diyor.

Eşler, edinilmiş mallara katılma rejiminde tasfiye süreciyle beraber, diğer eşe ait ve zilyedliğinde bulunan taşınır veya taşınmazlarını geri verir. Yani Ali ve Ayşe boşandıysa ve Ali, Ayşe'nin bilgisayarını vs. kullanıyorsa bu malları Ayşe'ye vermelidir.

★ Medeni Kanun 226/2'ye göre: "Tasfiye sırasında paylı mülkiyete konu olan bir mal varsa, eşlerden biri konunda anlaşırken diğer alacaklılardan yararlanabileceği gibi, daha üstün yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bütünlüğüne kendisine verilmesini isteyebilir."

★ Medeni Kanun 226/3'e göre: "Eşler karşılıklı barışla ilgili düzenleme yapabilirler."

Örnek : Aza ile Betül evlidir. Aza'nın $\frac{3}{5}$, Betül'ün ise $\frac{2}{5}$ oranı ile bir dükkanı vardır. İki dükkan paylı mülkiyete sahiptir. Aza burada berberlikle çalışmakta ve geçimini sağlamaktadır.

Aza ile Betül boşanmaya karar vermişlerdir. Aza, mesleğini icra ettiğini, geçimini sağladığını öne sürerek dükkanı bütünlüğüne kendisine verilmesini istemiştir.

Hakim de bakmış ve daha üstün yararı olduğunu kanaat getirmiştir. Bu durumda Aza, Betül'e $\frac{2}{5}$ payı karşılığında, bir değer ödeyecektir. (2. Fıkra)

Değer konusunda anlaşmışlar ve boşanma sifit bu paranın 5 taksitle ödeneceğini kararlaştırmışlardır. (3. Fıkra)

Değer Artış Payı Alacağı

Medeni Kanun 127'ye göre: "Eşlerden biri, diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine, veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık olmaksızın katkıda bulunmuşsa tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır. Bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır."

② Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması halinde hakim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkıyete uygun olarak belirler. ③ Eşler yazılı bir anlaşmayla değer

artışından pay olmaktan vazgeçebilecekleri gibi pay ormini da değiştirebilmekti

Örnek: Aydın ile Sibel 02.08.2007 tarihinde evlenmişlerdir. Bu tarihten 3 yıl sonra Sibel 20.000 TL tutarındaki tüklerini vermiş ve Aydın ise çalışarak kazandığı 80.000 TL'sini katmış. Toplamda 100.000 TL'lik bir ev almışlardır.

2020 yılında boşanmaya karar vermişlerdir. Evın değeri ise 500.000 TL olmuştur.

Sibel başlangıçta %20 bir katkı sağlamıştır. Boşanırken ise 500.000 TL'nin %20'sini değer artış payı olarak alır. $500.000 \cdot \frac{20}{100} = 100.000 \text{ TL}$

Sibelin değer artış payı alacağı 100.000 TL olur. Geriye kalan 400.000 TL'nin yarısı ise katkı alacağı olur. (Katılma alacağı)

Yani 500.000 TL'lik evde Sibel'in 100.000 TL değer artış payı alacağı ve 200.000 TL katılma alacağı toplamda 300.000 TL'lik alacağı olur.

NOT: Edinilmiş mallara katılma rejiminde bir eş, diğer eşe katkı bulunmuşsa bunun adı değer artış payı alacağıdır.

Denkleştirme Alacağı

Medeni Kanun 230'a göre: "① Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından yadenmiş ise tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir. Yani

Ali'nin babasından kalan bir evi var. Bu evin tadilatı Ali'nin kazancından yapılsın. Yani kişisel ve edinilmiş mal karışmıştır.

Ali ve Ayşenin bir evi olsun. Ali'ye kalan miras ile veya monevi tazminat parası ile bu evi tadilat yaptırılsın. Bu durumda da kişisel ve edinilmiş mallar karışmıştır. İşte bu durumda yapılan borçların denkleştirilmesi istenebilir.

Medeni Kanun 230/2: "Her borsa, iftun bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılmayan borsa edinilmiş mallara ilişkin sayılır.

Medeni Kanun 230/3: "Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkanyete göre yapılır.

Eklenecek Değer

Medeni Kanun 228'e göre aşağıda sayılanlar edinilmiş mallara değer olarak eklenir:

① Mal rejiminin sona ermesinden önceki 1 yıl içinde eşlerden birinin diğerinin rızası olmadan yaptığı olağan dışı karşılıksız kazandırmalar.

Örnek Orhan ve Nejla çifti evlidir. Ortaklaşım bir gelirleri vardır. Orhan'ın kardeşi evlenecek ve düğünü olacaktır. Orhan, kardeşine düğün hediyesi olarak bir araba veya ev almıştır. Nejla bu duruma karşı şikâyetlidir.

Gay-sarfa başlama davası açılmış ve doğal olarak davanın açılmasıyla aralarındaki edinilmiş mallara katılma rejimi son bulmuştur. Nejla mahkemede Orhan'ın kardeşine aldığı olağandışı hediye olan ev veya arabanın parasının da kendisinin rızası olmadan alındığını beyan ederek edinilmiş mallara eklenmesini isteyebilir. Orhan'ın malları yetmiyorsa Nejla, Orhan'ın kardeşine de dava açabilir. (M.K. 241)

② Bir eşin, mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler edinilmiş mallara eklenir.

Örnek Şeyit ve Şevda evlidir. Şeyit, Şevda'yı artık sevmiyor ve Buse isimli başka bir sevgilisi var. Şeyit boşanmak istiyor ama Şevda'nın katılma alacağını azaltmak için kendi serisine olan 3 tane dükkân ve 2 tane evi satmıştır. Aradan üç yıl geçince de boşanma davası açmıştır. Şeyit, taşınmazları Şevda'ya para kaptırmamak için satmıştır. Süre sınıırı olmaksızın bu durumda Şeyit'in sattığı taşınmazların değeri edinilmiş mallara eklenir.

DEĞER TESPİTİ

Medeni Kanun 232'ye göre ana kural : "Mal rejiminin tasfiyesinde malların sürüm değerleri esas alınır."

DEĞERLENME ZAMANI

Edinilmiş mallara katılma rejiminde mallar kural olarak tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılırlar.

Ancak bu zaman 6 aylık veya 8 aylık periyotlarla da olabilir. Muhtemel karar tarihine en yakın değer de olabilir.

Örnek : Zeynep ile Haluk evlidir. İstanbul'da eş değerde ve farklı yerde iki arsaları vardır. Başanmak istemişlerdir. Katılma alacağı, eklenerek değer, değer artış payı vs. hesaplanacaktır. Birlikte arsa için ikisinin de 150.000 TL olduğunu belirtmişlerdir. Bu belirtmeden 6 ay sonra başanma kararı verilmiştir. Ancak o zamana kadar Zeynep'in payına düşen arsa çok değerlenmiş veya hızlı tren projesi sebebiyle değeri artmış olabilir. İşte bu yüzden karar anına en yakın zaman esas alınıyor veya bu yüzden 6 veya 8 aylık aralıklarla değer tespiti yapılıyor.

Artık Değer ve Hesaplanması

Artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktardır da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır. Değer eksilmesi göz önüne alınmaz. (M.K. 231)

Her eş için ayrı ayrı hesaplanır.

$$\text{Artık Değer} = \left[\begin{array}{l} \text{Değer Artış Payı Alacağı} \\ \text{Eklenerek Değer} \\ \text{Denkleştirme Alacağı} \end{array} \right] - \left[\text{Bu mallara ait borçlar} \right]$$

NOT Her eş artık değerinin yarısı üzerine hak sahibidir. (M.K. 236/1)

NOT: Hukukumuzda katılma alacağı, değer artış payı alacağı vs. bunlar nakdi olarak yapılır. Ancak iki durum hariç. Bu iki durum:

1. Paylı mülkiyet söz konusu olduğunda aynı olmaktadır.

2. Evlilik dilim ile sonuçlanmışsa sağ kalan eş, eski yaşam tarzını devam ettirebilmesi için aile konutu üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek yetmez ise bedel eklemek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir. Sağ kalan eş aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde mülkiyet hakkı tanınmasını da isteyebilir.

NOT: Medeni Kanun 241. maddesi anlamak için Sayfa 81'deki Orhan-Nejla örneğine bakın. Aynı zamanda unutmayalım ki M.K. 241'de hak düşürücü süre 5 yıldır. Yine de bir örnek verelim.

• Selin ile Adnan çifti evlidir. Edinilmiş mallara katılma rejimini benimsemişlerdir. Adnan'ın üzerine olan 1 milyon değerinde dükkan ve 300 bin TL değerinde evleri vardır. Adnan, Selin'den ayrılmak istemelekte ama malvarlığını da Selin ile paylaşmak istememektedir.

Adnan, boşanmadan 9 ay önce dükkanını satmış, parasını ise güvendiği arkadaşının hesabına yatırmıştır. Boşandığında ise Adnan sadece evi paylaşacağını düşünmektedir.

Ancak Selin M.K. 241. madde gereği dükkandan alacağını 500 bin TL varsayarsak doğru kişi olan Adnan'ın arkadaşına karşı dava açabilir. Tabi Adnan'ın malvarlığının 500 bin TL'yi karşılayamayacak olması gerekir.

ŞEĞİMLİK MAL REJİMLERİ

1. MAL AYRILIĞI

Medeni Kanun 242 ve 243 maddelerinde düzenlenmiştir. Burada karı ve koca ayrı ayrı malvarlıklarına sahiptir.

Medeni Kanun 244'e göre: "Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf hakkını korur."

Medeni Kanun 245'e göre: "Belirli bir mahn eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse iddiasını ispat etmekte yükümlüdür. Eşlerden hangisine ait olduğunu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır."

Medeni Kanun 246'ya göre: "Eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur."

Medeni Kanun 248'e göre: "Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır. Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi sahne olduğunda bütün yararlı olduğunu ispat eden eş, diğer ötekler yararına çşine paylaşım ödeme günündeki karşılığını vermek suretiyle paylı mülkiyetteki malın kendisine verilmesini isteyebilir."

Kısacası burada olay şudur: Kadının malı kadının kocanın malı kocadır.

Kadın bir arabası varsa yasal sınırlar içinde arabasını tamir ettirir, boyatır, satar vs. istediğini yapar.

Mesela evdeki bir masa, oturma grubu, saat vs. eşyaların gerçekte kime ait olduğunu bilmez. Ortak kullanımda olan eşyalardır. Bunlar paylı mülkiyetten sayılır.

Kadının borcu kadına, erkeğin borcu erkeğe sonlanır. Erkeğin borcu var diye kadının mallarına haciz gelmez.

PAYLAŞMALI MAL AYRILIĞI

Paylaşmalı mal ayrılığında yine "Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf hakkını korur. (Medeni Kanun 244)

Medeni Kanun 247'ye göre ^① "Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer ^② Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçirilmesine karar verilmesi halinde mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer

Burada da yine karı ve koca ayrı ayrı mal varlığına sahiptir. Ortak mallar ise eşit olarak paylaşılır. Tasfiye ayın paylaşma yapılmaktadır.

Eşlerden biri diğerine katkıda bulunursa, mal rejimi sona erince uygun bir bedel isteyebilir.

Eşlerden biri, diğer eşin payını almak istiyorsa malları elden çıkarırsa diğer eş denkleştirme bedeli alabilir.

2. no, hayata kest nedeniyle boşanma halinde hakim, eşin payını azaltabilir veya tamamen kaldırılmasına karar verebilir.

Paylaşım ayın olarak yapılır. Bu olarak yoksa bedel dâhî olarak denkleştirme yapılır.

MAL ORTAKLIĞI

Genel Mal Ortaklığı

Edinilmiş Mal Ortaklığı

Diğer Mal Ortaklığı

Genel Mal Ortaklığı kişisel mallar hariç diğer malları ve gelirleri kapsar.

Eşler eğer bir mal rejimi sözleşmesiyle sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul ederlerse **edinilmiş mal ortaklığı** olur. Kişisel malların gelirleri dahildir.

Diğer mal ortaklığında ise eşler mal rejimi sözleşmesiyle belirli malları ortaklık dışında tutarlarsa olur. Aksi kararlaştırılmadıkça bu malların gelirleri de ortaklığa dahil değildir.

GENEL MAL ORTAKLIĞI

Mal ortaklığı rejiminde temelde üç malvarlığı üzerine kuruludur: ^① Kadının kişisel malları ^② Kocanın kişisel malları ^③ Ortaklık Malları

Burada **elbirliği mülkiyeti** vardır. Mal ortaklığı varsa elbirliği mülkiyeti kendiliğinden gerçekleşir.

Eşler, yapacakları bir sözleşmeyle hangi malların kişisel mal, hangilerinin ortak mal olduğunu belirleyebilirler.

Medeni Kanun 260/2'ye göre **Sadece kişisel kullanıma ayrılmış mallar ve manevi tasarruflar** kişisel maldır.

Kişisel mal dışındakiler ortaklık mallarıdır. Eşler, ortaklık mallarına **bölgemeli bir bütün olarak** sahip olurlar. Ortaklık mallarında hiçbir eş tek başına tasarruf yetkisine sahip değildir.

Kişisel mal olduğu ispatlanamayan mallar ortaklık malı kabul edilir. Eşler, kişisel mallarını, kocanın varçevesinde istediği gibi kullanır.

Ortaklık malları, eşlerin beraberce yönetimine sahip olduğu mallardır. Bunlar evlilik birliğinin yaradına kullanılır.

Olğan yönetim sonucu içinde (markete gitmek, baya almak, kapı pencere tamiri vs.) her eş ortaklığı yükümlük altına sokabilir.

Olğan yönetim dışında kalan konularda eşler birlikte veya biri diğerinin rızasını alarak tasarrufta bulunabilir (Arabayı, evi satmak gibi.)

Rızanın bulunmadığını bilmeyen veya bilecek durumda olmadıkça üçüncü kişiler için bu rıza var sayılır.

Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk

Eşler üçüncü kişilere karşı girdikleri ve tam borca olarak nitelendirilen borçlardan kendi kişisel malları ve ortaklık mallarıyla sorumludur. Bu borçlar Medeni Kanun 268'de dört bent halinde ayrılmıştır. Bunlar:

1. Evlilik birliğini temsil veya ortaklık mallarını (olğan veya olğanüstü) yönetme yetkisine dayanarak yapılan borçlar

2. Ortaklık mallarını veya gelirleri kullanılarak bir meslek veya sanatın icra edilmesi nedeniyle yapılan borçlar

3. Diğer eş için de kişisel sorumluluk doğuran borçlar.

4. Kişisel mal yanında ortaklık mallarının da sorumlu olacağı hususunda eşlerin üçüncü kişilerle anlaşarak yaptığı borçlar.

Mal Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye

Mal ortaklığı rejimi

- * Eşlerden birinin ölümü
- * Başka bir mal rejiminin kabulü
- * Eşlerden birinin iflası
- * Evliliğin iptal veya baskınamayla sone ermesiyle
- * Mahkemece mal ayrılığına geçilmesiyle

son bulur

Ortaklık mallarıyla kişisel malların kapsamının belirlenmesinde mal ortaklığının sone erdiği tarih esas alınır.

Kişisel malın borcu ortaklık malından veya ortaklık malının borcu kişisel maldan karşılanırsa denkleştirme istenebilir.

Hangi kısime ait olduğu belirlenemeyen borcu ortaklık mallarına ilişkin sayılır.

ÖRNEK OLAY

Hasan ile Tülay 2008 yılında evlenmişlerdir. Tülay'ın babası evlilik hediyesi olarak kızına 100.000 TL'lik bir daire, Hasan'ın babası ise doğum hediyesi olarak 40.000 TL'lik bir araba alır. 2008 yılına kadar isteri geyet iyi olan Hasan'a Tülay da ev hanımı olarak evden yardım etmektedir.

Hasan seuresinde tannan iyi bitiren, dürt bir esnaf tir. Akrobasi İlyas tarafından iftira maruz kalmış ve işleri bozulmuştur. Denosinde dava sonucu iftira otıldığı öğrenilmiş ve Hasan İlyas'tan 20.000 TL manevi tazminat almıştır. 2008 yılına kadar Hasan ve Tülay garkarak 250.000 TL değerde bir dükkan ve 150.000 TL değerde bir ev daire almışlardır. Dükkanın alınmasında Tülay biletiklerini bozdurmuş ve 50.000 TL'lik bir katkı sağlamıştır.

Sorular

Soru-1- Eşlerin mal rejimi hangisidir? Bu mal rejimi demek olayda ne zaman sonu ermiştir? Genel olarak mal rejimlerinin sona erme halleri nelerdir?

Soru-2- Tülay ve Hasan'ın 2 evi bir dükkanı ve bir arabası vardır. Tasfiye nasıl olur?

Soru-3 Hasan'ın İlyas'tan aldığı manevi tazminat mal rejiminin tasfiyesinde paylaşılır mı? Neden

Soru-4 Tülay'ın katılma ve değer artış payı alacağını hesaplayınız. Dükkanın değeri artarak 400.000 TL olmuştur.

Soru-5 Hasan, boşanacağını söylediği için 150.000 TL'lik evi Tülay'ın katılma alacağını azaltmak amacıyla satışa ya da bağışta bulunsaydı Tülay ne yapabilirdi?

Cevap-1- 01.01.2022 yılından sonra Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi benimsenmiştir. Eşler vecimlik mal rejimlerinden birini evlilik başvurusu sırasında seçebilirler. Evlenmeden önce veya evlendikten sonra noterde onaylama veya düzendirme şeklinde anlaşarak mal rejimlerini değiştirebilirler. Örnek olayda aksi belirtilmediği için, eşlerin mal rejimi olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi düşülmüştür. Edinilmiş mallara katılma rejimi başlama davası açıldığında sonuçlanır.

Genel olarak mal rejiminin sonuçlanma halleri:

- Eşlerden birinin ölümü veya gıypliği halinde
- Eşlerin anlaşarak başka rejimi benimsemesiyle
- Başlama ile
- Evliliğin iptali ile
- İfke, hırsızlık, bilgi vermemesi vs. sebeplerle mahkemece mal ayrılığına karar verilmesi durumunda edinilmiş mallara katılma rejimi biter.

Cevap-2- Tülay'ın babası evlilik hediyesi olarak 100.000 TL değerinde bir ev almıştır. Bu bağıştır. Bağış olması sebebiyle kişisel maldır. Aynı şekilde Hasan'ın babası Hasan'a 40.000 TL'lik bir araba almış. Bu da bağıştır. Dolayısıyla araba da kişisel maldır.

Ancak evlendikten sonra alınan bir ev ve bir dükkân edinilmiş maldır. Bunlar tasfiye usullerine göre paylaşılır.

Cevap-3- Medeni Kanun'un 229 maddesine göre

- Yalnız kişisel kullanıma yarayan eşya
- Bir eşin miras veya karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği mallar
- Manevi tazminat ödemeleri
- Kişisel mallar yerine geçen değerler kişisel maldır. Bu sebeple mal rejiminin tasfiyesinde paylaşılmaz.

Cevap-4- Tülay 250.000 TL'lik dükkânın alınmasında kişisel mülkünden edindikmiş mola bir kattu kışkırmıştır. Bu oran %20'dir. Dükkânın değeri sonradan 400.000 TL olduğu için, bu fiyatın %20'si Tülay'ın değer artış payı olacaktır. Yeni $400.000 \cdot \%20 = 80.000 \text{ TL}$ değer artış payıdır.

Dükkândan geriye 320.000 TL kalmıştır. Bu paranın yarısı Tülay'ın, yarısı ise Hasan'ındır. Tülay'ın dükkândan toplam alacağı 240.000 TL'dir.

Sonra 150.000 TL değerindeki evin ise yarısı Tülay'ın, yarısı da Hasan'ındır.

Cevap-5- Hasan, Tülay'ın katılma alacağını azaltmak maksadıyla olağanüstü yaptığı tasarruflar ve bağışlar için Medeni Kanun 229'a göre hareket edendi. 150.000 TL'lik evi satsaydı veya bağışta bulunsaydı Tülay bunun eklenecek değer olarak alınmasını isteyebilirdi. Tülay'ın alacağı 75.000 TL, Hasan'dan karşılanırdı. Hasan'dan alınamıyorsa, mahallığı yetmiyorsa Tülay üçüncü kişilere karşı da dava açabilirdi.

SOYBAĞININ KURULMASI

Soybağının kurulması için

- * Çocuk ile ana-babası arasında kan bağıının bulunması } gerekir.
- * Evlat edinme

Soybağı Nasıl Kurulur?

Ana yönünden

- * Doğum ile kurulur.

Baba yönünden

- * Ana ile evlilik
- * Tanıma
- * Babalık Davası

} ile kurulur.

KAN BAĞINA DAYANAN SOYBAĞININ KURULMASI

A- Çocuk ile Anası Arasında Soybağının Kurulması

Bu bağıın kurulması doğum ile olur. Çocuğu hangi kadın doğundaysa bunun tespiti yeterlidir.

Çocuğun evlilik içinde veya dışında doğmuş olması, ana ile soybağının kurulmasını etkilemez.

B- Çocuk ile Baba Arasında Soybağının Kurulması

Bu soybağı üç farklı şekilde kurulabilir:

1. Ana ile evlilik
2. Tanıma
3. Mahkeme Kararı (Babalık Davası)

1. Ana ile Evlilik

Ana ile evliliğin çocuk ile baba arasında soybağını kurması için iki yol vardır:

* Evlilik, çocuğun doğumundan önce gerçekleşmelidir.

* Çocuk, doğduktan sonra ana-baba evlenmelidir.

* Evliliğin, çocuğun doğumundan önce gerçekleşmiş olması

a) **Babalık Karinesi.** Medeni Kanun 285/1'e göre "Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır."

Ali ve Ayşe evlendikten sonra çocuk olursa, karine olarak babası Ali'dir.

Ali ve Ayşe boşandıktan sonra 299. gün çocuk doğarsa yine karine olarak baba, Ali'dir.

b) **Babalık Karinesinin Kapsamı:** ① Çocuk, evlilik içinde doğmuş olmalıdır. Evlendikten bir gün sonra da doğsa evlilik içinde doğmuş sayılır.

Hakan ile Serpil evlenmiş ve bir ay sonra çocukları olmuştur. Akis ispat edilinceye kadar karine olarak çocuğun babası Hakan'dır.

Hakan ile Serpil'in evliliği geçersiz de olsa, mutlak veya nispi butlan ile sakat da olsa, ana-baba iyi niyetli olmasa bile boşanma kesinleşinceye kadar çocuk evlilik içinde doğmuş sayılır.

Örneğin Hakan tam ehliyetsiz olsa Serpil ile olan evliliği geçersizdir. Hakan ile Serpil tam ehliyetli olsa ama Serpil, Hakan'ın teyzesi olsa evlilik geçersizdir. Hakan ile Serpil muvazaalı bir evlilik yapsa, iyi niyetli olmasalar ... fark etmez. Evlendikten sonra doğan çocuk, evlilik içinde doğmuş sayılır.

Eşlerin biriken ayrı yaşaması
 Mahkemece ayrılık kararının verilmiş olması
 Kocanın iktidarsızlığı - kısırlığı

} babalık karinesi için engel teşkil etmez.

Örnek : Ayten ile Kerim evlenmişlerdir. Aradan üç yıl geçmiş ve sürekli tartışır hale gelmişlerdir. Daha fazla dayanamayan Ayten, boşanma davası açmıştır. Ancak hakim durumu değerlendirmiş, eşlerin barışma ihtimalini göz önünde tutarak 2 yıl ayrılığa karar vermiştir.

Ayrılık süresince (mesela 2-yılın sonunda) Ayten'in bir çocuğu olmuştur. Karine olarak çocuğun babası Kerim'dir. Ayrılık kararı babalık karinesini etkilemez.

NOT : Çocuğun evlilikten kısa bir süre sonra doğması (mesela 4 ay) } soybağının
 Eşlerin ayrı yaşadığı dönemde kadının gebe kalması } reddi için
 Kocanın kısır olması } önemlidir.

(Babalık karinesini etkilemez.)

② Çocuğun evlilik içinde ana rahmine düşmesi gerekir. Babalık karinesi için gereklidir. Evlilik devam ederken çocuk ana rahmine düşecek ve evliliğin sona ermesinden itibaren 300 gün içinde doğacak. Azami gebelik süresi 300 gün olduğu için bu süre.

Soru? 300 günlük süre ne zaman başlar?

* Evlilik boşanma veya tutan ile sona ermişse 300 günlük süre kararın kesinleştiği günden başlar.

* Evlilik, kocanın ölümü ile sona erdiyse 300 günlük süre ölüm tarihinden itibaren başlar.

* Kocanın gıplığı halinde 300 günlük süre ölüm tehlikesi veya son haber alma tarihinden itibaren başlar. (Bunun için evliliğin feshedilmiş olması gerekir)

NOT : Evlilik feshedilmediyse 301. gün veya 480. gün vs. çocuk doğduysa gıplolan baba ile soybağı kurulur. İlgililerin açacağı bir soybağının reddi davasıyla çözüme ulaşır.

NOT: Kadının evlilik süresi içinde gebe kaldığını ispatlaması halinde 300 günlük süre geçtikten sonra çocuk doğarsa babalık karinesi yine işler.

Örnek 1 Ali ve Jacil boşanmışlardır. Boşanma kararının kesinleşmesinden 270 gün sonra Jacil, bir erkek çocuğu dünyaya getirmiştir. Karine olarak babası Ali'dir. Burada Ali ölseydi ve Jacil, Ali öldükten 270 gün sonra bu çocuğu dünyaya getirseydi karine olarak baba yine Ali olurdu.

Örnek 2 Temel ile Fadime evlidir. Temel bir gün balığa çıkmış ve büyük bir fırtına çıkmıştır. Teknenin parçaları bulunmuş ama Temel bulunamamıştır. Burada ölüm tehlikesi içinde gırtlık durumu vardır. Bu olay 11.02.2019 tarihinde gerçekleştiyse eğer bu tarihten itibaren 300 gün için Fadime bir çocuk dünyaya getirirse, karine olarak babası Temel olur.

Örnek 3. Temel, ölüm tehlikesi içinde kaybolmasaydı 11.02.2019 tarihinde sekup gitse ve bir daha haber alınamasaydı bu tarihten yani son haber alma tarihinden itibaren 300 gün içinde Fadime'nin dünyaya getirdiği çocuğun babası karine olarak Temel olurdu.

NOT: Örnek 2 ve örnek 3'te evliliğin feshedilmiş olduğunu varsayıyoruz.

Eğer Fadime gırtlık davası ile beraber evliliğin feshini istememişse veya ayrı olarak evliliğin feshi için dava açmamışsa yani evlilik feshedilmediyse Fadime 301. gün veya 700. gün vs. çocuk doğurdursa karine olarak babası yine Temel'dir. Tabii bu karine rahatlıkla çürütülebilir.

Örnek: Kadın boşandıktan sonra veya bütlinin kesinleşmesinden sonra, gırtlıktan veya kocanın ölümünden sonra 300 gün içinde yeniden evlenirse ve çocuk doğurursa ne olacak? Bu çocuğun babası yeni koca mı eski koca mı olacak?

Cevap: İkinci evlilikteki yani yeni koca baba sayılır. Bu karine sürütülürse (DNA Testiği) eski koca baba sayılır. Çocuk, yeni koca tarafından reddedilirse, eski koca açısından babalık karinesi işyeridir.

Örnek: Perihan ile Selçuk evlidir ve bir kız çocukları vardır. Acalırlarında ki tartışmalar ciddi boyutlara ulaşmış ve yaşanmışlardır. Perihan, boşanma kesintisinden 20 gün sonra yeniden evlenmiş ve 300 gün geçmeden bir erkek çocuk dünyaya getirmiştir. Perihan'ın yeniden evlendiği kişi Polat'tır. Şimdi yeni doğan erkek çocuğun babası Polat mı yoksa Selçuk mu?

- Kural olarak yeni koca Polat baba sayılır. Ancak Polat, bu çocuk benden değil, benim çocuğum değil deyip karineyi DNA Testi gibi bir yöntemle çürütürse çocuğun babası Selçuk sayılır. Yeni babalık karinesi Selçuk için işler.

c) Babalık Karinesinin Çürütülmesi : Soybağının Reddi:

* Soybağının reddi, yenilik doğuran davadır. Soybağının reddi davası açılmalı ve dava başarıyla sonuçlanmalı. Bu durum dışında soybağının ortadan kaldırılması mümkün değildir.

Soybağının Reddi Sebepleri

1. Çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüştü

Medeni Kanun 284/2'ye göre: "Evlenden başlayarak en az 180 gün geçtikten sonra ve evliliğin sona ermesinden başlayarak en fazla 300 gün içinde doğan çocuk, evlilik içinde ana rahmine düşmüş sayılır."

* Selma ile Bekir 01.01.2018 tarihinde evlendiyse 180. gün çocuk doğduysa veya boşandıktan sonra 301. gün çocuk doğduysa, çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmemiştir. Ancak Selma ile Bekir evlendikten sonra 181. gün çocukları olursa veya boşandıktan sonra 299. gün Selma çocuk doğurursa çocuk, evlilik içinde ana rahmine düşmüş sayılır.

Peki, çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüşse hangi hallerde soybağının reddi davası açılabilir?

- 1- Cinsel ilişki kurmanın imkansızlığı (Mesela koca yurtdışında çalışıyordur biriken ayırdır.)
- 2- İlliyet bağının yokluğunun ispatı (Kıskınlık gibi)

2-) Çocuk eilenmeden önce veya aynı yaşamı sırasında ana rahmine düşmüşse
Bu durumda davasının başka bir kanıt getirmesi gerekmez.

Ali ve Ceren evlendiyse ve 179. gün çocuk doğduysa başka ispata gerek kalmadan çocuk eilenmeden önce ana rahmine düşmüş demektir.

Soybağının Reddi Davasının Tarafları

Davacı Taraf

Davalı Taraf

* Koca ve çocuk

* Diğer ilgililerin dava hakkı

Koca ve Çocuk

Kocanın ve çocuğun dava hakkı birbirinden bağımsızdır. Bu dava hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. 17 yaşındaki Ali veya 25 yaşında kısıtlanmış Seher yani sınırlı ehliyetliler, bu davayı yasal temsilcinin rızasına ihtiyaç duymadan açabilir.

Soybağının reddi davası mirasçıya intikal etmez.

Ergin olmayan çocuk da veya kısıtlanmış ergin kişi de soybağının reddi davasını açabilir. Ancak çocuk da, kısıtlanmış kişi de ayırt etme gücüne sahip olmalıdır.

Çocuk eğer ayırt etme gücüne sahip değilse ~~kayyım atanır~~ ve soybağının reddi davasını kayyım açar.

Diğer İlgililerin Dava Hakkı

Medeni Kanun 291/1 koca ve çocuk dışındaki kişilere de soybağının reddi davası açma hakkı tanımaktadır. Medeni Kanun 291/1 hükmü şöyledir:

“ Dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gıplığıne karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hallerinde kocanın altsoyu, anası, babası veya baba olduğunu iddia eden kişi ---- bir yıl içinde soybağının reddi davasını açabilir.”

Davalı Taraf

- ★ Davacı koca ise davalı ana ve çocuktur. Koca burada davayı sadece anaya veya sadece çocuğa açmaz. Ana ve çocuğa birlikte dava açmalıdır. Çocuk kural olarak kayyım tarafından temsil edilir.

Soru? Çocuk ölürse ne olur?

Koca, davayı ana ve çocuğun mirasçılara karşı açar.

Soru? Ana ölürse ne olur?

Koca, davayı sadece çocuğa karşı açar.

Soru? Hem ana hem çocuk ölürse ne olur?

Kocanın menfaati varsa soybağının reddi davası açılır. Bu durumda davacı koca olur, davalı ise mirasçılar olur.

- ★ Davacı çocuk ise davalı taraf ana ve koca olur. Bu durumda ana ve koca arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunur.

- ★ Davacı diğer ilgililer ise (kocanın annesi, babası ve altsoyuna açarsa davayı) davalı taraf ana ve çocuktur.

- ★ Baba olduğunu iddia eden kişi davacı olursa, davalı taraf ana, çocuk ve koca olur.

"SOYBAĞININ REDDİ DAVASI" AGMA HAKKININ DÜŞMESİ

a) Dava açma süresinin dolması

b) Kocanın dava hakkının dava açma süresinden önce düşmesi

Bu süreçlerin geçmesi hakim tarafından re'sen dikkate alınır.

DAVA AGMA SÜRESİNİN DOLMASI

Koca, soybağının reddi davasını

- *Gocuğun doğumunu
 - *baba olmadığını
 - *ananın gebe kaldığı zaman başka biriyle ilişkide bulunduğunu
- öğrendikten sonra 1 yıl içinde dava açmalıdır.

Gocuk, soybağının reddi davasını

Ergin değilse çocuk kayyım atanır.

Kayyım bu kararın tebliğinden itibaren 1 yıl içinde dava açmalıdır.

Gocuk, ergin olduktan sonra en geç 1 yıl içinde dava açmalıdır.

Diğer ilgililer ise

- Doğumu öğrenmelerinden
 - Kocanın ölümünü öğrenmelerinden
 - Kocanın sürekli olarak ayırtetme gücünü kaybettiğini öğrenmelerinden
 - Kocanın, hakkında gırtlak kararı alındığını öğrenmelerinden
- itibaren 1 yıl içinde dava açmalıdır.

KOCANIN DAVA HAKKININ DAVA AGMA SÜRESİ DOLMADAN ÖNCE DÜŞÜŞÜ

Koca, çocuğu açık veya örtülü olarak benimserse sonra da gider soybağının reddi davası açarsa bu durum dürüstlük kuralına aykırı olur ve hakkın kötüye kullanılması demektir. Bu sebeple açılan dava reddedilir.

Açık Benimseme

Kocanın vasiyetnamesinde çocuğun kendisinde olduğunu beyan etmesi

Örtülü Benimseme

- Babalık görevlerini yapması
- Çocukla yakın ilişki kurması
- Çocuğun ekonomik geleceği ile ilgilenmesi
- Soybağının reddi davasından feragat etmesi

"Soybağının Reddi Davası" AGMA SÜRESİNİN LİZAMASI

Soybağının reddi davası açmada geç kalındıysa ve bu gecikme haklı bir sebebe dayanıyorsa bir yıllık süre, bu sebebin ortadan kalktığı tarihte işleme başlar.

Örnek Burak, soybağın reddi davası açmaya giderken bir trafik kazası geçirmiş ve 3 yıl kamada kalmıştır. Burak 18 yaşını doldurduktan sonra 21 yaşına gelmiştir. Bu durumda haklı sebep olduğu için Burak hastaneden çıktıktan sonra 1 yıllık süre işlemeye başlar.

Örnek Şakir ile Ebru çifti mutlu bir hayat sürmektedir. Zamanla araları bozulmuş ve ayrı yaşamaya başlamışlardır. Bu sırada Ebru, hamile kalmıştır. Şakir, soybağının reddi davası açmak istemektedir ancak bu davayı açmadan geçici olarak ayırt etme gücünü kaybetmiştir.

10 yıl sonra Şakir sağlığına kavuşmuştur. Bu durumda Şakir'in sağlığına kavuştuktan sonra 1 yıl içinde soybağının reddi davasını açmaya hakkı vardır.

NOT : Dava açma süresi içinde dava açılmış olsun. Ancak usul eksikliği sebebiyle dava reddedilirse ve süre de dolarsa o zaman 60 günlük ek süre içinde soybağının reddi davası açılabilir.

Örnek : Ahmet ve Ayşe evlidir. Ayşe hamile kalmış ve bir kız çocuğu dünyaya getirmiştir. Ahmet, çocuğun kendisinden olmadığını öğrenmiş ve 11 ay 20 gün sonra dava açmıştır. Ancak dava usul eksikliği sebebiyle 40 gün sonra reddedilmiştir. Bir yıl dolduğu için Ahmet'in dava açmak için 60 günlük ek süresi vardır.

"Soybağının Reddi Davasında" YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEME

Soybağının reddi davası M.K. 283'e göre taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesinde açılır.

Görevli mahkeme ise Aile mahkemesidir.

İBRAHİM İBRAHİM ANNA "ANNA İBRAHİM İBRAHİM"

SOYBAĞININ REDDİ KARARININ SONUÇLARI

Soybağının reddi kararı yenilik doğuran hüküm niteliğindedir. Bu karar ile çocuk ile koca arasındaki soybağı geçmişte etkili olarak çocuğun doğum tarihinden itibaren ortadan kalkar.

Kocanın geçmişte çocuk için yaptığı masraflar, ödediği nafakalar vs. sona erer. Bu masrafları ise koca, anneden ve gerçek babadan sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde talep edebilir.

Örnek: Serpil ile Tarık evlidir. 8 yaşında bir çocukları vardır. Sonrasında bu çift boşanmış ve 4 yıl Tarık, çocuğu için nafaka ödemiştir. Çocuğun kendisinden olmadığını öğrenmiş, soybağının reddi davasını açmıştır. Tarık, bu davayı kazanmıştır. Gerçek babanın Ali olduğu ortaya çıkmış ve Ali ile çocuk arasında soybağı kurulmuştur.

Tarık, sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde Serpil ve Ali'den 4 yıl ödediği nafakayı ve 8 yıl çocuk için yaptığı masrafları talep edebilir.

İ. T.C.M.

İBRAHİM İBRAHİM ANNA "ANNA İBRAHİM İBRAHİM"

★ Evliliğin Gecugun Doğumundan Sonra Gerçekleşmiş Olması

Medeni Kanun 292'ye göre evlilik dışında doğan çocuğun ana ve babası evlenirse evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tabi olur.

Evlilik batıl ise veya iptal edilebilir nitelikte ise yine soybağı kurulur. Çünkü evlilik son buluncaya kadar geçerli bir evliliğin tüm sonuçlarını doğurur.

Evlünen kişiler, evlilik dışında doğan çocuklarını nüfus memuruna bildirmeliler. Bu bildirimin amacı çocuk ile babanın soybağının kurulmasını sağlamaktır. Eşler bu bildirimi birlikte yapmalıdır.

Bildirim yapılmamışsa, ana ile evlenen erkeğin baba olduğunu mahkeme kararı ile tespiti gerekecektir.

Ana ve babanın yasal mirasçıları

Çocuk

Cumhuriyet savcısı

} bu da Medeni Kanun 294'e göre soybağının kurulmasına sonradan itiraz edebilir.

Bu itiraz, sonradan evlenme yoluyla çocuk ile baba arasında kurulan soybağının ortadan kaldırılmasına yönelik iptal davasıdır. Bu dava bozucu yenilik doğuran bir davadır. Mahkemenin iptal kararı geçmişe etkili olur.

İptal davasını öyle herkes açamaz. Dava açabilecek kişiler sınırlı sayıdadır.

Ana ve babanın yasal mirasçıları

Çocuk

Cumhuriyet savcısı

} iptal davası açabilir.

NOT: Çocuk öldüyse veya ayırt etme gücünü kaybettiye çocuğun altsoyu da iptal davası açabilir.

NOT: Soybağına itiraz eden ve iptal davasında davacı olan taraf "kocanın baba olmadığını ispatla yükümlüdür."

NOT: Soybağının kurulmasına karşı aile hak iptal davasında davacı taraf,

- Ana veya babanın yasal mirasçısı ya da Cumhuriyet savcısı ise evliliğin gerçekleştiği veya kocanın baba olmadığını öğrendikleri tarihten itibaren 1 yıl ve her hâlde evlilikten sonra 5 yıl içinde dava açmalıdır.

- Ergin olmayan çocuk ise ergin olduktan sonra 1 yıl içinde dava açmalıdır.

- Ergin çocuk ise kocanın baba olmadığını öğrendiği tarihten itibaren 1 yıldır.

NOT: Hakkı bir sebebe dayanarak dava aşamada gecikildi ise bu sebep ortadan kalkınca bir ay içinde dava açılmalıdır.

★ Bunlar hak düşürücü sürelerdir ve hakim tarafından re'sen dikkate alınır.

★ Görevli mahkeme "Aile Mahkemeleridir." Yetkili mahkeme ise M.K. 288'e göre taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesidir.

Örnek: Duygu ile Cezmi evlidir. Alive Serkan isimli iki erkek çocuğu vardır. Cezmi yurt dışına çalışmaya gitmiş ve bir süre sonra boşanmışlardır.

Cezmi daha sonra Sevgi ile sevgili olmuş ve ilişkiye girmiştir. Daha sonra Cezmi ile Sevgi beraber nüfus memuruna giderek bildirimde bulunmuş ve çocukları Cezmi arasında soybağı kurulmuştur. Ancak sonrasında Cezmi, Sevgi'nin çocuğunun kendisinden olmadığını öğrenmiştir.

Cezmi öğrenmeden itibaren 1 yıl içinde dava açmalıdır.

Alive Serkan yasal mirasçı olduğu için dava asma hakkına sahiptir.

Dava Sevgi'nin çocuğunun doğum sırasındaki yerleşim yeri Aile Mahkemesine açılır. Bu davayı Sevgi'nin çocuğu açacak ise ergin olduktan sonra 1 yılı vardır.

Cumhuriyet savcısı da dava açabilir.

Mahkemenin vereceği iptal kararı geçmişe etkili olur.

2. TANIMA

Baba ile soybağının kurulmasının üç farklı yolu vardır:

1. Ana ile evlilik

2. Tanıma

3. Babalık davası

şimdi sıra ikincisi olan "tanıma" konusundadır.

Tanıma, evlilik dışı çocuğun babasının yanında doğrudan şekil şartlarına bağlı olarak yapıldığında çocuk ile babası arasında soybağının kurulmasını sağlayan tek taraflı irade beyanıdır.

Tanıma beyanı yenilik doğuran işlem niteliğindedir. Geçerli olarak yapılan tanıma beyanı geçmişe etkili olarak, doğum anından itibaren çocuk ile baba arasında soybağının kurulmasını sağlar.

Tanımaya Geçerlilik Şartları

Tanıma, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Yasal veya iradi temsilci aracılığı ile kullanılamaz. Ayırt etme gücü olmayanlar tanıma beyanında bulunamaz.

Ayırt etme gücü olan küçük veya kısıtlıların tanıma beyanında bulunabilmesi için yasal temsilcilerinin izni gerekir.

Ayırt etme gücüne sahip ve 15 yaşını doldurmuş kişiler vasiyetname ile tanıma beyanında bulunabilirler.

Tanıma, babanın

Nüfus memuruna yapacağı yazılı başvuru ile
Mahkemeye yapacağı yazılı başvuru ile
Resmi senet düzenlenmesi tarzında } yapılabilir.

NOT: Tanıma, çocuğun annesinin yerleşim yerindeki nüfus memurluğuna yapılmalıdır.

Tanımın gerçekleştirilmesi için çocuğun bir başka erkek ile soybağının bulunmaması gerekir. Eğer böyle bir şey varsa önce, geçerli olan, soybağın reddi davası ile soybağı bitmeli sonra tanıma işlemi yapılmalıdır.

Tanım, çocuk yaşarken veya ölümden sonra olabilir. Çocuk, ana rahmindeyken bile tanıma olabilir.

Tanımın Geçersizliği

Tanımın Kesin
Hükümsüzlüğü

Tanımın İrade Sakatlığı
Sebebiyle İptali

Tanımın İptal Davası
ile Geçersizliği

Tanımın Kesin Hükümsüzlüğü

Tanımın geçerlilik şartlarında bir eksiklik varsa kesin hükümsüz olur.

Kanunun uygun gördüğü şekle uygulanması

Tanımın ayırtetme gücünün olmaması

Yasal temsilcinin rızasının bulunmaması

Çocuğun başka erkek ile soybağının bulunması

Tanımın kesin
hükümsüz olmasına sebep
olacaktır.

★ Tanım, vasiyetname ile gerçekleştirilirse vasiyetnamenin iptali ile tanım geçersiz olur.

Tanımın İrade Sakatlığı Sebebiyle İptali

Tanım, irade sakatlığı sebebiyle dava açarsa tanım geçersiz olur. Tanım kişi "yanılma, aldatma veya korkutma" sebebiyle dava açabilir. Bu iptal davasında davacı tanım kişi, davalı ise ana ve çocuktur.

Tanımın İptal Davası ile Geçersizliği

Ana

Gocuk veya ölümlü halinde çocuğun altısoyu

Cumhuriyet Savcısı

Hazine

Diğer ilgililer

Tanımın iptali davası açabilir.

★ Tanımanın iptali davası diğer ilgililerce açılmışsa davacı, tanıyan kişinin baba olmadığını ispat etmelidir.

Tanımanın iptali davası ana ve çocuk tarafından açılmışsa ispat yükü tanıyanın gebe kalma döneminde ana ile cinsel ilişkide bulunduğu ilişkin inandırıcı kanıtlardan sonra düşer.

Hak Düşürücü Şüpheler

“Tanımanın dava hakkı iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl her hake beş yıl geçmekle düşer.

İlgilerin dava hakkı davasının tanımayı ve tanıyanın çocuğun babası olmayacağını öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hake beş yıl geçmekle biter.

Çocuğun dava hakkı ergin olduktan 1 yıl sonra düşer.

NOT: Haklı sebebin varlığı halinde gecikme olmuşsa, haklı sebep ortadan kalktıktan sonra 1 ay içinde dava açılabilir.

Babalık Hükümü (Babalık Davası)

Bu hüküm yenilik doğurucu niteliktedir. Anası belli olmayan çocuklar açısından babalık davası açılmaz.

Babalık davasında davacı taraf ana ve çocuklardır. Ana ve çocuğun dava hakkı birbirinden bağımsızdır. Yani babalık davasını ayrı ayrı veya birlikte açabilirler.

Bu davayı sama hake kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı veli-vasisinden izin olmadan davayı açabilir.

Ana veya çocuk ayırt etme gücüne sahip değilse dava, yasal temsilci tarafından açılabilir.

Ayırt etme gücü olmayan çocuğun (küçük yaştaki çocuk - akıl hastalığı olmayan) dava açabilmesi için kayyım atanır.

Ana ölürse, babalık davası aama hakkı mirasçılara geçmez.

Babalık davası

Cumhuriyet savcısına ve hazineye
 Davayı ana tarafından açılmışsa kayyım
 Kayyım tarafından açılmışsa anaya } ihbar edilir.

★ Babalık davasında davalı taraf baba olduğunu iddia eden erkektir. O ölmüşse eğer davalı taraf mirasçılardır.

Davalı erkek, ayırt etme gücüne sahip değilse, davayı yasal temsilcisi yürütür. Davalı erkek ayırt etme gücüne sahipse ama küçük veya kısıtlıysa davayı kendisi yürütebilir.

Babalık davası, erkeğe karşı açılır ve erkekte bunu kabul ederse tanıma beyanı niteliği taşır ve dava sona erer.

Babalık davası mirasçılara karşı açılırsa ve mirasçılar davayı kabul ederse dava sona ermez. Hakim, diğer konularda beraber serbestce takdir eder.

Babalığın İspatı

Davacı taraf, kan muayenesi veya genetik incelemeler yoluyla davalı erkeğin baba olduğunu ispatlayabilir.

Davalı erkek ana ile, çocuk doğmadan önceki 300 günle 180. gün arasında cinsel ilişkide bulunduyorsa babalık karinesi olur. Kadının doğum yaptığı gün hesaba konulmaz. Kritik dönem $300 - 180 = 120 + 1 = 121$ gündür. (+1) → Kadının doğum yaptığı gündür.

Boru? Babalık karinesi nasıl sürütölür?

-Davalı, çocuğun babası olmasının olanaksızlığını

-Akıncı kişinin baba olma olasılığının kendisinden daha yüksek olduğunu

ispatlarsa babalık karinesi sürütölür.

Babalık Davasının Süresi

Bu dava çocuğun doğumundan önce açılabilir. Çocuk doğduktan sonra ise 1 yıllık hak düşürücü süre vardır.

* Ananın açacağı dava için 1 yıllık süre çocuğun doğumundan itibaren başlar.

* Anayasa Mahkemesi Medeni Kanun 303/2'yi iptal etmiş ve bu sebeple çocuğun açacağı babalık davası herhangi bir süreye tabi değildir.

NOT: Zamanında açılan ama usul eksikliği sebebiyle reddedilen ve 1 yıllık süresi bu sebeple biten babalık davası, süre geçmiş olsa bile 60 gün içinde yeniden açılabilir.

* Soybağına ilişkin davalar taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesinde açılır. Görevli mahkeme aile mahkemesidir.

Babalık Davasının Sonucu ve Ananın Mali Hakkı

Bu dava olumlu sonuçlanırsa baba ile çocuk arasında soybağı kurulur. Medeni Kanun 304'e göre ananın isteyebileceği giderler şunlardır:

1. Doğum giderleri
2. Doğumdan önceki ve sonraki altıyaz haftalık geçim giderleri
3. Gebelik ve doğumun gerektirdiği diğer giderler.

* Üçüncü kişilerin ve sosyal güvenlik kuruluşunun yaptığı yardımlar, babanın ödeyeceği paradan düşülür. Baba, ödeme gücüne sahip değilse bile tazmin edilir.

Örnek Olay

A ile B evlidir. Evlilik sırasında G isimli bir çocukları olur. A'dan yıllar geçer ve G, 25 yaşına gelir. Anne B, bir gün çocuğun babasının aslında A olmadığını, D adında biri olduğunu farklar.

D ise bu durumu öğrenmesiyle mahkemeye yazılı başvuru yaparak G'yi tanıdığını beyan etmiştir.

Sorular

1. D'nin tanınması geçerli midir? Geçerli olması için hangi şart gerekir?
2. A, bu olaya çok sinirlenmiştir. G'yi mirasından yoksun bırakmak için soybağının reddi davası açabilir mi? Açarsa sonuç ne olur?
3. G, soybağının reddi davasını açabilir mi? Davacı davalı kim olur?

Cevaplar

Cevap 1. D'nin tanınmasının geçerli olabilmesi için G ile A arasındaki soybağının olmaması gerekir. G ile A arasındaki soybağı kaldırılırsa o zaman D'nin tanınması geçerli olur. (TMK 285/3)

Cevap 2. Normalde çocuğun doğumundan itibaren 1 yıl ve her halde 5 yıl hak düşürücü süre vardır. Ancak haklı sebepler dolayısıyla A, G'nin kendi çocuğu olmadığını öğrendiği andan itibaren 1 yıl içinde soybağının reddi davasını açabilir.

A, dava açarsa ve G'nin kendi çocuğu olmadığı anlaşırsa soybağının reddi sağlanır. A, D ve B'den G için yaptığı eğitim, sağlık gibi masrafları tazmin edebilir.

Cevap 3. G, bu davayı açabilir. Çocuk için dava açmada hak düşürücü süre yoktur. Anayasa Mahkemesi bu süreyi iptal etmiştir. Davacı çocuk, davalı ise anne ve koca olur,

ÖRNEK OLAY 2

Ali ile Beyza 01.10.2016 tarihinde Ankara'da evlenir. Düğünden sonra İzmir'e yerleşirler. Beyza 15.03.2017'de İzmir'de doğum yapar. Doğan çocuğa Cenk ismini verirler. Cenk 1 yaşındayken Ali, Beyza'nın günlüğünü bulur.

Son dönemlerde sürekli gılama krizleri geçiren Beyza'nın kendisine anlatamadığı bir sorunu olduğunu düşünen Ali, Beyza'nın günlüğünü okumaya karar verir. 25.03.2018 tarihinde günlüğü okur.

Beyza, günlüğüne 2016 yılının temmuz ayında eski sevgilisi Demir ile birlikte olduğunu, kimseye dertleşemediğini, en kısa sürede gerçeği Ali'ye anlatmayı düşündüğünü, aksi takdirde bu vicdan azabına dayanamayacağını yazmıştır.

Ali, bunları okuyunca yıkılır. Oğlu Cenk'i çok sevdiği için de ne yapacağına hemen karar veremez.

Soru-1- Cenk ile Beyza arasında soybağı kurulmuş mudur?

Cevap: M.K. 282'ye göre çocuk ile 'ana arasında soybağı doğumla kurulur. Bu sebeple soybağı kurulmuştur.

Soru-2- Cenk ile Ali arasında soybağı kurulmuş mudur?

Cevap: TTK 285'e göre "Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden itibaren 300 gün içinde doğan çocuğun babası kocadır." Dolayısıyla Cenk evlilik birliği içinde doğmuştur. Cenk'in babası Ali'dir. Soybağı "ana ile evlilik" ile kurulmuştur.

Soru-3- Ali, biyolojik babası olmadığı bir çocuğun babası olarak görünmek istememektedir. Ali'ye ne tavsiye edersiniz?

Cevap: Ali'nin soybağının reddi davası açması gerekir. TTK 286'ya göre "Koca, soybağının reddi davasını açarak babalık karinesini gösterebilir." Bu davada davacı koca, davalı ise ana ve çocuktur. Davayı çocuk açsaydı davalı ana ve koca olurdu.

Soru -4- Ali, soybağının reddi davasını, nerede ve hangi mahkemede açmalıdır?

Cevap : TTK 283'e göre "Soybağına ilişkin davalar, taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yerinde bulunan Aile Mahkemesinde açılır."

Bu sebeple Ali davayı İzmir Aile Mahkemesinde açmalıdır.

Soru -5- Ali, sakin kafayla biraz daha düşünmek istemektedir. Dava açma süresine ilişkin Ali'ye ne önerirsiniz.

Cevap : Ali'nin günlüğü okuduğu ve Beyza'nın başka biriyle ilişkisinin olduğunu öğrendiği 25.03.2018 tarihinden itibaren 1 yıl içinde davayı açmalıdır. Haklı sebep olmadan davayı açmazsa ve süre geçtikten sonra açarsa hakim bu hak düşürücü süreyi neten göz önüne alır ve davayı reddeder. (TTK 289/1)

Soru -6- Ali 14.02.2019 tarihinde, okuduklarını kendi annesine anlatır. Annesi ise bugüne kadar başkasının çocuğuna neden baktığını, niçin dava açmadığını Ali'ye sorar ve arabasında tartışma yaşanır. Ali, öfkeyle annesinin evinden ayrılır ve eve dönerken trafik kazasında ölür. Ali'nin annesi soybağının reddi davasını açabilir mi? Şayet açabilirse bunun neticeleri ne olur?

Cevap : Kural olarak soybağının reddi davasını koca ve çocuk açar. Ancak bazı hallerde koca ve çocuk dışındaki kişiler de dava açabilir.

TTK 291'e göre dava açma süresinin geçmesinden önce koca ölürse veya gırtlığına karar verilirse veya sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybederse kocanın altsoyu, annesi, babası veya baba olduğunu iddia eden kişi, kocanın ölümünü, gırtlık kocasını veya ayırt etme gücünü yitirdiğini öğrenmekten başlayarak 1 yıl içinde dava açabilir.

Ali, dava açma süresi gırtlıktan öklüğü için annesi dava açabilir. Ali'nin annesi davayı açar ve kocasının Ali'nin altsoy mirasçısı kalmaz ve annesi mirastan pay alır.

Soru-7-Ali, sâiresi içinde soybağının reddi davasını açtığında nekeri ispat etmesi gerekir?

Cevap: TMK 288'e göre Çocuk, eilenmeden önce veya ayrı yaşamı sırasında ana rahmine düşmüşse davacının başka kanıt getirmesine gerek yoktur.

TMK 287'ye göre eilenmeden başlayarak en az 180 gün geçtikten sonra ve evliliğin sona ermesinden başlayarak en fazla 300 gün içinde doğan çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüş sayılır.

Cenk, evlilikten itibaren 166. gün doğmuştur. 180 gün geçmediği için başka kanıt getirmesi gerekmez. Cenk'in eilenmeden önce ana rahmine düşüğünü ispatlaması yeterlidir. Böylece Ali, babalık karinesini güdür.

Soru-8-Ali'nin açtığı soybağının reddi davası sonucunda, mahkeme davayı kabul ederse, bunun Ali, Beyza ve Cenk açısından sonuçları ne olur?

Cevap: Cenk yönünden

- Cenk ile Ali arasındaki soybağı ortadan kalkar. Hüküm, Cenk'in doğumunda itibaren geçerli olur. Cenk, Ali'nin soyadını taşıyamaz ve mirasçısı olmaz.

Beyza yönünden

- Cenk ile Beyza ilişkisinde değişiklik olmaz. Cenk, annesinin bekotik soyadı ile ve annesinin bildireceği baba adı ile tescil edilir.

Ali yönünden

- Ali, Cenk için yaptığı masrafları iadesi için, yetersiz zenginleşme hükümlerine dayanarak Beyza aleyhine dava açabilir.

EVLAT EDİNME YOLUYLA SOYBAĞININ KURULMASI